

JITRO

PŘÍLOHA „STUDENT. HLÍDKY“ č. 1. a 2.

OBSAH: F. Přívozský: Meditace. — J. V. Hradecký: † Jar. Vrchlickému. — Zdenko Seljanovič: Na dušičky. — Jiřina Dvorská: Sirotkovo přání. — Jan Maria Romanov: Víš, co život žádá? — Metoděj: Zázrak. — Lubor: Boj života. — Jírovec: Popěvek. — Antoš Travěnský: Loučení. — M. Olševský: Modlitba. Hrob v cizině. — I. Přívozský: V poledne. — Fr. Just: Píseň labutí. — Serfiliol: Za tichých nocí. — V. H: Jablíčka od milého.

F. PŘÍVOZSKÝ:

MEDITACE.

Na východě zajásal první pohled slunce, zajásal a rozhodil do vesmíru množství zlatých šípů, které zasáhly též v mlhách tonoucí zemi. Síla nového života v oné slavnostné chvíli vlévá se v zemdlené tělo, mlžnými cestami prchá zlověstný přízrak smrti.

Život!

„Chceme žít“ vše volá kolem nás, nesčíslné množství rukou se zvedá a vroucně touží dosáhnouti toho, co je vůbec činí lidmi — existujícími, myslícími tvory na naší planetě. Avšak jisto jest, že existuje něco ještě krásnějšího než život sám v sobě; něco tajemného dřímá v hlubinách snivých duší, co dovede jemným, tajemným impulsem rozvířiti lehce prchající myšlenky v étherných výškách obraznosti a udati tón skryté činnosti citů.

A v těchto šťastných chvílích toužíme dojít zahrad, kde život náš by jako zářné květy prožíval krásný sen spokojených. Na poušti života hledáme jasné oasy ve fialových stínech tmavé zeleně, kde jediný pramen — zdroj tajemné síly — vykouzil vše, co kráslí mrtvý sen žhavé, pusté krajiny. Jak možno odolat tomu sladkému úsměvu nových vysvobození z pout všední prósy života a nevzlétnout do širých království Míru a Krásy?!

Ó tichá pohádko! Posilující sne!

Zde padá každý řád trpké existence a volné rozpětí křídel myšlenky pluje tiše prostorem nekonečného vesmíru a prchá co nejdále od přístavu lidských utrpení, odkud zaznívají jen hlasy oklamanych a žalem zlomených duší. Ve chvílích zapomnění jsme na okamžik jen rytíři plnými odvahy, jejichž životním úkolem a zároveň sladkou odměnou jest — vysvobození krásné princezny.

Avšak kruté jsou rány skutečnosti. Ona netouží vzlétat do vzdálených, nepřístupných světů fantazie, kde v nesmírný proud se slévají všechny perlami zářící vlny blaha a pokoje. Ona netouží naslouchat vábivému a sladkému zpěvu Sirén na březích moří tajuplných v neznámých polohách se rozkládajících. Před jejím přísným pohledem se koří vesmír a její neúprosná vůle zasahuje do všech činitelů, mění směr jejich drah a nezná smilování

Často skutečnost svým mrtvým dechem, svou ledovou rukou ničí všechny květy, vyrostlé a vykvetlé pod vlivem záhadné tíže na rovinách duší, osvětlených magickým světlem zdroje ideální krásy. Leč zdá se, jakoby i z těchto mrtvých květů povstávaly někdy opět nové, dýšící novým jarem, skvějící se novým životem.

Jsou to blažené cesty, kolem nichž však se velmi často plouží těžké stíny sklamání. A těmi cestami jdeme k zenitu našich snah a tužeb.

† JAROSLAVU VRCHLICKÉMU.

Chlad jeseně se táhne drahou českou zemí,
již mlhy halí šedým hávem vdovy,
neb syny drahými je opuštěna všemi
a s pláčem sedá na jich čerstvé rovny.

To listí zažloutlé tak divně větrem šustí,
a mraky temnavé se níží v lesy,
jak z oken zámku smuteční když flory spustí,
je mrtev král, zem truchlí, mlknou plesy.

Nač žalem rosit zrak, král Mus přec dosud žije,
to jeho dílo — stavba katedrály,
kde na prestolu zlatém trůní poesie —
jen tělo jeho anděl smrti halí,

však duch, ta lepší jeho část, se vznesl výše,
k těm skrytým zdrojům, o nichž v žití zpíval,
z kad svatý oheň tobě, vlasti, snesl k pýše,
teď navždy vznes' se tam, kde často díval . . .

ZDENKO SELJANOVIČ :

NA DUŠIČKY.

(Věnováno J. F.)

Studeno, ledno v přírodě,
Bože můj, veliký Bože!
ostrý jen duje severák,
příroda klade se v lože

Vůkol tma divá — tajemná,
ukrývá vzpomínky žalné,
ni jedna hvězda nesvítilí.
oko mé kalné — ach kalné . .

Duší mou táhne „requiem“,
pohřební nápěvy tklivé,
hřbitove, kolik vzpomínek
chovají hroby tvé snivé . . ?

JIŘINA DVORSKÁ :

SIROTKOVO PŘÁNÍ.

Matičko má milá,
proč jsi mne zrodila?
Hlava těžce stůně,
v srdci bolu tůně —

Svěřil bych se tobě,
matičko! — Však v hrobě
dávno spí již hlava,
dávno tvoje drahá — —

V srdci bolu moře,
sklamání a hoře —
V hlavě bolest divá,
rozpuknutí chtívá.

Matičko, slyš přání,
svého děcka lkání:
Vezmi mne tam k sobě,
chci též spáti v hrobě.

Komu mám se svěřit,
kdo mi bude věřit?
Kdo pochopí žalost,
v srdce vlije radost?

Tam ve snění blahém,
na tvém srdci drahém
spáti budu s tebou —
ach matičko — s tebou

Matičko má milá,
tak dobrá jsi byla:
Zbav mne žalu tůně,
ať srdce nestůně

JAN MARIA ROMANOV :

VÍŠ, CO ŽIVOT ŽÁDÁ ?

(Svému příteli Al. Špatnému.)

„To právě jest to, v čem záleží pravá činnost života a v čem je obsah rozumného života: umenšovatí strasti a pomáhatí od nich. Činnost, směřující k bezprostřední laskavé službě lidem trpícím a ku vyhlazení obecných příčin strastí t. j. bludů lidských, ta je tou jedinou rozkoší, která člověku náleží. Ta dává mu to neodcizitelné blaho, v němž jeho život záleží.“
L. N. Tolstoj.

— — — — —
Po ulici kráčí stařena. Vysoký věk ohnul schnoucí peň života jejího a pluh staroby vyoral hluboké brázdy na její tváři. Chudá stařenka Do starého, spravovaného šatu vítr jí pere a ona chýlí jen hlavu, aby neodnesl jí též starou plenu, která chrání stříbro jejich vlasů. Pomalu šouravým krokem ubírá se dál a suchá — kostnatá ruka její objímá vřeberlu — tu nejuvěrnější přítelkyni

Věru bída to jen!

Než úsměv na vpadlých rtech a čilé oko sálá teplem spokojenosti a štěstí. Tak chudá a přece šťastná . . .

„Proč takovými nejsou všickni?“

„Tolik krásy a tolik bohatství jest v světě a přece jen matný okasvit — bledá lic — trpký úsměv na rtech — matné stíny živých mrtvol . . .“

Ústa její zašeptala tiše „Zdravas“ a v srdci jí zabušila myšlenka: „Pomoci těm ubožákům!“ Co však může dáti chudá stařenka. Jde dále a přemýšlí . . .

Tu vidí hejno dětí bosých a polonahých hrát si v písku. Slunce hraje si v prstencích jejich vlasů a na bělostných líčkách kvetou růže, jimiž smích jak skalní ručej po mléčných zoubcích skáče . . .

„Přece kvete štěstí v světě . . .“ kmitne tváří ustaranou. Než jak dlouho? Pojednou struna štěstí praskla a pláč zasténal na retu dětském.

„Kde je radost, kde je štěstí?“

Dítě šláplo na střešinu skla a rozřízlo si nohu. Od té doby chodila stařenka a sbírala střepiny skla, aby nekazily radosti a štěstí bosých dětí . . .

— — — — —
Sbíratí střepiny, které nepřátelé házejí bližnímu pod nohy — toť život náš!“

METHODĚJ:

ZÁZRAK.

Na zaprášené silnici od Blanska směrem k Macošce vykračovali si dva studenti. Po zevnějšku bylo viděti, že cestují. Na zádech měli tlumoky, v ruce tlusté hole. Den byl parný a neodbytné odpolední slunce sypalo na ně nemilosrdně hustý déšť žhavých paprsků, tak že často utírali spocené čelo a ochlazovali kloboukem rozpálené tváře. „Kdybychom jen již brzo došli do nějakého lesa,“ pravil starší z nich, „vyhřívám se sice rád na slunci, ale dnes toho mám už do syta.“

„Hned tam budeme,“ těšil jej druh, rozhlédnuv se bystře krajinou a ukázav na obrýsy černého lesa, do něhož ústila jejich cesta. „Pak si chvíli

odpočinem, ale ne dlouho, chceme dojíti ještě dnes k Macošce," dodal starostlivě.

„To se ví, že nezůstaneme ležeti až do večera," zvolal první.

V tom je vyrušil zpěv. Ohlédli se. Na poboční cestě, která křížovala silnici, šel průvod poutníků zpívajících nábožně mariánskou píseň. „Posečkejme tady, Josefe, až přejdou," pravil starší student trochu nevrle, obrátil se zády k průvodu a těkal zrakem po okolí. Josef, sňav klobouk, pozoroval klidně přecházející poutníky a sledoval je, až zmizeli v lese, odkudž k nim dolehly ještě několikrát vysoké tóny písně.

„Proč jsi tak nezdvořilý, Karle?" tázal se na to Josef druha.

„Poněvadž se mi pověra protiví," odsekl tento.

„Jaká pověra?" ptal se udiven Josef, „nenazveš přece pověrou projev náboženského přesvědčení a citu? Nebýval jsi dříve takového názoru?"

„Nezapírám, že od té doby, co studuji na universitě," změnil jsem poněkud své dřívější názory o náboženství. Jsem sice dosti svobodomyslný, abych ponechal každému jeho názor životní a nezačínám o tom hovoru, ale někdy se přece neovládnu, vida takové výstřelky náboženské ztřeštěnosti. Než nestůjme tu na slunci, vejděme raději do lesa a tam si to dopovíme." Šli mlčky kousek dále, zabočili do lesa, sešli s cesty a uchýlili se na mýtinu, jež je zrovna lákala měkkým kobercem k odpočinku. Usedli si, odložili tlumoky, sňali klobouky a plnými plicemi dýchali svěží lesní vzduch, prosycený kořenou vůní pryskyřice. „Řekni mi, čeho vlastně chtějí lidé dosáhnouti poutěmi," začal Karel po chvíli.

„Pokud já znám náš lid, činí tak pro svou duševní potěchu a pak aby si vyprosili různých milostí."

„Jakých pak milostí?"

„Pro tělo i pro duši. Jak často matka, jejímuž jedináčkovi lékaři už netuší, spěchá na nějaké poutní místo, aby mu vyprosila zdraví, jak —."

„Prosím tě, přestaň! Mám toho již dosti. Tedy nic menšího než zázrak." Ironický úsměšek pohrával Karlovi na tváři. „A myslíš, že lidé dosáhnou také, zač prosí?"

„Nevím, proč by Bůh neodměnil někdy i zázračně důvěru svých věrných?"

„Viděl jsi již nějaký zázrak?"

„Nemohu ti ovšem kladně odpovéděti, ale víš sám, že zázraky jsou zaručeny hodnověrnými svědky, na př. zázraky lurdské."

„Nic než mámení lidu, vypočtené na jeho kapsu."

„Ale dovol, každý zázrak lurdský je zkoumán tolika lékaři a to nejen křesťany, nýbrž i židy a nevěrci. Přečtete si o tom na př. znamenitý spis, který napsal universitní professor Georges Bertrin „Histoire critique des événements de Lourdes (Paris 1906).

Ani tu není omyl vyloučen. Příhodí-li se tam jednou za čas něco neobyčejného, není to nic než účinek suggestce. Dobře to prohlédl Zola a posvítil na to čisté hospodářství ve svých „Lurdech".

„Zdá se mi, Karle, že nejsi příliš kritický. Přijímáš za pravé a neklamné svědectví nelékaře, nevěrce, známého protikřesťanskou tendencí a zavrhuješ svědectví tolika nestranných odborníků, lékařů lurdských."

Karel, zaražen neočekávaným výpadem Josefovým, hned neodpověděl. Teprve když Josef citě svou převahu, znovu se jej tázal: „Nemám pravdu?" vzchopil se a řekl: „Nikoli. Trvám na svém tvrzení, neboť mám pro sebe vědu. Největší filosofové a přírodovědci naší doby dokázali nad slunce jasněji, že zázrak není možný."

„Rád bych slyšel jejich důkazy," na to Josef.

„Důkazů pádných až nazbyt. Poslyš aspoň některé. Snad jim rozumíš, letos jsi maturoval a proto se vyznáš poněkud ve fyzice. Jak se shodne zázrak s nezměnitelnými zákony přírodními, na př. se zákonem o zachování hmoty, energie, co mu řekne zákon uzavřené přírodní příčinnosti?“

Josef se zarazil. Studoval sice pilně apologetické spisy, zvláště ve vyšším gymnasiu, považuje za svou povinnost, aby se i v náboženství co nejlépe vzdělal, ale na tuto námitku nemohl hned odpovědět. Vítězoslavně pohlížel na něho Karel. „Aha, tos ještě nikdy neslyšel. Počkej jen, až přijdeš na universitu, uslyšíš více podobných věcí, že brzo odlože zastaralé názory, povzneseš ducha svého z temnoty do světlých výšin moderní vědy, jediné hodného to prostředí vyvinutého lidského ducha.“ Poslední slova pronesl patheticky s výrazným gestem.

„Přiznávám se, že ti na tvou námitku nemohu dát hned odpovědi.“

„Dovolíte-li, odpovím já,“ zazněl příjemný barytonový hlas z blízké houštiny a než se překvapení studenti vzpamatovali, vynořil se ze zeleného mlází statný muž s černým knírem a jiskrným okem. „Překvapil jsem vás asi svým návrhem,“ pravil, „než nejdříve se však třeba představit: Jsem Vojtěch X., dr. ph. Ukončiv universitní studia, přijel jsem na návštěvu k svému strýci, jenž zde na blízku žije, abych se zotavil. Vyšel si dnes na procházku, usadil jsem se tu v houšti, abych si odpočal a ukolébán příjemným chládkem, zdířím si. Hlasitý hovor mne probudil a bezděky jsem vyslechl váš rozhovor. Doufám, že odpustíte mé smělosti, že jsem se odvážil vás vyrušit. Pokládám za svou povinnost, abych přispěl na pomoc tomuto mladému hrdinovi, jenž tak mužně se zastává katolické víry. Všechna čest, takových studentů bychom potřebovali.“ Studenti mezi tím vstali. „Dovolte, abych si tu s vámi sedl. Můžeme pokračovat v započatém rozhovoru s tím rozdílem, že já převezmu úlohu obránce.“ Podával oběma ruku.

„I s největší radostí, pane professore,“ tiskl mu vřele ruku Josef a také Karel okouzlen příjemným a přátelským chováním cizincovým, mlčky mu podal pravici. Usedli si.

„Rozmlouvali jste,“ začal professor, „jak jsem slyšel, o zázraku. Jste obratný útočník,“ obrátil se ke Karlovi, „dostal jste svého protivníka do úzkých. Než doufám, že ještě obhájím ohroženou pozici. Abyste mi rozuměli. Jsem katolík z přesvědčení. Zachoval jsem si víru i na universitě přes všechny útoky, jež na ni byly činěny s různých stran. Nejvíce za to děkuji po dobrém náboženském vychování rodinném svému kritickému duchu. Slyšel-li jsem nějakou námitku proti víře, nespokojil jsem se důkazy protivníků, nýbrž snažil jsem se přijít věci na kloub. Studoval jsem proto i katolické spisy, zvláště apologetické a nedopracoval-li jsem se ještě někde jasností, nestyděl jsem se zajít si k některému učenému knězi, abych si s ním pohovořil. Myslíl jsem si vždy: Kněží studují bohosloví tolik let, ti snad budou rozumět lépe náboženským otázkám než lidé, kteří často neumějící ani malý katechismus, píšou tlusté knihy o nejtěžších náboženských problémech. Díky tomuto studiu, rozplynuly se i největší obtíže jako bubliny. Tak tomu bylo i s předmětem vašeho hovorů, se zázraky. Prostudoval jsem si důkladně celou otázku a doufám, že vám vyvrátím, jakoukoli námitku. Račte začít!“

Rozpačitě podíval se na něj Karel. Imponovala mu jistota professorova a jeho upřímné přiznání se ke katolickému názoru světovému. Mlčel.

„Nemýlím-li se, mluvil jste, než jsem vás přerušil, o přírodních zákonech,“ pomáhal mu professor. „Myslíte, že zázrak odporuje jejich nezměnitelnosti?“

„Jak jinak?“ začal trochu nesměle Karel, „neboť kterak je možno, aby se odvěčné zákony přírodní měnily?“

„Jak jste dospěl k tomu přesvědčení, že přírodní zákony jsou naprosto nezměnitelné?“ tázal se jej místo odpovědi professor.

„Myslím, že to věda dostatečně dokázala,“ odpověděl Karel.

„Odkud vzala věda důkazy? Ze zkušenosti nebo z nějakých všeobecně platných zásad, které by vylučovaly zázrak již předem?“

Karel se zamlčel. To mu nebylo jasno. Slýchal vždy jen: „věda to dokázala“ a tím se spokojil. Nepátral, jak to dokázala.

„Tu je onen vřed moderní vědy,“ ujal se zase slova professor. „Zázrak je událost, která podléhá v první řadě zkoumání dějepisnému. Jeho možnost či nemožnost dá se sice zkoumati a určití předem, jeho skutečnost však dá se určití jen zkušeností. Mohu si totiž sestrojiti nějaký názor světový, jak to činí na příklad monisté, ať materialisté nebo pantheisté a t. d., který vylučuje zázrak, ale kde mám jistotu, že moje domněnky jsou správné? Ukáže-li se pak, že zázraky se skutečně dějí, ač se mi zdají podle mého filosofického nazírání na přírodu nemožnými, co z toho pro mne plyne? Nade vši pochybnost, že moje filosofování bylo nesprávné. Avšak nevěrečtí filosofové nemají nikdy odvahy, aby doznali pravdu a proto zavrhuji vůbec historičnost zázraků. Zapamatoval jsem si Harnackův výrok, který ostře osvětluje povahu moderního bádání: „Jsme neochvějně přesvědčeni, že vše, co se děje v prostoru a čase, podléhá všeobecným zákonům pohybu a proto v tomto smyslu, totiž jako přerušení přírodní souvislosti, není zázrak možný.“*) Sudte sami, honosí-li se moderní věda právem nepředpojatým zkoumáním!“

„Dá se však zázrak skutečně historicky dokázati?“ tázal se Karel.

„O tom není pochybnosti, jen chce-li si člověk vůbec něco dáti dokázati. Vezměme si na př. zázraky, jež se nám vypravují v evangeliu. Ty jsou tak zaručeny dějepisně, že pochybujete-li o jejich pravosti, důsledně jste nucen zamítnouti pravost jakékoli jiné dějepisné zprávy. O věrohodnosti Písma sv. Nového zákona máme v českém jazyce výtečnou knihu dra. J. Sýkory: Úvod do Písma sv. Nového zákona. Radím vám, byste si ji přečetl. Také mnohé zázraky pozdější cirkve katolické jsou nade vši pochybnost zajištěny. Abych jen jeden příklad uvedl, doznává sám protestantský dějepisný kritik E. Bernheim o zázracích sv. Bernarda: „Že se tyto příběhy skutečně staly, nelze, jak ve stu jiných případech, pochybovati a nikdo ani nemůže o nich chtíti pochybovati, ať jest jakékoliv víry, chce-li pochopiti středověk.“

(Pokračování.)

LUBOR:

BOJ ŽIVOTA.

Již minula ta doba štěstí,
kdy bezstarostně žili jsme;
je nutno nyní tuhé věsti
jen boje s žití údělem.

Je marno vzpírati se tomu,
co údělem nám život dal .
a ten můž' být rád-nyní, komu
je úděl žití lehko nést.

Jen v boje, v tuhé boje volá
nás vlast a národ nyní jen
Kdo jedny nepřátele zdolá,
ten tisíc nových najde zas.

*) Wesen des Christentums (1903), str. 17.

JÍROVEC:

POPEŤVEK.

Rychle mne koničku,
rychle nes!
Obroku do syta
dostaneš.

Uvítá-li mne dnes
s úsměvem,
vícekrát k ní spolu
pojedu.

Obroku dostaneš
do syta,
pěkně-li mne milá
uvítá.

Rychle mne, koničku,
rychle nes!
Nemohu se dočkat
milky dnes!

ANTOŠ TRAVĚNSKÝ:

LOUČENÍ.

(Věnováno A. K.)

Ševelí stromy v podvečer,
Bože můj, všude tak volno,
proč jen v mém srdci úzko tak,
proč jen v mém srdci tak bolno?

Ševelí stromy, rosička
v kališky květů se vkrádá,
Bože můj, proč jen z očí mých
slzička kalná tak padá?

Umlkly. — Šero tajemné
opřádá zemi již spící,
na nebi plno hvězdiček,
slza v mé třeptí se líci

M. OLŠEVSKÝ:

MODLITBA

Ve Tvé slávy zrcadlení
prosbu žhavou — — slabý kněz,
tichým retem, Matko Boží,
vysílám až do nebes.

Mého srdce záchvěj bledý,
Svojí silou očisti,
kěz v Tvém věčném chrámě mohu
s knězem mši Ti přečisti!

Bědná duše, Matko Boží,
v tíži hříchů bolně lká,
očisti ji — kěz to srdce
ohněm lásky k Tobě plá.

M. OLŠEVSKÝ:

HROB V CIZINĚ.

Co to za hrob opuštěný stojí,
nad nímž nikdo slzu neuroní?

Křoviny jen husté, skrovný růvek kryjí,
trávníček zelený, věncem jej obvíjí.

Dřímá tam drotárek, synek Slovačiny,
bez mámy, maměnky, dalek domoviny.

Bez mámy, mamičky, jež jej oplakala,
víc svého synáčka víc ho neobjala.

Vyhlédá častokrát za modravé hory,
pro syna drahého srdce ji tak bolí.

Pod chladným přikrovem drotar odpočívá,
nad jeho rovečkem slavík bolně zpívá.

Zpívá jemu, zpívá žaly mateřiny,
jak bolně nařiká pro ztracené syny.

Dřímá tu drotárek, vzdálen jsa domova.
kdo vzkazy poslední máteři dochová?

Těžko, tak těžko je synu Slovačiny,
když zmirá ve světě vzdálen domoviny.

I. PŘÍVOZSKÝ:

V POLEDNE.

Kdys žhavé poledne mě vedlo v světla říš,
unavou horkých pohledů já klesal již
A bez lidí zde byla celá země,
a hořké bídy vzdech zněl zevšad temně.

Ó tiché samoty! Neznámé tužby zpěv
mě vedl pustinou jak tajných říší zjev,
a sladký život pozdrav v dálce zpíval,
kde úsměv nových dnů se ke mně díval

Však zlomen snivý květ a vůni nedýchal,
poslední světu pohled já sající dal . . .
Nad krajem těžká smutku mračna létla,
já tiše bílého šel mořem světla

Unavy v žhavém objetí vše spalo již,
a bílé poledne mě vedlo v světla říš

Fr. JUST:

PÍSEŇ LABUTÍ.

Trochu psal jsem. V duši však
jsem cítil mnohem víc —
srdce vřelo — ale rty
to neuměly říci.

„Zmlkni,“ děl Osud. — Mičím. —
Š Bohem verši český!
Komu budu svěřovat
nyní svoje stesky?

Kde budu čerpat síly,
když osud srdce rve?
Kam vpíši nyní svoje boly,
žaly i stesky své?

V prsou si je ponesu do světa, v širou dál --
ony budou na stráži, bych nezapomínal — — —

SERFILIOL:

ZA TICHÝCH NOCÍ.

Ladislavu K.

Za tichých nocí, když ve snech
chví tiše všechen lidský dech,
když hvězdy planou v blankytu
když luna skví se, v kokytu

bílém já, černém koupám tvář;
v svou duši nechám lunny zář
já padat, nechám květy kvést'
v jich kalichy se slzy nést

té bílé lunny plné propastí,
jež mořem plyne s tichou bolestí
a bílé svoje slzy na zem štká.

Jí povinen jsem za dar snění svých,
jí povinen jsem za žár slzí svých,
té, která svoje slzy na zem štká.

V. H.:

JABLÍČKA OD MILÉHO.

Pověz mi, pověz mé srdíčko,
co se tak zardívá tvé líčko?

Líčko se zardívá maličko,
pěkné jsem dostala jablíčko.

Jablíček přes půl košíčku,
za každé dala jsem hubičku.

OBSAH: Hvězdy. — Jiřina Dvorská: Mám tě ráda. — Silvanus: Vzpomínka. — Bog. Gorenjko: Píseň Večerní. — Tetřev: Bijte do nás... — —H— O samotě. — A. Travěnský: Slys na Balkáně boje rej... — Methoděj: Zázrak. Maurice Maeterlinck: Stoletý vavřín. — Zdenko: Šla kolem smrt... — A. Travěnský: Doba moderní. — Míro: Z mých sonetů. — A. Travěnský: Ballada dušičková.

HVĚZDY.

Vypravování provençalského pastýře. — Z francouzštiny přel. Josef S.

V té době, když jsem pásával stáda na Luberonu, zůstával jsem tam po celé týdny úplně sám, aniž jsem spatřil živé duše, jsa na pastvě jen se svým psem a se svými ovci. Časem ubíral se tudy poustevník hledaje kořínky, nebo vidával jsem začerněnou tvář některého uhlře; leč to byli lidé naivní, zamklí, kteří žili úplně osamotě; byli to lidé, kteří takřka ztratili chuť k řeči a nevěděli nic o tom, co se děje tam dole ve vesnicích a městech. Byl jsem v pravdě všecek šťasten, když jsem slyšel na stoupající cestě rolničky mezka, přinášejícího mně z našeho dvorce potravu na celých čtrnáct dní, a když jsem viděl z dálky přicházejícího mladého hochu ze dvorce s jeho veselou tvář, nebo zrzavý čepec staré tetky Norady. Dával jsem si vypravovati novinky tam z kraje; kdo měl křtiny, nebo kdo svatbu, to bývaly moje otázky; leč nejvíce mne zajímalo věděti, co se děje s dceruškou mých pánů, s naší slečinkou Štěpánkou, která byla nejkrásnější z dívek na deset mil vůkol.

Nedávaje na jevo, že mne to příliš zajímá, vyptával jsem se, zda se zúčastňuje hodně slavností, zda chodívá na přástky, zda ucházejí se o ni milovníci a noví a noví ženichové; a chtěl-li by se někdo ptáti, co záleží mi na těchto věcech, mně — chudému, horskému pastýři — odpovím, že mi bylo dvacet let, a Štěpánka že se mi zdála býti nejkrásnějším stvořením, které jsem kdy viděl ve svém životě — — —

Jednu neděli očekával jsem opět potravu, leč z farmy nikdo dlouho nepřicházel. Ráno pravil jsem sám k sobě: „Snad je to vinou slavnostní mše“; k polednímu strhla se obrovská bouře, tak že jsem se domníval, že se nemohli s mezkiem vydati z farmy na cestu. Konečně ke třetí hodině, když slunce se vybralo a paprsky sluneční třpytily se na kapkách vody napršené na pohoří, zaslechl jsem přes šumot krápajícího listí a přes hukot rozvodněných potoků rolničky mezka, rolničky tak vesele a živě znějící jako vyzvánění o božím hodu velikonočním. Leč tentokrát nevedl mezka ani veselý hoch, ani stará teta Norada, nýbrž — hádejte, kdo — naše slečinka; ano, skutečně naše slečinka, sedíc uprostřed mezi proutěnými košíky a majíc růžové vzezření horalky a bujarou tvář po osvěžující bouři.

Chlapec byl nemocen, tetu Norada na prázdninách u svých dítek — oznamovala mi to vše krásná Štěpánka, sestupujíc s mezka, přichází prý pozdě, poněvadž zbloudila na cestě.

Ó měli byste ji vidět tak krásně vyšňořenou s kvítkovou pentlí, se skvostnou sukni a s nádhernými krajkami: zdálo se spíše, že se opozdila někde při tanci, než že by byla hledala cestu v křovinách. Ó rozkošné stvoření! Mé oči nemohly se na ni ani dosti vynadívati. Vskutku ještě nikdy jsem na ni nehleděl z takové blízkosti. Někdy v zimě, když jsem svedl stáda

s hor a vrátil se dolů, když odebral jsem se k večeři, vesele přeběhla světnici, nemluvic na služebnictvo — vždy vystrojená a trochu hrdá.

Hle, nyní měl jsem ji před sebou, ji samotnu — nemohl by z toho člověk pozbyti rozumu?

Štěpánka vyndavši potravu z košíku, začala se rozhlížeti zvědavě kolem sebe.

Vyzdvihujíc trochu svoji nedělní sukýnku, která by se bývala mohla pokaziti, vešla do ohrady; chtěla viděti ten koutek, kde spávám, jesle se slamou a s beraní kůží, můj veliký plášť pověšený na zdi, moji hůl, moji flintu s křesadlem. — Vše to ji velmi zajímalo.

„Zde tedy žiješ, ubohý pastevče? Ó ty se asi musíš nuditi, když jsi stále tak zcela sám. Co pořád děláš? Na co myslíš?“

„Na vás, velitelko!“ — měl jsem chuť odpověděti a nebyl bych lhal; leč moje rozpaky a rozrušenost byly tak veliké, že jsem nemohl ze sebe ani slova vypraviti. Myslím, že to zpozorovala a že jí to působilo radost, mohla-li zdvojnásobiti svoji zlomyslností moje rozpaky.

„A což ta tvoje milá, chodí tě často navštěvovati sem na hory? Není to snad nějaká horská víla, která běhá po hřbetu horském?“

A vskutku, ona sama — Štěpánka — mluvíc takto ke mně, vypadala jako víla s tím krásným smíchem v těkavé, rozrušené tváři, s tím velikým spěchem, aby mohla odejiti nazpět, tak že činila na mne dojem nějakého zjevení. —

„S Bohem, pastýři!“

„Buďte zdráva, velitelko!“ — A již odnášela prázdný košík.

Když zmizela na stezce na svahu horském, zdálo se mi, že kaménky kutálející se pod kopyty mezkovými dopadají jeden po druhém na moje srdce. Naslouchal jsem dlouho — dlouho; a po celý takřka den zůstal jsem jako ve snách, neodvažuje se ani pohnouti sebou ze strachu, že bych mohl zaplašiti svůj krásný sen. K večeru, když již dole v údolích se smrákalo, když již zvířata se tiskla k sobě s bekotem, aby vrátila se zpět do ohrady, zaslechl jsem, že někdo na mne volá na svahu, a v tom spatřil jsem naši slečinku; avšak ne již s veselým smíchem, nýbrž třesoucí se zimou, strachem a celou promočenou. Zdá se mi, že pod návrším zastihla potok rozvodněný po dešti, a že chtějíc mermomocí přejíti, hnedle by se byla utopila.

(Pokračování.)

JIŘINA DVORSKÁ:

MÁM TĚ RÁDA.

Zahrado mrtvých, hřbitove, blažen, kdo v tobě klidně spočine!

— — — — —
Blažen, kdo za tvou zdi již sní svůj sen, jenž z bouří světa vybaven!
— Kdo hledá v světě klid a štěstí snad, ubohý — sotva najde je. Ty vše to jistě udělíš. — Kdo hledá v světě přítele neb lásku, těžko nalézá. Ty však jsi přítel nejlepší, ty z objetí svého již nepustíš. Svým chladem zlibáš s čela ohně žár, v srdce klid zas naseješ, zžíravé touhy odejmeš — — —
příteli nejlepší!

Znám tě, hřbitove, mám tě ráda. — Miluji nevýslovně tvé tajné ticho, ten svatý klid, jenž dříme na tvých rovech. Nevýslovně ráda naslouchám

tajemnému šumění tvých pochmurných, zamklých stromků, nevýslovně ráda zírám v ty tiché, smutné květinčky . . . Vím, to jsou kvítka těch srdcí, jež dole spí . . ., jsou to touhy nesplněné, je to snaha marně hledající štěstí . . . Mám tě ráda. Takové ticho, takový klid je teď i v mém srdci. Také tam šumí posvátné stromky citů, také tam jsou rovy: v jednom zklamaná naděje, v druhém nesplněná touha a tam — — zmizelá láska -- — ach, je tam těch rovů mnoho, mnoho! Nad nimi bloudí city, usedají na rov a pláčící smutně Tam pohřbila jsem to, po čem jsem kdys tolik toužila —

Na těch rovech v srdci také kvete kvítí, také šumí chvojka. Všechny jsou již zasypány, jen hrob pro bolest je stále otevřen. Jak dlouho zůstane nezasypan? — Navždy! Vše lze mi pohřbiti, žal ne.

Mám tě ráda, hřbitove tichý! — Tichý? Což ten rej za měsíčních nocí? Mám tě ráda, hřbitove lomozný! Lomozný? Což to ticho mrtvé, když jitřenka líbá ohněm tvůj chlad? — Mám tě ráda, hřbitove, tvé ticho, tvůj taj, tvých obyvatelů — vysněný — rej! Vždyť právě tak je v srdci mém! Tam není stále mrtvý klid, i bouře se tam často rozpoutá. Ty city vzbouřené spí, ale nejsou mrtvy. Přilétne ptáče vzpomínek, teskně zazpívá a ty city vzbudí se

Mám tě ráda, hřbitove, toužím po tvém objetí!

Tam v koutku též bych chtěla spáti věčným snem — nad hlavu chvojku by mi vsadili, na rovu mém by kvítí vyrostlo, tráva by tam rosou plakala . . . Na chvojku by si časem duše usedla a šeptala by vánku o tom míru, o tom spánku, v němž srdce nebolí — srdce nebolí — hlava nehoří — —

Mém tě ráda, zahrado zelená! Všeho, po čem toužím, nedosáhnu snad, však v tvém objetí spáti budu jistě! Budu snít — budu spát — ustanu lkát. Ty klid mi v srdce dáš, ty — jediný ty — jinde ho marně hledám.

Ty jsi nejmilosrdnější! Jak mám tě ráda — — ráda — —

Zahrado mrtvých!

SILVANUS:

VZPOMÍNKA.

Blíží se zima. Mlha zas šedá
nad řekou, lesem zvolna se zvedá.

Přes pole, po hájích mlhy se vlekou,
Vzpomínám — — —. S očí slzy mi tekou.

Podzimu návrat ze sna mi budi
vzpomínku smutnou v bolavé hrudi,

V spánku když jeseň uspala tvory,
na lůžko uleh' otec můj chorý.

Než přišli smutné zimy pak dnové,
Pán ho zavolal do vlasti nové.

Kdykoliv nyní podzim vstříc kráčí,
do oka perla slzy se tlačí.

Sotva zas zima uplyne dlouhá,
po nové jeseni prahne má touha.

BOG. GORENJKO:

PÍSEŇ VEČERNÍ

Když večer zastře perutí svou les
a s polí širokých když vane mír,
vkroč nohou v naši malou, tichou ves!

A uslyšíš, jak prosby nesou se
z těch chyšek chudých vzhůru k nebesům
po práci tuhé, když již zmirá den
A uvidíš, jak anděl pod oknem
tich stojí — žehná dobrý, zbožný lid

A každý den Tě, Královno, náš lid
o pomoc vzývá v nouzi, potřebách!
O Matko! vzpomeň na něj jednou jen,
když spíná ruce k Tobě v podvečer

(Ze slovinštiny volně přeložil A. Travěnský.)

TETŘEV:

BIJTE DO NÁS .!

Bijte do nás — jako mlatci
bijí v zralý žitný klas;
ať se prázdná pleva sloupne,
plné zbude zrno z nás.

Bušte do nás — jako kovář
v žhavé rudy změkklý tvar;
ať se zocelíme v jádru,
ať se zbudem křehkých škvár.

Bijte do nás — jako blesky
v lomy bijí — dům i strom;
ať se vznítí veteš chabá,
skálu nerozbije hrom.

Glucte do nás — jako v křemen
tluče kladiv hustý řad;
ať se jasná jiskra bleskne,
tlucte, tlucte napořád!

Jiskra s jiskrou v oheň vzplane
a než kouř se rozhalí,
ruka, která v křemen bila,
sama se jím popálí.

— H —

O SAMOTĚ.

Tam kde dubů věkovitých
strmí k nebi klenba řasná,
tam kde větví mocné pluky
spínají svá zlatá třásna,
a smaragdu pestré věnce
z povzdálí již chodci kynou,
kde se rajské hymny ptactva
s kůru nebes k zemi línou —
tam chci skrovně, chudě žít.

Tam kde flory steré dítě
věčnou mladost z rána dýše,
tam kde rosy třpytná perla
v květ se vkrádá v ranní pýše,
kde v praménku křišťál jasný
dennice se smává noří,
kde se vílám v nočním reji
měsíc, hvězdné nebe koří —
tam chci nuznou chatu mít.

Kde jen orel nebem krouží
a své mládě křídlem chrání,
kde se k skalním roklím tulí
mocný bor a šumí strání,
kde klid věčný, oněmělý,
kde lsti ani klamu není,
kde se cítí srdce šťastno
jako v sladkém loktu snění —
tam chci věčný spánek snít.

A. TRAVĚNSKÝ:

SLYŠ NA BALKÁNĚ BOJE REJ

(Bratrům na jihu.)

Slyš na Balkáně boje rej,
nuž, chlapci, vzhůru! hola, hej!
Však přejde Turkům žert a smích,
až krví zaleje se jih

Nuž, pušky k líci, hlavy vpřed,
a mysl k Bohu! — k nebi hled!
Ať zvučí jihem pušek řev,
ať Maricí se valí krev!

Nuž, chlapci, vzhůru v boje ryk,
ať v jeden semknete se šik!
Dost útrap bylo a dost béd,
ať zví to Turek naposled!

Dost, bratří, útrap bylo — dost!
Ať zmizí z Evropy zlý host!
Jen, bratří, chutě ku práci,
ať barbar krví krvácí ..!

METHODĚJ:

ZÁZRAK.

(Dokončení.)

„I když připustíme nějaké neobyčejné zjevy,“ namítl Karel, „můžeme je vysvětliti tajnými přirozenými silami. Jaké divy provádějí se teď hypnotismem, spiritismem nebo i jen pouhou suggestcí. Zda se tu právem nedomníváme, že i neobyčejné zjevy, jež vy zvete zázraky, nejsou nic jiného než účinky těchto sil?“ Karel mluvil vždy mocněji a důrazněji. Myslíl, že tímto tvrzením profesora zmate.

Než ten rozebíral klidně větu za větou. „Považujete tedy zázrak za účinek přirozených sil? Neupírám, že ani XIX. století ještě neprozkoumalo všech sil, tolik však je jisto, že síla nepřekročí mezí své působnosti a že účinek podmíněný přirozenou příčinou dá se přivoditi jen, užijeme-li přiměřených prostředků. Proto můžeme říci často s úplnou jistotou, že něco přesahuje přirozenou příčinu. Kdo by se odvážil tvrditi i v našem století největších vymožeností, že je možno pouhým slovem vzkřísiti mrtvého, pouhým dotekem uzdraviti malomocného nebo čistou vodou zhojiti okamžitě zlomeninu a pod.? Jaký veliký rozdíl mezi těmito skutky a zjevy hypnotickými a spiritistickými, jež vyžadují k svému uskutečnění dalekosáhlých příprav a složitých podmínek, jež bývají dány zvýšenou činností obrazotvornosti, zjemněnou čivostí mozku a silou vůle a přece ani v nejmenším nedosahují onoho stupně neobyčejnosti, jakou se vyznamenávají zázraky.“

„Než neračte zapomenouti, pane professore, že jste mi ještě nezodpověděl, jak se snese zázrak s nezměnitelností zákonů přírodních,“ pokusil se Karel o nový útok.

„Děkuji za upozornění. Bylo mi nutno něco předeslati, než k tomu přijdeme. Nezměnitelnost zákonů přírodních. To jest především nejasné slovo. Správně pojato nepraví nic jiného, než že se přírodní zákony nemění samy od sebe. Kámen s výše padající pohybuje se ve stejném prostředí vždy touž rychlostí. V procesech chemických a změnách mechanických energie neubývá ani nepřibývá. Hustota se nemůže ani rozmnožiti ani umenšiti, sama ze sebe nemůže svých vlastností změnití. To praví zákony o zachování hmoty a energie, zákon uzavřené přírodní příčinnosti, ale nic více. Tolik jest jisto z pozorování přírody. Může se však pouhým pozorováním přírody stanoviti, že nikdo jiný není schopen sil jejích změnití? V samé přírodě vidíme, že síly mocnější přemáhají slabší. V rostlinách do výše rostoucích přemáhá se přitažlivost země, podobně se seskupují čá-

stečky hmoty v krystalech okolo jisté osy, ač tíže je nutí zaujmouti místo nejnižší. A kolika silám stává se na odpor člověk, král přírody, zadržuje nebo urychluje jejich působnost. Je-li to vše přirozené a neporušuje-li to nezměnitelnost zákonů přírodních, proč najednou takový křik a strach o zákony přírodní, jestliže sám Tvůrce přírody podobně do pravidelného běhu jejího zasáhne, nějakou silou zadrží nebo její působnost urychlí? Ovšem nevěrci nepřipouštějí tento vnější vliv, poněvadž vyššího nějakého pána neuznávají.“

„Ani já nejsem nevěrcem,“ vpadl mu do řeči Karel, „ale právě proto, že mám vznešené ponětí o Bohu, nemohu dopustiti výjimky v řádě světovém jím stanoveném. Není každý zázrak jakousi opravou stvoření, jež by bylo tím neúplno, což by vrhalo špatné světlo na božskou moudrost?“

„Zdá se mi, že nemáte jasného pojmu o účelu zázraku. Kdyby byl zázrak významu pouze přirozeného, pak bych uznal oprávněnost vaší námitky. Proč však Bůh činí zázraky? Aby potvrdil pravost svého zjevení. Zázrak vstupuje do světa, když Bůh přímo začíná mluvit vyvolenému národu, provází proroky při jejich učitelské činnosti, zázrak je důkazem božství Vykupitele světa, zázraky neustále dokazují božské poslání církve Kristovy. A jako Bůh kdysi spojil v plánu světa s řádem přirozeným i nadpřirozený, pojal do něho jako podstatnou částku jeho i zázrak. Tím padá také námitka, že Bůh přímým zasahováním do běhu přírodního se mění, že tedy není bytostí nezměnitelnou. Jako se nezměnil v podstatě své stvořením světa, nemění se ani zázrakem.“

Ještě jednou se pokusil Karel porazit profesora: „Kde však zůstane naše jistota u vědění a jednání, jež se opírá o přírodní zákony, je-li výjimka možná? Není-li pevných zákonů, ocitáme se v báječné zemi, kde je vše možné. Dnes voda ovlažuje, zítra snad bude sušiti, dnes zapadne slunce a nejsme jisti, zda zítra vyjde. Neznačena to úplnou anarchií a zničení věd přírodních?“

Mírně se usmívaje, naslouchal profesor námitce Karlově. „Známa námitka,“ odpověděl. „Německý filosof Feuerbach praví něco podobného, jenže si představuje věc ještě zoufaleji, an dí: „Slyším-li jako Balaam osla, mluvit, *) pak již skutečně nevím, jsem-li já oslem, nebo osel člověkem.“ **) Jistota našeho poznání nebo jednání a rovněž důležitý rozdíl mezi člověkem a oslem zůstanou nedotčeny, naopak zázrakem jsou ještě utvrzeny. Pojem a účel zázraku předpokládá pravidelnou stálost přírodních zákonů. Zázrak je výjimkou obyčejného pořádku a proto má smysl jenom tehdy, je-li pořádek pravidlem; rovněž může býti účel zázraku, důkaz zjevení božího jen tehdy dosažen, je-li pevný přírodní pořádek, jehož přerušeni v jednotlivých případech budí náš úžas a podivení.“ ***)

Professor domluvil. Karel mlčel. Všechny námitky, jež považoval za nevyvratitelné, rozplynuly se v niveč. Bude se ještě teď tvrdošijně zdráhati uznati pravdu? Je příliš šlechetný, aby tak učinil. Vzchopil se, a podal profesorovi upřímně ruku. „Vřelý dík, pane professore! Otevřel jste mi dnes oči aspoň v jedné věci. Šel jsem až posud s davem, mysle, že v tom je pravá svoboda. Dají-li se i jiné námitky proti víře tak lehce vyvrátiti, byl jsem pošetilcem, že jsem jim tak slepě vlezl do léčky. Ode dneška bude jinak. Postavím se na vlastní nohy. Doufám, že mne neodmrštíte, uchýlím-li se k vám někdy dopisem, žádaje vás o vysvětlení náboženských obtíží a nejasností.“

*) Naráží na příběh ve Starém zákoně.

**) Sämtl. Werke I., str. 7.

***) Dr. G. Reinhold „Der alte u. der neue Glaube“, str. 168 n.

„Naopak, bude mi to největší radostí, pomoci vám v tak důležité věci. Zde má adresa,“ podal mu navštívenku. „Jen jedno bych si od vás vyprosil. Buďte podle možnosti světloňosem svých kolegů. Nedají si všichni říci, ale snad se vám podaří, mnohému otevřít oči a získati jej věčné pravdě.“ Rozloučili se srdečně a rozešli se. Cesty jejich se dělily.

MAURICE MAETERLINCK

STOLETÝ VAVŘÍN.

Přeložil V. Lubor.

Netoliko v semeni nebo květu, ale v celé rostlině, v kmenech, listech, kořenech nalézáme, chceme li se ovšem na okamžik schýliti k jich skrovné práci, mnohé stopy obezřelé a živoucí rozumnosti (intelligence).

Vzpomeňme velikolepých úsilí, s jakými derou se k světlu větve, jimž zacláněno, nebo odvážného a duchaplného boje stromů v nebezpečí. Já pak nezapomenu na obdivuhodný příklad hrdinství, kterého mně kdysi v Provinci, v divokých, cele fialkami libě vonících a v rozkošných úžlabinách du Loup poskytl ohromný stoletý vavřín. Snadno četli jste na jeho zbrzděném a abych tak řekl křečovitém kmeni celé drama jeho tuhého a nesnadného života. Pták nebo vítr, pán osudů, zanesl semeno na úbočí svisně, jako železná záclona visící skály a tam strom, dvě stě metrů nad bystřinou, opuštěný a nepřístupný, vyrostl mezi neúrodnými a palčivými kameny.

Od svého vzejití vysílal přičepivé kořeny k dlouhému a namáhavému hledání nejisté vody a prsti. Ale to byla toliko dědičná starost o zachování jednotlivce, který zná vyprahlost jihu. Mladému kmeni bylo řešiti úkol mnohem těžší a velice neočekávaný. Vyrůstal ze svislé stěny, tak že jeho koruna, místo aby směřovala k obloze, skláněla se nad propast. Musil tedy přes rostoucí tíhu větví odstraniti první rozmach, křiviti neústupně, zároveň se skálou soulad rušící kmen a udržovati takto — jako námořník, jemuž se zamotá hlava — vůlí, napětím a neustálým stahováním těžkou korunu listů zcela zpříma k blankytu.

Od té doby soustřeďovalo se okolo rozhraní kořene a pně (krku) všechno snažení a dychtění, všechna energie, všechno vědomé a volné nadání rostliny. Hrozný zdužnělý záhyb projevoval postupně, pomalu se probouzející, neklidné jakési myšlenky, které dovedly těžiti z pokynů, kterých jim poskytovaly deště a bouře.

Rok od roku kupole listů se stávala těžší, jedinou toliko starostí, rozvíti se na světle a teple, zatím co skrytá rakovina zžírala důkladně tragické rámě, které ji udržovalo v prostoru. Tu, poslušny nevím kterého zákona pudu, dva kořeny, dvě vlasnatá lana z kmene sotva dvě stopy nad záhybem vyrůstající, přišla upevniti kmen ke stěně skály.

Byla skutečně vyvolána stísněností, či lépe očekávala snad, obezřelá, od vzniku chvíli svrchovaného nebezpečí, aby značně přispěla svou pomocí? Nebyla-li to jen šťastná náhoda.

Které oko lidské bude kdy přítomno těmto němým a pro náš krátký život příliš dlouhým dramatům!

ZDENKO:

ŠLA KOLEM SMRT

Šla kolem smrt, jak jeseň tichá
se v tichý, tmavý plíží kraj
a loupí stromům listy žluté
a ničí, kazí květů máj

A dýchla jeseň v astry bílé
a dýchla v květin pestrých řad.
Stvol aster složil v půdu květy
a bolem tiše kvílí sad

A dýchla jeseň mrazem v líčka
mé lásce čisté — první — zas,
„buď s Bohem!“ družko, sladce dřímej,
však zavolá i mne tam čas

Tam sejdeme se spolu zase,
tam zlíbáme se v objetí...
„Buď s Bohem!“ blaze žij a šťastně,
než duše má tam zaletí.

A. TRAVĚNSKÝ

DOBA MODERNÍ.

Prý žijem v době moderní,
„Nám věřit netřeba!“ zní hlas
v ty báje — mythy staré již,
jež zvrátil, svrhl věků čas!

Tak křičí nervosní ten dav .
„Chcem svobodu a rovnost všech!“
a plivá slinou po Bohu
a dál a dál ho žene spěch.

A nevidí ten slepý dav
z neslyší, co Kristus řek'.
„Pryč s Kristem!“ křičí vztekle jen,
jest moderní náš doby věk.

MIRO:

Z MÝCH SONETŮ.

Dnes pod křížem jsem Tebe klečet zřel:
tvář Tvoje plála nachem panenským,
ret tiše v zbožné modlitbě se chvěl
a svatý zápal zářil okem Tvým.

Tu nebe otevřeno zrak můj zřel:
ozářen bílým jasem nebeským
sám k Tobě ubíral se Spasitel
a chlebem Tebe sytil andělským.

Mé srdce prahlo k Tobě přikleknout
a ústa k svatým hodům pozvednout,
leč nohy stály hrůzou přimrazeny; —

vždyť srdce moje těžké tíží viny.
Ty, dívko čistá, buď mi přímluvkyní,
výpros mi z nebe vin mých odpuštění!

A. TRAVĚNSKÝ:

BALLADA DUŠIČKOVÁ.

(Věnov. A. K.)

Můj Bože! nikde hvězdičky,
svět v mlhách tone celičký
a smutno, ticho ve kraji,
jen lístky lístkům šeptají:

„Dnes svátek slaví dušičky
Na rově milé matičky
zář jakás nocí mlhavou
v tvář dívky svítí slzavou.

Rty její tiše šeptají
a duše? Ta sní o ráji .
Bol v oku — smutek na líci
vlas černý kryje vlající.

A pusto — pusto kolem již,
jen dívky duše letí výš'
a tělo padá, klesá v zem',
hrob matčin kryje šatů lem.

JITRO

PŘÍLOHA „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ č. 4

OBSAH: Karel Bohdan Ort: Vánoční. — Hvězdy. (Dokonč.)
V. Hradecký: Sonet o měsíci. — Septimianus Slavík: Ballada o černých očích. — Vzpomínání. — R. Pařízek: Vánoční meditace malířova. — Václav Jičínský: Ave Maris Stella. — Franta Kunowski: Poslání. — F. Přívozský: Podzimní nálada. — J. P.: K vývoji písma. — V. Lomský: Báchorka. — F. Přívozský: Jen výše! — V. Lomský: Stesk. — Ignotus: Z cyklu "Květy illuse"

KAREL BOHDAN ORT:

VÁNOČNÍ.

Na tisíce písní dneska
v svaté noci hlaholí —
písně ty se nesou krajem
po veškerém okolí.

Ze spánku se probudili
ptáčkové — i širý lán —
aby zvučně pozapěli
„Narodil se Kristus Pán“.

Radostné ty melodie
celým světem zachvěly —
mocnou hymnou na nebesích
andělé se rozpěli.

Na tisíce písní dneska
v svaté noci hlaholí —
písně ty se nesou krajem
po veškerém okolí.

HVĚZDY.

Vypravování provençalského pastýře. — Z francouzštiny přel. Josef S.

(Dokončení.)

A co snad pro ni nejstrašnější, bylo to, že v této noční hodině nebylo vůbec možno pomýšlet na návrat do dvorce. Myšlenka, že nucena je ztráviti noc na horách, soužila ji nesmírně a zvláště i to, že budou rodiče znepokojeni. Já dodával jsem jí mysl, jak jsem mohl. „V červenci jsou noci krátké, velitelko. . . Vždyť to je jen krátký nemilý okamžik.“ Rychle rozdělal jsem veliký oheň, abych jí osušil šaty úplně promočené. Potom předložil jsem jí mléko a sýr; leč ona, ubožátko, nestarala se ani, aby se osušila, ani o jídlo; a když jsem viděl v jejích očích veliké slzy, byl bych se dal sám do pláče.

Konečně dostavila se noc. Na temeni horském zůstal jen pablesk světelný, mlha se strany západní. Chtěl jsem, aby se šla Štěpánka uložiti dovnitř ohrady. Rozprostřel jsem na čerstvé slámě zcela novou krásnou kožušinu, přál jsem jí dobrou noc a sám posadil jsem se přede dveřmi. . . Nikdy nezdálo se mi nebe tak hlubokým, hvězdičky tak jasnými. . . Náhle otevřela se dvířka ohrady a krásná Štěpánka se objevila. Nemohla spáti. Zvířata bečela a šustila slamou. Chtěla raději býti u ohně. Vida to, hodil jsem jí svoji koží houni přes rameno, přiložil jsem do ohně, a tak zůstali jsme jeden vedle druhého bez řeči. Ztrávili-li jste někdy noc pod širým nebem, víte, že v hodinu, kdy spíme, probouzí se onen tajuplný svět za posvátného klidu a ticha. Jen potůčky bublají, po rybnících a bažinách poskakují světélka. Všichni duchové horšší procházejí se svobodně; ve vzduchu to šelestí jako nepatrný praskot, jako kdyby bylo slyšeti pučeti větve u stromů a růsti květiny. Když na to člověk není zvyklý, působí to veliký strach. Také naše slečinka se všeka chvěla a tiskla se ke mně při nejmenším šelestu. Najednou zaslechli jsme táhlý výkřik melancholický, jenž vyšel od rybníka, trpytícího se tam dole, vznesl se vlnitě nad nás. V témž

okamžiku kmitla se nad našimi hlavami krásná padající hvězdička, tak že se zdálo, jako kdyby byla přinesla s sebou onen nárek, který jsme právě zaslechli.

„Co to jest?“ otázala se Štěpánka šeptem.

„Duše, která vstupuje do ráje“ — a učinil jsem znamení sv. kříže. Ona se též poznamenala křížem a ztichla na okamžik, přemýšlejíc jen tak na plano.

Na to pravila: „Je to tedy přece pravda, pastevče, že vy pastýři jste čarodějové?“

„Nikoliv, drahá slečinko; ale my zde žijeme blíže hvězdám a víme, co se tam děje, lépe než lidé tam na rovině.“

Hleděla stále do výše s rukou o hlavu podepřenou, zahalena do pláště jako nějaký mladý pastucha.

„Co jich tam je! Jak je to krásné! Nikdy jsem jich tolik neviděla . . . Umiš je jmenovati, pastýři?“

„Ó zajisté, má velitelko, hleďte! Právě nad námi je „cesta sv. Jakuba.“ Vychází z Francie a jde přes Španělsko. Svatý Jakub ji vedl, aby ukázal svoji cestu statečnému Karlomamu, když válčil proti Saracenům. Dále máte „Vůz duší“ s těmi čtyřmi skvoucími se nápravami. Tři hvězdy které jdou před nimi, jsou tři zvířata — a ona zcela malá hvězdička jest vozka. Vidíte kol sebe déšť hvězd, které padají? To jsou ony duše, které Bůh nechce u sebe míti. Trochu doleji jsou „hrábě“ nebo „tři králové.“ Těch používáme my pastýři jako hodin. Na příklad nyní na ně hledě, pozoruji, že půlnoc již minula. Ještě trochu doleji, stále k polednímu stkví se „Jan milánský“, nejjasnější ze všech. Hleďte, co o něm vypravují pastýři: Jedné noci byli „Jan Milánský“ s „třemi králi“ a „kvočnou“ pozváni na svatbu jedné ze svých přítelkyní — hvězdiček „kvočna“ majíc více na spěch, odešla první. Tři králové pustili se za ní a dohonili ji, toliko lenivý „Jan Milánský“ zůstal skoro naposled a zlostně, aby je zadržel, hodil po nich holí. Proto také tři králové se jmenují „holí Jana Milánského“ Ale nejkrásnější ze všech je ta naše — hvězda pastýřova, která nám svítí za svítání, když vyháníme stáda a rovněž večer, když se vracíme. Jmenujeme ji též „Magelonnou“, krásnou Magelonnou, která běží za „Petrem z Provincie“, a snoubí se s ním každý sedmý rok.

„Jakže? mezi hvězdičkami je též manželství?“

„Ovšem, slečinko!“

A když jsem se pokoušel vysvětliti jí ono manželství mezi hvězdami, ucítil jsem něco svěžího, jak to spočívalo na mém rameni. Byla to její hlavička, obtížená spánkem, co se tak opírala o mé rámě, ona hlavička s pentlemi ladně pomačkanými, s krajkami, a s rozvolněnými vlasy. Tak vytrvala bez pohnutí, až když hvězdy nebeské začaly blednouti, zapuzeny dnem, který nastával. Já pohlížel na ni spící, zmaten jsa v celé své bytosti. Hvězdičky pokračovaly na své cestě tichoučké, poslušné jako veliké stádo; a v okamžiku jsem myslil, že některá z těch hvězd, ta nejněžnější, nejskvělejší zbloudila na své cestě a přišla se položit na mé rámě

V. HRADECKY:

SONET O MĚSÍCI.

Co bájí k tobě poutal Říman, Řek,
co básníků tě v svoje verše vtkalo,
co malířů ti vínek slávy dalo,
co milenců — to jiný básník nejprvé by řek'—

se při tvém svitu láskou rozkochalo,
co opuštěných lkalo milenek,
co nešťastných v tvé záři našlo lék,
co citů, hled', jen v tobě původ vzalo!

Ty's ale bezcitný a k všemu němý,
vždy stejnou tváří obracíš se k zemi
a mlčky patříš v tragedii tu,

jež u nás takto životem se zove,
tvář stejnou máš, ať jasno, ať ti mráček
přes ní plove,
v cit jiných budíš, sám jsi bez citu.

SEPTIMANIUS SLAVÍK:

BALLADA O ČERNÝCH OČÍCH.

Černých očí žhavé střely
v mladé srdce zaletěly.
Jejich osten ostře bodá,
jejich oheň nitro hlodá.

Bolest v oko slzy klade,
požár lícím bledost krade.
Oheň v tváři žářem hřeje,
oko proudy slzí leje.

V slzách požár tváří zhyne,
ale nových proud se řine
Pouze úsměv černoooký
vysušil by jejich toky!!!

VZPOMÍNÁM.

Oči černé, vlásky černé
šíje bledá, líčka bledá,
proč to moje srdce věrné,
proč váš obraz stále hledá?

R. PAŘÍZEK:

VÁNOČNÍ MEDITACE MALÍŘOVA.

Smutné zimní dny. Stále tma. Kreslím svaté tři krále; pomalu se stmívá, postavy mizí mi na plátně. Netrpělivě odložím úhel na stůl a jdu ven. Na ulici je přece veseleji. Jdu bez cíle, ponořen v myšlenky, až stanu před kostelem; vejdu na nádvoří, zrak můj utkví na mosaice umístěné nad hlavním vchodem chrámovým. Je zde obrovská Madona s Ježíškem, a její oči v pološeru mysticky září, jakoby se rozhlížely po pustém nádvoří.

Vstoupím do kostela téměř prázdného. Tu čtyři postavy tmějí se skloněny v lavicích. Tajuplným prostorem chrámu zazní klečícího kněze „Zdravas Maria . . .“

Pozdravení andělské. Maně vzpomínám na obraz zvěstování od Leonarda da Vinciho. Jak nádherné to dílo! Panna Maria klečící, krásná a přec tak pokorná, přijímá od anděla před ní klečícího, poselství nebes. Poselství nebes, věčné a nezapomenutelné pro celý svět. Co krásy umělecké v tomto obraze, když díváme se na její zasněnou tvář, jak v modlitbě pohroužena, že zrovna čteme odevzdanost a pokoru, a zdá se, že slyšíme, jak rty její šeptají: „Aj, já dívka Páně . . .“

I okolí i anděl klečící dýší něhou, a krásné záhyby jeho roucha, měkce lahodně a přece přísně kresleny, se vinou. Nic mrtvého a unavujícího ve formě i komposici současník Leonarda, Michel Angelo namaloval svatou rodinu pod širým nebem. Je to obraz tak neobvyklého rázu, že, chceme-li jej porovnat, musíme nejprve pochopiti Michel Angela, jeho ducha a okolí, v němž žil. Na obraze zříme Marii sedící s Ježíškem, vedle sv. Josef, však v pozadí místo stromu pnou se krásná těla mladých mužů.

Poněkud jinak u vlašských mistrů Corregio Rafael, Chirlandajo Lorenzo di Gredi, Tizian pracovali v duchu své doby. Jejich postavy klassické formy sice mají, avšak svatost, ona vznešenost, před kterou člověk kleká kajicně, jim mnohdy chybí úplně. Zříme zde nádherné obrazy, na které je tak příjemně se dívat, však Madonny jejich jsou pouze krásné dámy a andělé podobní krásným kavalírům, jak často též u Rubensa shledáváme. Proti těmto téměř zářačně působí obrazy florencského mistra Botticelliho. V jeho obrazech jest svatá panna téměř průsvitná, a tvář její je tak jemná, tajemná a svatá. Zadíváme-li se na tento obraz, tu cítíme, že tato Madonna není s tohoto světa, není to krasavice, jak u výše jmenovaných mistrů.

Malíři vlaští v zemi, kde modré nebe téměř po celý rok se klene nad sluncem zaplavenou krajinou, kde nádhra barev jest jedním heslem přírody, a přepych šlechty v největším rozkvětu, zcela jinak chápali idyllu betlemskou, než mistři severu. Ta zbožná hloubavost není již u Vlachů, jest nahrazena krásou přírody, v obrazech snesené, aby obklopovala trůn Madonny, jež v rouchu královny na klíně drží Jezulátko. Severní mistři, z nichž nejznámější jest vám zajisté Dürer, jsou jistě nejvýše ve vyjádření zbožné nálady, jež v jejich dílech se jeví, a zdá se vám, jak by celé dílo to bylo modlitbou, již děkuje umělec svému Stvořiteli za všechny krásy, jež dal mu poznati. Jen člověku tak hlubokého citu, jako Dürer, neujde v přírodě nic krásného. On najde i nepatrné bylinky a s celou láskou je kreslí, aby později všechny své objevy složil v jednu velikou hymnu. Dürerův obraz v Mnichově („Der Paumgartnersche Altar“), v němž se jeví celý duch tohoto mistra, nám předvádí svatou rodinu v polorozbořeném románském nádvoří, kde Panna Maria klečí skloněna nad malým Ježíškem, obklopeném andílky. Se strany druhé klečí svatý Josef, z jehož gesta čteme slib, jímž se zavazuje k své pěstounské povinnosti. V pozadí dva pastýři šeptají si slova údivu. Vedle svaté rodiny klečí několik současníků Dürerových, ženy po straně Panny Marie, muži vedle sv. Josefa. Jsou malé osůbky těchto smrtelníků, skoro nepatrné, čímž jest krásně vyjádřena nepatrnost těchto lidí oproti Panně Marii a sv. Josefovi. Celý ten obraz dýše kouzlem poesie, a každý jeho detail, jimiž jest hojně naplněn, je s to, aby upoutal vaši pozornost.

Jest jasno, že jen mysl hloubavá a zbožná vše to stvořiti mohla, a jen člověk vroucný a poctivý dovedl ten svatý děj pravdivě vyličiti.

Nebyl však to jen Dürer, jenž měl tolik vděčnosti k Bohu a něhy k přírodě jím stvořené, byla to též celá řada anonymů, kteří bez nároku na veřejné uznání a slávu s toutéž vroucností zobrazovali děje evangelia. Jak šťastní to byli lidé.

Probouzím se ze svého zadumání, na oltáři již světla pohasla, a prázdný chrám mi připomíná, že i já musím se vrátiti do hlučících ulic a v shonu lidí různými směry jdoucích raziti si svou cestu.

VÁCLAV JIČÍNSKÝ:

AVE MARIS STELLA.

Plavce loď když orkán schvátil,
a on cíl své cesty ztratil,
vroucně duší jeho zněla
píseň: ave, maris stella.

Zmírní bouře hrůzu děsnou,
vichřice zlom sílu běsnou,
utiš moře vlny dravé:
atque semper virgo, ave!

Panno svatá, v bouřné noci
ochraň mne od zlé moci,
k oase jak štíhlá palma,
veď mne: dei mater alma!

Blesků litých zážeh zhasni,
hvězdou svoji nebe zjasni,
poruč, ať se obzor zbělí —
Ave, felix porta coeli!

FRANTA KUNOWSKI:

POSLÁNÍ.

„Odkud přilétáte, tiché vánky,
přicházíte z družné Moravěnyky?

„Rodný kraj tvůj vbod' mi ostruženyky,
rodni bratří kulí podkověnyky.

Kdo vás poslal z milé Moravěnyky,
kdo vám připjal rychlé perutěnyky?

Drahý přítel zlatil podkověnyky,
milé sestry tkaly perutěnyky.

Připjaly vám sestry perutěnyky,
ukulí vám bratří podkověnyky?

Něžná máť tvá dala perutěnyky,
vzkazuje ti „vzpomeň“ z Moravěnyky.

Či snad přítel kul vám podkověnyky.
on snad bodá v bok vám ostruženyky?“

Otec tvůj tě líbá z Moravěnyky,
posílaje nás své věrné vánky.

F. PŘÍVOZSKÝ:

PODZIMNÍ NÁLADA.

V alejích listů zřím směsici pestrou,
stromy jak v pohádce zdobeny jsou.
K zamlklým obzorům v ztemnělých dálkách
tiché myšlenky jdou

Tajemné obzory! Roviny v květech
snící kdys, v mlhách spí opuštěny.
Blažené rozkoše plné kam prchly
vaše magické sny?

Ptáka zpěv zaklet je v zahradách pustých,
(hořely nachem kdys orchidejí)
klidně jež nyní rtů čekají ledných
mrazné políbení

Nad hrobem života smrti ční přelud
s pohledem přežití agonie
Ó, chvíle, vzkříšení kdy zavzní slavná,
velká melodie!

K VÝVOJI PÍSMĀ.

Kalimachovu zásadu „*μέγα βιβλίον, μέγα κακόν*“, možno snad vedle obsahu knihy vztahovati i na vnější její formu — na strasti písařského umění.

Učení se opravdu rovnalo mučení; aby žáci (někdy již dosti statní „chlapci“) navyklí ruku na tvary písma, obtahovali na předlohách vyrytá písmena. Chut k práci dodává jim výstraha: „Disce, puer, pulchras perscribere litteras, ne tua duris rumpantur dorsa flagellis!“ Hrubá, mohutná ruka středověkého rytíře nebo antického měšťana přetrpěla asi pekelná muka, než navykla titěrným rozdílům jednotlivých liter. Jakou to výhodu měl ten, o němž může jeho učitel říci: „Bene addisces scribere, longos enim et molles digitos habes.“ Jenom cvičení na předlohách naučí správnému psaní: „Quisquis es aut fueris, qui docte scribere quaeris, hac duce scriptura digitos inflectere cura!“

Není tedy divu, že na konci odlehčí svému bolu taková utrápená písařská bytost radostným: „Laus Tibi, Christe; finitur enim liber iste.“

Jindy zase: *ὡσπερ ξένοι χαίρουσιν ἰδεῖν πατρίνα, καὶ οἱ θαλατιεύοντες ἰδεῖν λιμένα, καὶ οἱ στρατευόμενοι ἰδεῖν τὸ νίκος, καὶ οἱ πραγματεύοντες ἰδεῖν τὸ κέρνος, καὶ οἱ νόσω λενόμενοι ἰδεῖν ὑγίαν, οὕτω καὶ οἱ γράφοντες ἰδεῖν βιβλίον τέλος.*“

A latinský „scriba“ prozrazuje: „Sicut in pelago quis positus desideratus est porto, ita et scriptore novissimus versus.“ A spousta nejrůznějších variantů vykládá, že jako plavci „mořevládni“ touží po přístavu, tak i písaři „pérem ozbrojení“ netrpělivě čekají ukončení svého trýznění.

Je přirozeno, že starostlivý „tvůrce“ písařského elaborátu snažně žádá: „O beatissime lector, lava manus tuas et sic librum adprehende, leniter folio turne, longe a littera digitos pone. Quia qui nescit scribere, putat hoc esse nullum laborem. O quam gravis est scriptura: oculos gravat, renes frangit, simul et omnia membra contristat.“

Nikdo téměř „nezapomněl“ zvěčniti své jméno, jistě „významné“, na věčnou památku, aby v pomíjející světské slávě našel jakous takous náhradu za svou námahu, kterou vykládá „pěvec“ asi takto:

„Tres digiti scribunt totum corpusque laborat.“ Tak čteme: „Quam dulcis est navigantibus portus, ita scriptori novissimus versus. Legentes in libro isto conscripto orate pro ipso, ut veniam mereatur a Christo, qui prestat vobis ab ipso, pro indigno clerico Reginpoldo, qui ipse laboravit in ipso libro.“ A jindy: „Amice, qui legis, retro digitis teneas, ne subito litteras de-leas. Deo gratias (už je na konci!). Ego in Dei nomine Vuarembertus scripsi.“

Důležité je postavení světla:

„In tabulis scribens a dextra lumen habeto,
Membranae a leva lumen habere volunt.“

Často se stalo, že opisovač neb autor sám se uprostřed práce zastavil, buď aby si odpočal, nebo že nemohl „padnout“ na myšlenku. A tu dělali títo středověcí písaři to, čím si i nynější jejich kolegové v povolání krátí dlouhou chvíli, — ochutnávali svůj psací „přístroj“. Aspoň tomu nasvědčuje upřímné přiznání: „Hinc iam Calamum labris quassatum (!) ad finem pertrahere conabor.“

Rozmarná je zmínka o písaři, kterého z písařského zápalu vytrhla myš; náš hrdinný „scriba“ totiž zpozoroval, že mu tato nestoudnice užirá chleba . a tu rozhorleně jí vyčítá: „Pessime mus, saepius me provocas ad iram; ut te Deus perdat.“

Uvážíme-li, jaké obtíže podmiňovaly úhledné písmo, než se mu písař naučil a než namaloval jednotlivé tvary a chtěl-li zároveň dostáti požadavku patřičné rychlosti, pochopíme, že již dávno před námi vyskytla se křeč, kletba to písařů všech národů a dob; cítíme ji z bolestné zmínky: „Pollex novo semper tremore agitur.“

Tak namátkou jsem vytrhl několik příkladů z Wattenbachova díla „Schriftwesen“ jako doklad sentence Horáciovy:

„Qui studet optatam cursu contingere metam,
multa tulit fecitque puer, sudavit et alsit . .“

Za „novotvary“, jimiž jednotliví příslušníci cechu písařského snažili se — jistě bona fide — oživit dogmatickou latinu, nepřijímám zodpovědnost!

V. LOMSKÝ:

BÁCHORKA.

Shrblé vrby nad vodou,
šedé mlhy v kraji,
hvězdy zlaté na nebi
s měsíčkem si hrají.

Říká on jim pohádky
o těch lidech dole —
(hvězdy z bázně bez dechu
sedí tiše v kole).

Krásný byl prý svět kdys ten,
mír prý všude vládl,
dřív než Amor Všudybyl
na zem s nebe spadl.

On prý šípy ukoval,
napustil je jedem,
každé srdce rozpálil
byť i kryto ledem.

Zvláště dívkám, junům teď
vypovídá boje,
často střelou jedovou
srdce raní dvoje.

Zranění prý vzdychají,
hledí si jen v oči,
ruku tisknou na srdce,
svět se s nimi točí.

Hrozný mají útrapy,
velká jsou jich muka,
těžký to prý na ně trest
s'šla boží ruka. — — —

Měsíc ztich' pak. — Po očku
šilhá kolem sebe;
hvězdičky jen tulí se,
u srdce je zebe.

Náhle hvězdy s měsíčkem
touhu cítí k sobě; — —
Amorek snad střelil je
v pozdní oné době.

F. PŘÍVOZSKÝ:

JEN VÝŠE!

Ó spějte, vysvobození, již od měst, paláců,
v blankytné krajiny prchněte!
Ó vzleťte k závratným výšinám,
orlů kde mohutné perutě — k azuru připiaty —
vlní se majestátně
v nádherných liniích —
ke slunci doletět touží
v triumfech!

Z dalekých království, z přístavu tajemných,
které sní na březích bouřlivých oceánů,
zvonů hlas zaznívá
píseň jak opuštěných.

V dálavách šumění tropických pralesů,
nesmírných moří a neznámých řek
Znamení zbloudilých lodí,
plujících k útesům skal . .
Bolestné výkřiky člověka, zanikající
v tajemném objetí zapomenutí

Zraky své upněte v toužebných nadějích
k dalekým horizontům,
kde v záhadných krajinách tryskají
prameny Času a Života!

V barevných kaskadách s pohoří stékají nepřístupných,
tříští se v tisíce démantů, zářících
v plamenech paprsků věčného Slunce.

V. LOMSKÝ:

STESK.

Já kráčím tichým večerem
jen luna svítí bledá,
má duše světlou vzpomínku
však marně, marně hledá.

A v prsou sedí těžký stesk
jak noční můra děsná,
i v srdci plno zármutku,
jenž hruď mi svírá, těsná.

I zdá se mi, že celý svět
se proti mně teď vzbouřil,
že anděl štěstí prchavý
své oko na mě zhmouřil.

Pak z přemýšlení chvílemi
mne kroky chodců ruší,
pak upadám do myšlení,
zas žal se snáší v duši. —

Dál kráčím jasným večerem,
zas duše klid svůj hledá,
zas na mou bolest s vysoka
jen luna patří bledá.

IGNOTUS:

Z CYKLU „KVĚTY ILLUSE.“

*„S hvězd se míru pohár sklání“.
Jar. Vrchlický.*

I.

Do růží poupat snivých, něžných
na perutích již slétl něžných
večerní sen,
jenž kalich čisté rosy
uvadlým květům nosí,
když bledne den

Již jasný jeho loučí se zjev
a poslední pozdrav — slávika zpěv
tak něžně zní,
že v jeho tónech zdá se,
v té tiché, snivé kráse
pohádka sní.

Ó zpívej, zpívej, zpívej v květech
tu pohádku o tajných světech,
jichž vzešel jas
a z jejichž očí snivých
k nám plyne nedostižných
všech kouzlo krás .

JITRO

PŘÍLOHA „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ č. 5

OBSAH: Jírovec: Modlitba. — Jírovec: Píseň vlnek. — Jírovec: Naše rovina. — Ignotus: Z cyklu "Květy illuse". — F. Přívozský: Šel krajem melancholickým. — Andrej Zivan: Fedor Michajlovič Dostojevský: Jeho život, dílo a význam. — V. K. Podkřivinský: Zas Nový rok. — V. K. Podkřivinský: Zebrák. — Bartoš: Boleslav Jablonský. — Antouš Horský: Ve vlnkách valčíku. — Ruda N.: Na fialky. — Marie Peterková: Papoušek. — H. J.: Matičce.

JÍROVEC:

MODLITBA.

K Tobě se modlím, Bože veliký,
když z mrákot budíš jasný den —
když slunka zlatem kraje zaléváš —
když plašíš noci temný sen —

K Tobě se modlím, Bože veliký,
když blesky šleháš krutě zem,
když chladiš deštěm žhavý její pal
a k žití voláš lesa lem — —

K Tobě se modlím, Bože veliký,
když v jasu slunce vidím plát
Tvou svatost, a když zřím vše v přírodě
jen k Tobě láskou plápolat —

K Tobě se modlím, Bože veliký,
když věncíš kvítím luh i stráň,
když ve hrob kladeš léto zelené,
když ve sních halíš širou pláň — —

K Tobě se modlím, Bože veliký,
když jasný den již umírá,
když táhne kolem ruch a spěch
a mír se krajem ubírá — —

K Tobě se modlím, Bože veliký,
a klesám na kolena v prach — —
Tobě se kořím — sílám prosby své
tam na Tvé říše věčný práh — —

K Tobě se modlím, Bože veliký,
vyslyš mou prosbu jedinou:
Ať moji lásky city posvátné
mi nikdy v srdci nezahynou!

JÍROVEC:

PÍSEŇ VLNEK

Tam na horách — v objetí tmavých šumných lesů dívá se jezero do nebe a nebe do jezera . . .

V posvátném tichu šeptají vlnky:

„My pozdrav nesem' vánkům a luně z tajemných hlubin jezerních —
My viděly jsme říše tajů, kam luna upírá svůj zpytavý hled a touhou po
těch tajích pobledá — My viděly jsme kraje, kde rusalkám na rtech rodí
se a umírá zádumčivý, tichý zpěv — a slyšely jsme v tichu jejich pláč —
My byly jsme v těch říších tichého tajna a viděly jsme rybky — ty tiché
kněze zamklých hlubin — tichem plout . . . A líbaly jsme zlatý jejich háv
a rusalky v bledé líce, a slzy jejich napojily nás touhou neznámou, nevy-
slovitelnou — — —

V zmámení bloudily jsme v hlubinách, a z touhy narodil se v nás
palčivý bol — i vypluly jsme k lúně blíž a vánkům dáváme vysušiti slzy
prolité v nekonečné touze — tam v tiché hlubině jezera na horách — — —

JÍROVEC:

NAŠE ROVINA.

Viděli jste již tichou, posvátnou rovínu budějovickou, jejíž tajemné,
modlíci se ticho volá duši vzhůru, do toho vysokého, vysokého nebe?

Podívejte se, jak jí sluší bílé roucho sněhu — nevěstě ve svatebním závoji!

— — — — —

Soboto! Přistave na moři útrap a úzkosti všech knihomolů, zelená oaso na poušti suchých — dlouhých dní — — Jako skřivánek vzletne duše má nad černé budovy městské a vesele zajásá: Prázdnost! Volno! Půjďme za město — do lesa — ven do přírody — k své matce poběhnou choré děti pro lék, toužící milenec pro první políbení — — —

Půjďme ven! A šli jsme. Vše nás zajímalo, vše se nám líbilo, tak vesele se nám šlo — — —

Na řece led pocukrovaný sněhem, jez samý dýmánek, aleje ve stříbrnu a k tomu v dále vážná Klef s bílou čepičkou na hlavě se dívá na život v té naší rovině — jako dědoušek na hru dětí. — Docházíme k lesu. Viděli jste zajisté les v zimním rouchu, a víte že marno je líčiti tu stříbrnou nádheru spících smrčků, štíhlých jedlí a vážných borovic. Duše jako ptáče udivena létá v nezvyklé té kráse pod guirlandovitými klenbami křišťálných siní [a tiše se modlí — schváčena velebou spícího ticha, ukolovaná zakletými — v těch mrtvých klenbách — sny

Když vyšli jsme z pohádkových říší lesa, chýlilo se slunko k západu. Stoupali jsme do vrchu — kol nás les a nad námi nebe. — Vystoupili jsme na temeno návrší. Krásný pohled! Ohnivý slunce lilo poslední kapky krve na rubáš spící krajiny a líbalo dlouhým polibkem střechy domů a věže, loučíc se — nerado as — s čisfounkým dnem. A tam na pravo dlouhá, tichá rovina budějovická, jež tiše pláče trpyčnými slzami v polibcích krvavého slunce a v tiché prosbě zdvihá své bělostné paže — posněžené stromy — k modrým výšinám. A vše kol se modlí — vroucně — odevzaně — — — — —

Pohasly svíce ve chrámu — zapadlo slunko, a mrazivým vzduchem letí tichý, tichoučký vzlyk a táhlý větru vzdech . . . Nebe se temní, a vážná, zamklá Noc objímá měkkou náručí tu svatou, tichou naši rovinu a slíbá ten vzlyk a umlčí ten dlouhý vzdech — — — — —

IGNOTUS:

Z CYKLU „KVĚTY ILLUSE“.

(Pokračování.)

S hvězd se míru pohár skloní.
Jar. Vrchlický.

II.

A v sladkých akkordech již dozněl slavíka hlas,
ztich šepot květů v zahradách, kde vůně spala
v objetí vánku v pozdní již čas,
kde samoty tma k sobě zvala,
mě vábila,
kde duše ticha kouzlo hledá
a socha Míru stojí bledá,
sněhobílá .

Kdes v horizontech dálných hoří rudé květy
To poslední dne obětí díků tajuplná,
to tichý úsměv v naše světy,
to v moři blaha jasná vlna,
to pozdrav jen . . .
A z růží poupat snivých, něžných
na perutích již odlét sněžných
Vzpomínky sen

F. PŘÍVOZSKÝ:

ŠEL KRAJEM MELANCHOLICKÝM

Sel krajem melancholickým, šel, plakal, volal,
a echo němých slov jen jemu znělo zpět;
nespatřil bílé slunce, kouzlo magických hvězd,
zrak stíhal motýlů jen nočních bludný let

Kde snivých očí žár, by v srdci láskou vzplanul?
Kde pohádka snů kvete v duši tajemná?
A marně hledal vidin sladké květy
Uvadla chvíle mládí tichá, velebná .

Šel krajem melancholickým, bled toužil v dálku .
Chci květy, volal, květy, vůni, úsměv, jas,
chci na okamžik ideál svůj spatřit zářný! .
A v němém azuru umíral jeho hlas.

Vše je mu kolem cizí, neznámé a temné.
Svou radost odkvetlou chtěl pohřbit samotou,
poslední nadšení své stlumit před úsvitem,
než bledý fantóm touhy zlíbá příští den.

Na pustých, svadlých hřbitovech, kde klid spal němý,
zpívaly temným hlasem růže smuteční,
v jichž stínech hlubokých jak v touhy perspektivách
se průměty zas chvěly záře sluneční

Kdes v modrých stínech horizont spal monotonní,
na břehu jezera pták zalkal bloudící
a poutník udiven zřel v snivém zamyšlení
svůj mladý život s hrobem tiše snoubící

Ó, krásy studánky kde sytí vzduch svou rosou,
tam raněné své srdce rád by v obět dal . . .
Však marně . . . V úsvitu šel smuten luný bledé
a nikde lásky kouzlo sladké nepoznal

ANDREJ ŽIVAN:

FEDOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKÝ: JEHO ŽIVOT, DÍLO A VÝZNAM.

Málokterý národ může se honositi takovým počtem spisovatelů jako Rusové, jichž díla se čtou ve všech téměř evropských jazycích, jichž díla dovedou vzbuditi obdiv a úžas. V literatuře ruské nacházíme mnoho autorů, kteří nám podali nejen krásná díla umělecká, nýbrž i díla hluboce psychologicky založená, díla veliké literární ceny. Stejně budí v nás úžas Tolstoj, Turgeněv, Gogol, Dostojevský, jako Puškin, Lermontov a j. Zmíním se krátce o jednom z nejčtenějších u nás autorů, o Federu Michajloviči Dostojevském.

F. M. Dostojevský narodil se 21. října 1821 v Moskvě. Byl synem štábního lékaře M. Andrejeviče Dostojevského. Ač otec jeho měl skrovný toliko plat, přece zahospodařil si tolik, že zakoupil malý stateček v tulské gubernii, kamž posílal ženu i děti na letní pobyt.

(Prameny: Ottův „Slovník Naučný“, A. M. Stabičevský, „Historie lit. ruské XIX. stol.“
kníže Sergej Volkonskij, „Čtení z ruských dějin a literatury“.)

O dítky své jevil Michajl Andrejevič velikou péči. Dbal každé maličkosti a nikdy nedopustil, aby zanedbávaly svých povinností. Chtěl, aby již od mládí přivykly životu plnému strádání, životu skromnému. Zajímavost je, jakou láskou Inul náš Fedor k lidu selskému již ve svém mládí. Za svého pobytu na venkově rád chodíval na pole, pozoroval lopotnou práci selského lidu a kde mohl, vždy rád přiložil ruku k dílu. Jak venkov na malého Fedora působil, jak zamiloval si toto idyllické místočko, o tom svědčí jeho slova, která pronesl v pozdějším životě: „Toto maličké, nepatrné místočko zanechalo ve mně velmi hluboký a silný dojem na celý život, všechno bylo pro mne plno nejdražších vzpomínek.“

Prvního vychování dostalo se našemu Fedorovi od pečlivé matky. Otec nelitoval peněz, aby byl všestranně vzdělán a ač jinak byl šetrný, povolal svým dětem znamenité učitele. Roku 1834 odešel náš Fedor i se svým starším bratrem Michajlem do moskevského pensionátu L. Lv. Čermáka, kdež přednášeli slavní učenci té doby. Tři léta na to zemřela Fedorovi jeho matka a téhož roku odešel sám do inženýrského ústavu v Petrohradě.

V té době jeví povaha jeho známky silné melancholie, Fedor stává se samotářem, straní se společnosti, žije toliko pro sebe. Zde začínají také první pokusy jeho literární tvorby. Ve volných chvílích pilně čítával kromě ruských klasiků také spisy Goetheovy, Schillerovy, Hugovy a j., pokoušel se o první své práce literární „Boris Godunov“ a tragoedii „Marii Stuartovou“, kterou psal pod vlivem Schillera.

R. 1839 zemřel Dostojevskému otec. Skončiv r. 1841 svá studia, byl povýšen na důstojníka u petrohradského inženýrského velitelství, kteréžto povolání se mu však brzy znechutilo, tak že již r. 1844 vystoupil do výslužby, chtěje se věnovati cele literatuře.

První román, kterým na sebe Dostojevský upozornil, byl „Chudí lidé“. Románem tímto získal si přízeň ruské kritiky, v jejímž čele stál tehdy slavný ruský kritik Bělinskij, který hned po přečtení tohoto románu zavolal si Dostojevského a pobízel ho k další práci slovy: „Važte si svého nadání a zůstaňte mu věren a budete velikým spisovatelem.“ Netřeba připomínati, jak působila tato pochvalná slova na mladou duši Fedorovu. Odtud se dá vysvětliti, proč přímo s horečnou pílí počal nyní pracovati na poli literárním. V krátkém čase napsal celou řadu menších povídek a novel jako „Domácí paní“, „Slabé srdce“, „Bílé noci“ a j. Nebyla to však jen pochvala kritika Bělinského, která ho pobízela přímo k horečné práci, nýbrž hlavním důvodem byla jeho finanční tíseň. Přijav od Krajevského zálohy, nutil se do práce. To jasně vysvitá z jeho dopisů, zasílaných v té době bratrovi. Píše: „Platím dluhy prostřednictvím Krajevského. Je to zlé pracovat jako nádeník! Zničíš všechno, talent, mladost, práce se ti znechutí, a ty se staneš mazalem a ne spisovatelem.“ Sám Dostojevský cítil tuto hroznou tíhu svého postavení a čekal jen na změnu, která se brzy dostavila. Stav jeho duše byl v té době děsný, politování hodný.

V roce 1846 seznámil se blíže se socialistickým kroužkem M. V. Butaševice-Petraševského, od kteréžto doby pak pilně tento kroužek navštěvoval. V kroužku jednalo se o osvobození sedláků z nevolnictví, mluvilo se o přísnosti censury, o politických poměrech a jiných otázkách v té době akutních. Že Dostojevský nikterak nesouhlasil s revolučními zásadami některých členů spolku, kteří byli nadšeni pro evropské reformátory, o tom nejlépe svědčí jeho slova, pronesená při jedné takové rozmluvě, jimiž příkře se staví proti socialistickým teoriím, odmítá je jako bezcenné pro Rusy a dokládá, že nutno hledati prameny rozvoje ruské společnosti ne v učení západních sociologů, nýbrž v životě a historii ruského národa.

Brzy však přišla policie petrohradská tomuto kroužku na stopu a v noci 24. dubna r. 1849 zatkla Dostojevského a s ním 30 druhů, mezi nimiž byli také někteří spisovatelé. Byli odvezeni na pevnost petropavlovskou, kdež napsal Dostojevský román „Malý hrdina“. Před soudem byl odsouzen Dostojevský a s ním 20 druhů k smrti zastřelením. Odsouzcům však dána krátce před popravou carská milost a Dostojevskému změněn trest smrti ve čtyřletou nucenou práci v káznici pevnosti omské. Tím zároveň pozbyl Dostojevský všech občanských práv a po ukončení trestu měl býti vřazen jako řadový voják do pluků sibiřských. (Pokračování.)

V. K. PODKŘIVINSKÝ:

ZAS NOVÝ ROK.

V bezdno věčna skynula daň doby,
tíše zašel, zhynul minulý ten rok,
k novým ideálům lidstvo žene krok
přes ideí loňských chudé hroby.

Nová naděj vstává ale záhy
v trosky zajde snů a touhy budova,
půjdem dál a sen se sotva zachová,
až klesnem v polovici dráhy.

Vztáhl osud v záhony svou ruku
lámal květy žití, růže ve rozpuku,
poupata i s keřů pukající serval,
sterá láska zašla, dokonala tíše,
mnohá zahořela skvostným květem v pýše
kolem, ač se hnala bouře dál a dál

V. K. PODKŘIVINSKÝ:

ŽEBRÁK.

Mrzne. — Na umrzlých chrámu schodech stranou,
oblečen v směs cárů pestrou, roztrhanou,
žebrák. — Skončena mše, otevřeny dveře,
ve zlatě se zástup, úsměv na rtech, beře — —

Žebrák zvedá ruku, tíše na chléb prosí
Kolem jdou a starci slzou zrak se rosí.
Páni, dejte na chléb, na polévky kapku!
Jediný vsak peníz nedopadl v čapku.

Přešli ti a živo, rušno po náměstí,
v vypasených tvářích lhostejnost a štěstí — —

Žebrák v hadrech skřehlý mrazem již se třese,
zajde ve chrám stmělý ve sloupech jež pne se,
kléká, — slzy zmozolenou stírá dlaní.
„Komu jsi to, Bože, dal své požehnání?“

BARTOŠ:

BOLESLAV JABLONSKÝ.

Na den 14. ledna připadá stoleté výročí jeho narození. Vlastním jménem slul Karel Tupý a narodil se v Kardašově Řečici. Studoval na německém gymnasiu v Jindřichově Hradci, kde začal básnit, ovšem německy. Až teprve zásluhou prof. Hrubého probuzena v něm láska k řeči mateřské. Se

zálibou četl Chateaubriandovu „Attalu“, Gessnerovy idylly, Kollára atd. Seznámil se záhy s V. Filípkem, potomním spisovatelem, s nímž odebral se do Prahy. Tam přilnul k vlasteneckému kroužku spisovatelů, jehož duší byl J. K. Tyl.

Po vykonaných studiích filosofických vstoupil r. 1834 do kláštera prae-monstrátského na Strahově, avšak po noviciátě vystoupil, věnovav se právům a práci národní. Ale netrvalo to dlouho, a přání otcovo a bída vhnání ho opět do kláštera r. 1837. Po čtyřech letech byv vysvěcen, působil jako kaplan v Radonicích na Lounsku do r. 1843, kdy povolán do Zvěřince u Krakova za probošta. Těžce se loučil, stále pomýšlel na návrat, častěji zajížděl do Čech; ve svém působišti těšil se veliké oblibě, vyznamenán několika čestnými tituly. Když r. 1881 zemřel, ihned rozhodl se vděčný národ převéstí ostatky drahého pěvce do rodné země. Cesta byla triumfální, na stanicích kladeny věnce na jeho rakev, s velikou okázalostí pochován k věčnému odpočinku na Vyšehradě. V rodišti mu postaven pomník.

Básně své ukládal nejprve v časopisech „Jindy a nyní“ ve „Květech“, v almanachu „Vesně“, až r. 1841 vydal hromadně své básně. Byl romantickým lyrikem, vroucí milostné struny (v cyklu „Písně milosti“; hořel platonickou láskou k Angelině, dceři knihkupce Pospíšila), autorem populárních deklamovánek, které byly procitěny vlasteneckou vřelostí („Tři doby . .“), skladatelem veršovaných pohádek („Tři zlaté vlasy“) a básní didaktických. Mimo to věnoval se činnosti kazatelsko-homiletické — sbírka kázání „Vítězství kříže“.

Původně bylo didaktických básní 19, v nových vydáních jich přibývalo, až jich bylo 110 a vydány i samostatně pod známým jménem „Moudrost otcovská“ neboli „Salomon“ Do r. 1893 jeho básně vydány osmkrát, dnes však upadají v zapomenutí.

„Člověk v poměru k veškerenstvu“ jest nit táhnoucí se básněmi didaktickými. Dělí pak „Salomon“ na tři části. V první pojednává o poměru člověka k Bohu, básnicky sepsané naučení o víře a povinnostech člověka. Hned první báseň zahrnuje myšlenku, že jest jeden Bůh, jiná „Čiň dobře“, končí prvý oddíl:

„Rozum tvůj nad mnohé mdloby,
Cit tvůj bývá hříčkou doby,
Síla tvá jest jenom skrovná,
Vůle však — bohům tě rovná.“

Druhá část řeší poměr člověka k vlasti.

O národu :

„Avšak zlosyn nejstrašnější,
kterého zná příroda,
zlosyn ze všech nejhříšnější
jest vrah svého národa!“

Jeho sláva tvá je sláva,
Jeho čest je tvoje čest,
Jeho práva tvá jsou práva —
Tvé jest vše, což jeho jest.“

Třetí oddíl věnován pravdě, kráse a dobru. Čím hojněji se v národu jeví pravda, krása a dobro, tím je vzdělanější. Třeba tudíž vzdělanosti:

„Synu! Ke všemu, co ctnostného,
aby růže krásy kvetla,
aneb zrostlo, co dobrého —
ke všemu je třeba světla.“

„Každý dobrý pije
ze studnice moudrosti,
jenom zlý se v temnu kryje
a vymýšlí chytrosti.“

„Přicházíť nám,“ píše prof. J. Uhlíř, „jakobychom se byli procházeli ve výstavě nejkrásnějších krajinomaleb. Kolik básní, tolik nám bylo nazírati sličných obrazů, představujících rozmanité momenty, od velekrásy počínajíc

až dolů k motivům ladnosti a líbezosti. Nalezliť jsme tu pravdu a báseň moudrost a krásno v harmonickém spolku.“

Zarámování těchto lehce a obrátně zveršovaných básniček jest pravidelně lyricko-krajinářské (A. Novák), ale za každým obrázkem přírody skrývá se nějaké mravní naučení, některé dogmatické pravidlo, kus životní moudrosti. Lehounké roucho veršové, prostá jasnost básnických obrazů, srozumitelnost výkladů mravoučných, vhodnost deklamační, to vše přispělo k neobyčejné popularitě „Moudrosti“. V této zábavné v nejušlechtilejším smyslu slova a zajímavě poučné stránce leží také literární význam básni Jablonského. Kniha jeho poutala a vychovávala několik generací, jež v ní viděly svůj básnický obraz a ohlas.

Ovšem realisté dle známé metody, kdo není z jejich řad neb aspoň český bratr nebo protestant, toho snižují a hledí zdeptat, i básně Jablonského posuzují dle měřítká dnešní doby. Směšné!

Básně jeho se těšily u současníků veliké oblibě, ony vykonaly svůj úkol, básník sám stal se velice populárním, národem byl milován a s velikou okázalostí na hřbitově vyšehradském uložen k věčnému spánku. Kdo na tom faktu co změní? O dnešním snižování neví!

ANTOUŠ HORSKÝ:

VE VLNKÁCH VALČÍKU.

V lehounkém valčíku šuměla hudba
Laškovné vlnky co zurčení vod
v lichočných záchvěvech libaly srdce,
každický hubíce bolesti hrot,
v srdce již vrazila odvěká sudba.

V zákoutí poslouchal hudbu muž mladý,
pohlížel v lahodný tančících vír.
Hudba mu šuměla, jásala v duši.
Náhle jak zahouk' by na blízku výr,
mrazivě zachvěl se ve spárech zrady.

Ve víru tančících ona se smála
v objetí jiného. — Za krásných chvíl
večerních před časem smála se také. —
Nadlidským zápasem duše zmoh' kvil.
Hudba dál šuměla, srdce však rvala.

Divoká hudby bouř hučela v duši;
hudba ta duněla puklý co zvon —
Hlava mu hořela krvavým žárem.
Nevěděl, dál že zní valčíků tón,
slyšel jen, srdce že bouřlivě buší.

RUDA N.:

NA FIALKY.

Přišla Vesna v naše kraje,
— i na horách snih už taje —
vylét z úlu včelek roj
Na omládlý pažit pílí,
na němž opět lesní vily
pestrý počnou tanec, hoj!

Z visky v lesu děva chvátá,
krásou jara všecka jatá,
k chlumu spěchá, v slunný dol,
fialek kde hojnost všude
skromně jisté skryto bude
v trní, hloží, kol a kol —

Skromné, tiché, plné štěstí
sladká vůně z dálky věští
Děva kráčí blíž a blíž — —
— Nedbá trní, nedbá hloží —
v kytičky fialky složí,
trhá kvítka lásky již —

V husté trávě pilně hledá,
něžná kvítka ke rtům zvedá,
líbá jejich vonný květ —
Píseň jara v duši tane,
v očích něha lásky plane,
v srdci čistý lásky vznět — —

MARIA PETERKOVÁ:

PAPOUŠEK.

(Překlad z němčiny.)

Kdysi jeden muž chtěl vykonati pouť do posvátné Mekky.

Před svým odchodem ptal se všech svých domácích, čeho by si přáli, by jim z Mekky přinesl; naposled ptal se svého zajatého mluvícího papouška a ten odpověděl:

„Pane můj, až přijdeš do Kaira, spatříš tam mnoho a mnoho mých příbuzných; vyříd' jim ode mne pěkné pozdravení a ptej se jich, jakým způsobem dostal bych se opět ze zajetí na svobodu.“

Poutník se usmál a slíbil papouškovi, že tak učiní.

Rozloučil se se svou ženou, dětmi a přáteli, a odcházel.

Za rok a den se navrátil a přinášel s sebou mnoho skvostných darů. Když všechny podělil, stanul před klecí papouškovou.

„Pane, vyřídil jsi ode mne pozdrav v Kairu?“ ozval se papoušek.

„Ano, vyřídil. Tvoji přátelé, bylo jich dvanáct, seděli na větvi. I ptal jsem se jich, vyhovuje tvému přání, jakým způsobem bys mohl uniknouti vězení.“

„A dali ti odpověď?“ vyptával se dále papoušek.

„Ne. Seděli mlčky — jen jeden z nich prudce pohnul hlavičkou, zatřepal křídly a mrtev padl mi k nohám.“

„Dobře,“ povídá papoušek.

Hodil prudce hlavičkou, zachvěl se a beze slova klesl dolů.

Muž zvedl papouška a snažil se jej vzkřísiti. Ale marně. Naříkal, bědoval a položil mrtvého papouška na okenní římsu — — Frrr papoušek se vznesl a letěl ke svým bratrům do Kaira.

H. J.

MATIČCE.

Pověz mi, drahá matičko,
proč stříbrné máš vlásy,
proč tvoje tělo vráscité,
proč srdce plné lásky?

Proč tvoje líce ubledlé —
oči láskou svítí,
hlava k zemi skloněná —
srdce tolik cítí?

Stříbrný snížek pokryl zem,
posypal střechy tmavé,
zavanul i tich rokliny,
ocúny zakryl smavé.

Na vlasech Tvojích, matičko,
také si snížek hová,
zármutek vrásky vyhlodal,
zima zas hloubí nový.

Co mám, drahá máti,
co mám v širém světě?
Tvoje zlaté srdce,
v něm mi štěstí květe.

Když Tvé rty se smějí,
moje srdce plesá,
když Tvé oko smutné,
moje hlava klesá.

Tvoje moudré slovo,
balsám srdci mému,
Tvoje modlitbička
lékem proti zlému.

Oko skrývá slzu,
ale srdce Tvoje,
Tvoje srdce zlaté,
všecko štěstí moje.

JITRO

PŘÍLOHA „STUDENTSKÉ HLÍDKY“ č. 6

OBSAH: Ferd. Přívozský: Cestou k umění. — Andrej Živan: Fedor Michajlovič Dostojevský, jeho život, dílo a význam. — A. Blížský: Zrada Hospodina. — Jiřina Dvorská: Vzlétni, duše! — A. Živan: Tempora mutantur. — Zlat. O. Potocký: Mraky táhnou. — Jiřina Dvorská: Žebrákova píseň. — Jírovec: Kde skončí se? — Fr. V. Loucký: Věděl jsem. — Fr. V. Loucký: Javore na stráni. — M. Olševský: Ty jdeš! — M. Olševský: Nečti písní. — S. K.: Má lyra. — Silvinus: Já znal ho! — Karel Slováček: Velký Bůh. — J. B—c.: Už přijde. — V. Lomský: Je život náš jak letorost — Karel Jaroš Hůrecký: Po mostě života. — PhC. A. Jopas: Pojďte jen, čeládko lačná... — PhC. A. Jopas: Kdy?

FERD. PŘÍVOZSKÝ

CESTOU K UMĚNÍ.

Nechť jarní jitra vyzlatí nám cestu
a čisté rosy svítí drahokamy,
nechť píseň zaznívá a jásá, plesá!

Pak půjdeme — jak šly již pěvců řady —
s tou čistou v srdci láskou, ohněm v duši
a pravdy, krásy velkou myšlenkou.

Nechť nelítostný čas vše ničí kolem:
odvívá píseň s něžných dívčích retů,
a v podzim loupí kraj o květin zdobu,

paláců ničí krásu v kámen vrytou —
přec Ideálu hvězda bude stále
v temnotu noční svítit pustin lidstva!

Až růžový den vzejde v plné slávě,
tajemná ruka strun se dotkne srdce,
by v tichých vibracích zněl akkord lásky,

jak píseň života, jak výkřik smrti,
jak v šeru svatyně, když jásá alleluja,
jak v době vyhaslé kdys chvěl se bardův hlas.

A hudbou opojení velkých básní,
jichž rytmus plyne písní širých moří,
spějeme k břehům tajuplných světů.

Ó asyle všech krásno hledajících
a světem bloudících a nepoznaných!
Asyle tichých bolestí i plesů!

Ó chráme, věže své jenž zvedáš do azuru,
v tvých ozdob šeru cíl svůj najde básník,
by vyzpíval, co v srdci ohněm lásky plálo!

ANDREJ ŽIVAN:

F. MICHAJL. DOSTOJEVSKÝ, JEHO ŽIVOT, DÍLO A VÝZNAM.

(Pokračování.)

Šťastně přestál 4 léta v káznici omské, kdež jedinou útěchou mu bylo evangelium, jež dostal darem při nastoupení trestu. Vzpomínky, dojmy, zkrátka vše, co v pochmurné této káznici zažil, kde — jak sám praví — „každý zločin měl svého zástupce“, zaznamenal nám v nejkrásnější knize nejen literatury ruské, jak praví sám L. N. Tolstoj, nýbrž literatury světové vůbec, pod názvem: „Zápisky z mrtvého domu“, kdež spisovatel sám skrývá se pod jménem Petroviče Gorjančikova. Jak vybranou společnost měl tu Dostojevský kolem sebe, o tom sám píše: „Většina byla mravně zkažená a strašně podlá. O studu a lítosti nebylo ani potuchy... Nepřišel-li kdo již mravně zkaženým, tedy se zkažil v káznici...“ Trestanci vykládali si o nejhroznějších zločinech a o děsných vraždách se zvláštní zálibou. Tu se naskytovala Dostojevskému příležitost hlouběji vniknouti do psychologie zločinu, sledovati jeho následky a uvažovati o nápravě.

Jest zajímavo, jak píše o vlivu trestnice na zločince. Praví: „Trestnice a soustava nucených prací zločince ovšem nenapraví Ona vyssává ži-

votní šťávy člověka, zbavuje duši jeho sebevědomé činnosti, oslabuje ji, děsí ji a potom vydává mravně vyschlou, napolo rozumu zbavenou mumii za vzor polepšení a lítosti.“ Než přece i mezi těmito nevlídnými stěnami našel Dostojevský u vězňů povahy sympatické, které vyznačovaly se zdvořilostí, skromností a upřímností. (Alej, Sušilov, Akim Akimič, Sirotkin a j.)

Dostojevský neidealizuje zločinu, nevidí ve zločinci vzor hrdinství, avšak nevidí v něm také zvíře, vyvrhele společnosti lidské, nýbrž člověka nešťastného, má s ním soustrast a soucit, v němž záleží pravá nauka křesťanská. Čtením bible čím dále tím jasněji a hlouběji chápe smysl křesťanství a jeho humanitu. V březnu r. 1854 byl Dostojevský z káznice propuštěn.

Jaký vliv měla na něho káznice, o tom kolují různá mínění. Avšak sám Dostojevský píše o tom svému příteli: „Mne spasilo vězení, stal jsem se zcela jiným člověkem . . .“ Jisto jest, že vězení mělo veliký vliv na probuzení jeho národního sebevědomí, jak sám v témže listě píše: „Tam teprve jsem porozuměl a pocítil, že také já jsem Rus, že také já náležím k národu ruskému . . .“ Dostojevský vychází z káznice jako znamenitý psycholog, který zná v duši lidské i ty nejtajnější záhyby. Tam došel k přesvědčení, že i pod tím hrubým rezným plátnem zločince skrývá se jiskra boží, tam naučil se cítiti s nešťastníky, milovati bližního, kteroužto lásku později ve svých spisech tak propagoval.

Vyšed z káznice, byl zařazen do pěšího pluku v Semipalatinsku jako prostý voják, kdež brzy byl povýšen na důstojníka. V té době napsal: „Štrýčinkův sen“ a „Ves Stepančikovu“. V roce 1859 bylo mu dovoleno vrátiti se do Petrohradu, kdež žil, ovšem pod dohledem policejním.

Tehdy v Petrohradě hrála velikou úlohu žurnalistika, kolem níž byl seskupen výkvět ruské intelligence. I Dostojevský vrhl se do tohoto rušného života. Od r. 1861 redigoval časopis „Vremja“, do něhož přispívali znamenití spisovatelé té doby, v jejichž čele stál sám Dostojevský. Časopis tento byl však brzy zakázán, a Dostojevský sám, unaven a vysílen namáhavou duševní prací, odjel na cesty do Německa, kdež prohrál v krátké době celý svůj majetek. Episoda tato byla také motivem jeho románu „Hráč“. Když se vrátil s cest, počal vydávati „Epochu“, které se však valně nedařilo.

Tehdy mu také zemřela manželka a starší jeho bratr, jejichž dluhy Dostojevský převzal na sebe. V těchto stísněných poměrech finančních počal psáti Dostojevský romány z nouze, aby honorářem zaplatil své dluhy. V těchto neblahých poměrech, sám jsa churav, napsal jeden z nejkrásnějších a umělecky nejcenějších svých románů „Zločin a trest“. Románem tímto zajistil si trvalé slávu literární, ale jeho stav finanční, který teprve druhá jeho žena Anna Snitkina uvedla poněkud do pořádku, zůstal nezměněn. Dostojevský rozmrzen vydal se opět na cesty. Procestoval Německo, Itálii a Švýcarsko. V listech z té doby přátelům zasílaných stěžuje si na svou žebrotu, na literární nádenictví, ale právě tato doba byla kulminačním bodem jeho tvoření. Téměř každého roku vydával rozsáhlé romány. Tak napsal novellu „Věčný muž“, „Běsy“, „Idiot“ a již tehdy počal psáti „Bratry Karamazovy“. —

Posledních deset let zdržoval se Dostojevský hlavně v Petrohradě a ve „Staré Rusi“, kdež také napsal román „Podrostek“. Od r. 1876 počal vydávati „Dnevnik pisatelja“, obsahující kromě článků rázu politického také belletrii a autobiografie. Časopis tento stal se v krátké době velmi oblíbeným a populárním. Upřímná láska k mládeži získala mu nadobro její srdce, třeba že liberálové proti němu nepřátelsky vystupovali, varující mládež před tímto „mystikem“ a „zpátečníkem“.

Jaké lásky požíval Dostojevský a v jaké byl oblibě, dokazují nejlépe nádherné ovace, jež mu obecenstvo připravilo při odhalení Puškinova po-

mníku. Při té příležitosti pronesl Dostojevský známou řeč o „všelidské poesii Puškinově“. Řečí touto způsobil, že zástupcové „západníků“ smířili se se „Slavjanofily“, ke kterým straně se hlásil také sám Dostojevský. Roku 1880 dokončil „Bratry Karamazovy“ a chystal se k novým pracím. Než zhoubná nemoc, která po 8 let hlodala na jeho organismu, nedopřála mu již času.

Dav se pak zaopatřiti svátostmi umírajících a rozloučiv se s manželkou slovy: „Celý život lopotil jsem se, pracoval jsem jako kuň o chléb vezdejší. Myslil jsem nyní, že pomohu dětem, a hle, umírám, vy pak jste žebráky .“, tiše skončil jako pravý křesťan. Ještě krátce před smrtí dal si předčítati evangelium. Bylo to dne 28. ledna 1881.

Pohřeb Dostojevského byl nádherný a slavný tak, že podobného Petrohrad nepamatoval. Umřel lidumil — Rus tělem i duší — muž geniální . .
(Pokračování.)

A. BLÍZSKÝ:

ZRADA HOSPODINA.

Sto hromů mět, sto divokých
a síry okeány,
a dštít a dštít a nešetřit
a rozdávat jen rány,
a v pustý moru vzkázat smích,
ať kosí jen a kosí,
a v hrozně zkázy letu
nechť bije do všech světů
jak bouře ve rákosí . . .
V rol vehnat mračna kobylek,
v sad vlky rozeštvané,
a tisíc běd nechť ničí svět,
že nic tu neostane.
Jen člověk! — V jeho hrůzy, lek
ať kvílí Meluzina,
a v šakalovo vytí
sto výčitek se nití,
jak hrozný trest ždá vina:
zradit Hospodina.

JIŘINA DVORSKA:

VZLÉTNÍ, DUŠE!

V mystickém nadšení poletí duše znavená a zdrásaná trny života k Tobě, Tajemný, a bude se modliti:

Veliký, smyj se mne všecken kal nečistoty, zbav mne všech světských tužeb, ať celou myslí, celou silou svou v plamenech svatého zápalu jen po Tobě touží zraněná duše, jako touží uštvaná laň po svlažení vyprahlých úst v modré studánce — — — Štědrý, utiš tu palčivou žízeň, jako Jsi napojil lid vyvolený na poušti, ukoj touhu po Tobě sladkým příchodem Svým. Vyzdobím dům srdce svého — portál jeho ověním kvítím, rozžehnu světla magická a zapálím vonná kadidla, abych uctila Hosta. I vejde Vznesený a v prachu Jemu kořiti se bude duše prosící o posílnění — — — A smiluje se Slitovník a očistí, ozáří a krásnou učiní mne Ženich, Jenž pojme mne za choť a na vždy bude můj a já Jeho — — — Plesati bude duše napojená a pěti bude Dobrotivému věčný hymnus chval — — — — —

Vzlétni již — duše — a vroucně se modli!

TEMPORA MUTANTUR.

Časy! ach! časy měnivé,
jste vy jak vlněčky v moři,
které hned zlatem třpytivým,
brzy zas opálem hoří.

Přijde-li bouře hrozivá,
rozčeří hladinu tmavou,
vlnky se letem rozprchnou,
schovají tvářinku smavou.

Vzduchem se blyskne — zahučí —
hromový ozvuk se nese,
lijavec prudký spustí se,
zavíří vlnek řad v plese.

Ustane bouře divoká,
rozprchnou mraky se černé,
v hladině vodní třpytí se
blankytné nebe zas věrné.

A tak jest tomu v životě —
chvíli nás bolest zlá mučí,
z toho hned radost s jásosem
„trpěti — žítí“ nás učí.

ZLAT. O. POTOCKÝ:

MRAKY TÁHNOU.

Mraky táhnou v divé změti,
pluje pryč jich šerý hrad,
paprsky teď — slunka děti —
volněji si budou hrát.

Mraky táhnou v divé změti,
za hory jich mizí stín,
oblak pouto ve rozpětí
slabé padá do hlubin.

Mraky táhnou v divé změti,
můj je stíhá do hor zrak,
sním, že pryč též vidím spěti
duše svojí chmurný mrak.

Mraky táhnou v divé změti.
pluje pryč jich šerý hrad —
nechť jen táhnou, nechť jen letí,
smavé nebe mám já rád.

JIŘINA DVORSKÁ:

ŽEBRÁKOVA PÍSEŇ.

Blátem a kalem po světě se vleku k vašemu prahu

— — — — —
Znavené, bosé nohy v chladných ručejích vody zimou pálí, sešlé tělo
— kryté hadry — zimničně se chvěje a víc a více se naklání k zemi, při-
tahováno k ní šroubem stáří. Zapadlé oko matně dívá se do světa —
zbaveno je všeho žáru mládí. — — Hluboké brázdy vyryla tíha života ve
tvář a na čelo, bílý sníh napadl na skráň a přes zvadlé rty dere se smutný
vzdech — —

Já, žebrák-stařec, schnoucí jsem strom, mroucí jsem mládí — — —

Těž já byl jednou mlád a krásný, s jiskrným okem, smělym pohledem,
kvetoucí lící, hrdé postavy — plný bujarého života a odvahy v budoucí
životní zápas. Srdce mé kvetlo květy nadějí, bylo silno láskou, žilo v lásce
— — — Však smrt sáhla ledovou rukou po jaru mého života, až zachvěl
jsem se hrůzou, že tak brzy — — — Je smutný život můj, jako život
břízy na stráni — jako olší nad zamrzlým potokem — — —

Smutná je cesta má, nevíte, jak smutná! — Nechápete, co říci chce
to kalné oko, slzou zamžené, nechápete tu tichou prosbu o soucit a smilo-
vání. Mějte útrpnost, když k vám se vzpíná chvějící se ruka!

Lidé — bližní — bratří! — — —

Blátem a kalem po světě se vleku — ke hrobu — — — — —

JÍROVEC:

KDE SKONČÍ SE?

Šílená touha srdce mé drásá,
bolesti úpí ret — —
Zoufalé touze popustím otěž,
šlehnu ji, šlehnu v let — — —

Možná, že v rokli sřítí se, zajde,
utone v hlubinách,
nebo se v širých rozplyne dálích,
ve ztichlých rovinách. —

Přes strže, skály, přes rokli děsy
pojedu v temnotu dál.
Možná, že touha šílená kdesi
skončí se v hrotech skal.

Možná, že ve hruď opět se vrátí,
drásat ji bude zas. — —
V objetí snad až chladného rovu
umlkne její hlas. — — —

FR. V. LOUCKÝ:

VĚDĚL JSEM.

Věděl jsem — ta chvíle přijde —
tiše — nikým nevolána —
a pak bude v bezednou propast
mladá radost na vždy sklána.

Věděl jsem — ta chvíle přijde,
že mně srdce zabolí — —
— a můj kvil a nářek vítr,
že zanese do polí — — —

Věděl jsem — ta chvíle přijde
slza zřítelnice ztopí —
— — někdo z dálky v žal můj zvolá —
— — bolu pohár na dno dopí — —

— — — a ta chvíle přece se snesla
nad omšným krovem chatky — —
— — ach — — a já jsem klesl v rámě
v chladnou náruč — — mrtvé matky.

FR. V. LOUCKÝ:

JAVORE NA STRÁNI

Javore na stráni,
marné tvé volání,
nepřijdu víc —
nedočkám do jara,
kdy píseň bujará
rozjasní líc — — —

Javore na stráni,
šer se již uklání
v slední můj den —
na hřbitov mne dají,
tvé listy zalakají
v slední můj sen — —

Javore — javore,
oko moje choré
nezří tě as —
zrak se mi zarosí,
nezralý pokosí
smrt mladý klas — —

Nad hrobem zašumiš —
pláč jejich utlumiš —
v rov vhodíš list —
budu z něj dějiny
drahé mé krajiny
v neznámo číst — —

M. OLŠEVSKÝ:

TY JDEŠ!

(Svému milému bratroví.)

Ty jdeš — však nesmím zadržet Tě více — —
bol v duši padá — slzy v bledé líce.

Jdeš v život, jimž bol velký kráčí
a za ním půjde srdce Tvoje v pláči
bez přátel, opuštěn — — v ta místa sirá,
kam oko, bázní jato, s nedůvěrou zírá.

Ty budeš trpět v stopách Spasitele,
nuž jdi tak vždycky v boj ten směle
a proň — — srdce zapři rodná . .
zde pohár Tvůj — — ó dopij ho až do dna!

NEČTI PÍSNÍ!

Ó nečti písní, duše stříbrozvuká,
proč ziráš smutna, v teskné beznaději?
Co touhy dlouhých roků v srdce vepsaly,
to bolest v myšlenky ti vnuká
a líce bledé často se ti rdějí
vzpomínkou v oči, jež tě zklamaly.

Jak srdce tehda plápolalo,
co kovem bylo, plamenem se stalo —
hled' tehda vlál mír perutěmi,
když v lásce vzlétli jsme nad zemi.

S. K.:

MÁ LYRA.

Já vím, že prostá je má lyra,
že prostý, chudý je můj zpěv,
však přece pěji k Tvoji chvále,
Muso, — přece, neustále.
A sotva jedna píseň zmirá,
již jiná zase bouří krev.

Kraj mým zahřmí zpěvem prostranný
ve tajné srdce hlubině.
Hned k modlitbě jak sepnu dlaně,
šeptem napřed, zadumaně
mým srdcem zahřmí varhany —
tak snivě a tak nevinně.

Duch můj k Tobě, Muso, ohněm plá,
a ret můj šepotá v bázni:
„Za Tebou jdu v sídla neznámá
a srdce mé i lyra má,
bolesti již nevýslovnou plá,
jen prostou je, snivou básní.

SILVINUS:

JÁ ZNAL HO!

Já znal ho! Byl vždy bledý tak
ten hoch, jenž denně sadem šel?
Zřím ještě smutný jeho zrak,
jenž divně zkalen, žel, ó žel!

Svůj dávno zvadlý hledal květ,
tu duši, již tak míval rád — — —
již smíchu neměl jeho ret
a v zraku leda samý chlad!

KAREL SLOVÁČEK:

VELKÝ BŮH.

Sedím v chladném, vonném lesním mechu,
mám hlavu ve dlaních a naslouchám tak chvíli,
jak listí šepotá, jak v dálce ptáče kvílí,
zobcem svým jak datel tluče v spěchu,
co potok hovoří, jenž skáče přes kamení.
Zřím jasnou jeho vodu, jak se stříbrem pění.
Vše vůkol plní úkol svůj, je všude zřítí ruch
a všechno šeptá stále jako v rozchvění
svou tichou modlitbu. Já slyším v udivení:
Svět vytvořil a dál jej řídí moudrý Bůh!

Mocně dojat volně vyjdu z lesa
a polem kráčím skryt jsa v moře žitných klasů,
tam vplétám vlčí mák a chrpu do svých vlasů,
se skrívánkem, který v modru plesá,
si zpívám rozjařen a věnec víjí z květů.
Jsem jarem přeplněn a silou mladých vznětů,
zrak v dáli upírám a zase bystřím sluch,

bych lépe rozuměl, co šeptem sterých retů
mi praví příroda, co skřivan hlásá světu:
Všimí tím, co kolem zříš, všim mluví štedrý Bůh!

Nedaleko sad mi kyne stinný,
v němž třešni, jabloni a hrušni celé řady,
tam velký ořech ční a zde štěp švestky mladý
květy voní jak keř rozmarýny.
Jak příjemno jest z jara v tomto sadě dlíti,
když na stromech se květů jasná bělost třpytí,
jsouc ozářena sluncem, a když svěží vzduch
jest často rozryt ptáka nebo včelky letem,
jež čile šumíc křídélky dí ke starci i dětem:
Hle, v jakou nádheru vše šatí velký Bůh!

K večeru již ubírám se domů.
Mé tiché zraky (zjasnělé jsou naplněny žasem,
hned ve kvetoucích stromech tkví, hned žitným bloudí klasem.
V tom z dálky tlumeně se ozve hukot hromu
a v mračno zčernalé se jasné slunce halí.
Mrak v obra vzrůstaje vždy bliž a bliž se valí,
už celý obzor svírá temný jeho pruh.
Hrom burácí, blesk stihá blesk, až v oči pálí
ten ostřý svit. Bouř' letí v dá', však ještě z dáli
zní dunivě: To v hněvu mluví přisný Bůh!

Kraj se klidní. Velká duha klene
se na obloze. Jasně v sedmi barvách jejích
jak démanty se leskne voda ve krůpějích,
slunce září, mraky rozptýlené
v dál prchají. Vše opět volně — volně dýchá,
vše čile žije zas, a duše moje tichá
je plna nadšení a nových, sladkých tuch.
Za silu životní dík Tvůrci vzdává lícha,
sad, voda potoka, jež do neznáma spíchá.
Já šeptám s nimi: Dobrý, věčný Bůh.

J. B—C:

UŽ PŘIJDE.

Však přijde jaro, přijde už
a s ním i všechny květy
a krása všechna, slunce svit,
pak lásky celé světy

To jako staré — nové přec,
zas rozestře své síť
a lovit bude v lásky spleť —
Kéž srdce uloví tě!

A přijde matka písni všech,
je dá ti z číše pítí
a zjasní zmdlenou mysl zas
a poznáš, co jest žití.

Už přijít musí, srdce mé
ten hlas si vyrvat nedá
jeť ono také slavíkem
a v písni naděj hledá

V. LOMSKÝ:

JE ŽIVOT NÁŠ JAK LETOROST

Byl krásný den a slunce plálo,
a švehol ptačí ozýval se z všad,
a blahem vše se vášně smálo,
a hymny šly, že den tak mlád.

Však přišla bouř' a vichr divý,
tu krásu v okamžiku jak by sfouk',
a větve mi zněl nářek tklivý —
jen v čela stromů blesk dál flouk'.

Však přešla bouř' i větru změť,
a zjasnilo se nebe zas,
jen s stromu slétla mladá sněť,
již bleskot srazil od pně v ráz. — —

Jeť život náš jak letorost,
jež vichr s výše na zem svál,
vždyť stačí rozmar osudu
a z štěstí trním krácíš dál.

KAREL JAROS HURECKÝ:

PO MOSTĚ ŽIVOTA.

Jde poutník po mostě, jenž slove „život“ — —
Ten z želez chladných znýtován
se nad propastí klene bezednou — —
Pod ním je tma — — —
Z ní divým rykem zalehne mu k sluchu
občas děs kletby, hrozby, smíchů zlolajných —
A nad ním víchr oblaky v dál žene, — —
šlehá je bičem svého zlořečení
až puknou v pláč a liják slz
proudem se valí s hrozným bédováním. —
Poutníka skropí, smyjí a zčistí — — —
— — — — —
Na koncích mostu skály dvě —
Ta jedna začátek — konec ta druhá značí.
A poutník za sebou čte velký nápis v skále:
„Odtud“ —
A jde dále — —
Cesta končí — — —
Hasnoucí zraky čtou
na té skále druhé: „Potud!“

PhC. A. JOPAS:

POJĎTE JEN, ČELÁDKO LAČNÁ

Po nebi ponurém mračna se plazila,
černá a zarudlá. Náhle se srazila.
Zableskl zlatý se plaz.
Bouchlo to v ráz!
Vichřice buráci, duní a skučí,
blesky se křížují, hromy v to hučí.
V strašném to řevu a víru
blesků je cítit i síru.
Smíseno syčí vše . . . Chaos to běsný
Okamžik děsný!
V hlubinách země se chvěje,
co se to děje?!

V zarudlém mraku, hle, viděti jest
ztlačených národů hrozící pěst,
zařatou pěst
pro kříž a čest!
V sevřené pěsti té zablýskla ocel,
tvranům uchystat krvavý pocel.
Z černého mračna — slyš! — ozval se ryk —
sveřepých katanů poslední kvik —
— — — — —
Srší a hromují dál rudá mračna:
Pojďte jen, čeládko lačná

PhC. A. JOPAS:

KDY?!

Běs války v světě nejděsnějším démonem
Nad bytím myriád „Vae victis“ hlasně řičí,
vše: život, čest i svobodu a jmění ničí
jak orkán bezmezný svým dravým příbojem.

Je podlý padouch ten, kdo hávem noci kryt
jde krást a vraždí pln jsa záští, msty a zlosti
Jak nazvat toho, který ve své hrabivosti
dá povel vraždit cizí i svůj vlastní lid? —

Kdy narodí se ono plémě, Bože můj,
jež svorně v jeden pozvednouc své hlasy
saň války potře, zažehná na věčné časy,
v sluch strůjcům jejím zahřmí:
„Nezabiješ! — Stůj!“ ?

OBSAH: V. Z.: Pod naším praporem. — Andrej Živan: Fedor Michajlovič Dostojevský, jeho život, dílo a význam. — Ferd. Přívozský: Vidění. — M. Olševský: Tajemství duše. — H. S.: Z moravského Slovácka. — Jírovec: V snění. — Serfiliol: Láska. — František Heppner: Naděnka. — Vítězslava Chlumská: Tobě, Maria!

V. Z.:

POD NAŠÍM PRAPOREM.

My stojíme tu na stráži
a heslem naším — necouvnout.
A byť se vztekal celý svět,
jen pevně tisknem rukojeť
náš akkord davy zaráží,
jimž k útoku zní řinkot pout
a pohlavárů divý ryk.
A krev nechť ze sta tryská ran,
vždy znov je k boji odhodlán,
kdo Boží — bratří — bojovník.

Nás nesrazí ni bouř, ni vír
a nikdo se skal nesmete,
jež nad všední se výší prach.
Nechť dole pikle kuje vrah,
tu zase rek a bohatýr
zdroj pravdy hájí staleté
a dověde se za ni bit.
Nás hrstka jen, však hrstka ta
je reky dosti bohata,
by uchránili zbožný lid.

Nám vlast a víra slastí,
a praporem je naším kříž,
jež svatý vztyčil Methoděj.
Kdo klne mu a tupí jej,
ten není hoden vlasti.
Výš hrdá čela, bratří, výš,
až hromy rohem zadují:
My necouvnem a krvavě
mir vykoupíme Moravě
a zachováme víru jí!

ANDREJ ŽIVAN:

F. MICHAJL. DOSTOJEVSKÝ, JEHO ŽIVOT, DÍLO A VÝZNAM.

(Dokončení.)

Přístupme k tvorbě Dostojevského!

Máme-li správně rozuměti jeho knihám, nutno především uvážit, za jakých okolností knihy ony psal, nutno mít na zřeteli jeho stav tělesný i duševní, poměry oné doby. Dostojevský byl zosobněnou „Bídou“, byl zamíklý, bolest zračila se mu v každém tahu tváře. „Nikdy jsem neviděl v tváři lidské takový výraz nahromaděného bolu, všechny úzkosti duše i těla vtiskly v ni svoji pečeť, bylo v ní lze čísti lépe nežli v knize, vzpomínky z domu mrtvých, dlouhý pobyt v hrůzách, nedůvěře a soužení,“ praví o něm E. M. Vogüe. Jeho život nedá se srovnati s životem Tolstojovým ani Turgeněvovým, kteří nepoznali bídy života. Čtyři léta pohyboval se v žaláři, mezi zločinci — ti pak v kruzích šlechtických. Sám byl těla slabého, chorobného, byl nervósní, skoro až hysterický, od mládí trpěl padoucníci.

Na Dostojevského nutno hleděti jako na zvláštní zjev, docela svérázný, ojedinělý ve všech světových literaturách. Knihy jeho jsou knihami bolesti,

smutku a hrůzy. Marně bychom hledali v jeho knihách humor. Toho Dostojevský nezná a pokouší-li se kde o humor, pak to není humor zdravý, nýbrž často zabíhá do hrubých vtipů a nemístných žertů. A bylo by také nerozumno žádati po spisovateli, který prožil tolik bolů a hrůz, tolik strastí a strádání, který psal svou vlastní krví, aby bavil humorem čtenáře. Jeho práce jsou komplexem pochmurných příběhů a scén, v nichž zavádí nás v noční době do Petrohradu, provádí nás tmavými, klikatými ulicemi a uličkami v zimní nepohodě, v blátě a v dešti, kdy každý nejraději sedí u teplých kamen, jen „ponížení a uražení“ kradou se jako duchové, jako příšery mlhou spícího města. Ba ještě dále! Vede nás do dusných, špinavých skrýší žebroty a prostopášnosti, kde neřesti a bída slaví pusté orgie. Marně bychom hledali v jeho pracích místa, z nichž by vanul idyllický klid, ba nenajdeme ani scén idyllického a spokojeného života.

Téměř všemi romány Dostojevského táhne se hluboký smutek. Tato melancholie dá se vysvětliti prostředím, v němž Dostojevský žil Neutěšené pecunierní poměry, bída, s níž spisovatel po celý život zápasil, chorobný stav jeho těla, jeho neobyčejně hluboká duše nakloněná od mládí k smutku, toť složky, jichž výslednicí byla ona hluboká melancholie. Avšak Dostojevský nehlasá světobol, omrzelost života, beznadějný pessimismus, nýbrž hlásá radost ze života, zobrazuje nám život realisticky, tak, jakým ve skutečnosti život jest, podává nám život se vším jeho bolem a bídou, ukazuje nám, jak i v takovém životě může býti člověk šťasten a spokojen.

A právě tak jako jeho romány, jsou záhadné i postavy, které v nich vystupují. Jednajícimi osobami v jeho románech jsou velikou většinou zločinci, epileptici, šílenci, vyvrheli lidstva, lidé stížení fixní ideou, zkrátka — lidé abnormální. Dostojevský miluje povahy chorobné, plné záhad, které se mu hodí — jako psychologu — k podrobným analysám. Téměř všechny jeho osoby jsou demonické. Cizí a neodolatelná jakási vůle nutí je ku spáchání hrozných zločinů. Jednající osoby u Dostojevského lze zařaditi do dvou kategorií typů. Osoby náležející k typu krotkému líčí Dostojevský jako lidi láskyplné, lidi, kteří dovedou položit i život svůj za bližního, lidi, kteří mají radost, mohou-li bližnímu prospěti, mohou-li mu v nouzi pomoci. — Druhý typ osob u Dostojevského jest — typ dravý. Sem patří osoby demonické, bez zásad a přesvědčení, plné vášně, prosáklé hrubým egoismem, osoby, které šlapou po božských i lidských zákonech. Právě tak lze rozdělit i osoby ženské. Děti vystupující v jeho románech bývají zádumčivé, předčasně dospělé, abnormálně vyvinuté.

Hlavní vlastností tvorby Dostojevského jest — psychiatrická analyza. Jest pravým mistrem v líčení osob duševně zatížených neb chorých. V jeho dílech setkáváme se se znamenitými popisy těchto záhadných chorob, jak vidíme na př. v románě „Bratři Karamazovi“, v „Běsích“, ve „Zločinu a trestu“, v „Idiotu“ a jiných, tak že právem můžeme Dostojevského nazvati znamenitým psychopathologem. Jest psychologem, jakmile studuje duše černé nebo bolem raněné. Přímo mistrovsky líčí slabost rozumu, mravní pomatenost, hallucinace, hysterii a jiné duševní choroby, jimž sám byl nakloněn a tím si právě vysvětlíme onu věrnost jeho při líčení těchto nemocí.

Díla Dostojevského postrádají propracovanosti prací Tolstojových neb Turgeněvových, nevynikají takovou elegancí, krásou obrazů, úchvatnými popisy přírody, uhlazeností slohu, plastičností. Nekreslí předměty do detailů, nedostává se mu k tomu času, ba ani vytrvalosti. Romány jeho vyznačují se nesouměrností, děj jejich jest těžkopádný, komplikovaný, osoby často mluví nelogicky. Tato nesouměrnost postav v jeho dílech dá se vysvětliti padoucníci, již trpěl, jak jsem již dříve podotkl a která měla veliký vliv na

jeho tvorbu. Mimo to romány Dostojevského byly psány na rychlo, za předem zaplacený honorář a tím si nejlépe vysvětlíme ony defekty.

Všemi pracemi Dostojevského táhne se jako zlatá nit černým, drsným, hrubým rouchem, náboženská idea. Dostojevský sám věří pevně v Boha, věří v nesmrtelnost duše, v životě vidí především nábožensko-mravní problem. Tato idea snad nejjasněji proniká v „Bratrech Karamazových“. Dostojevský chtěl románem tímto ukázat, že neukrotitelná touha po životě vezdejším, nenasytná chtivost může se na uzdě držeti pouze živou vírou v Boha a v nesmrtelnost duše lidské, chtěl ukázat, že víra člověku jest nejen prakticky nutná, potřebná, nýbrž že přirozenost lidská nevyhnutelně jí žádá. Kam vede život bez Boha, nejlépe nám ukazuje v tomto románě na rodině „Karamazovův“. V této rodině nebylo víry a proto se tu zahníz-dila prostopášnost. Jako typ atheisty uvádí nám Fedora Pavloviče Karamazova, zhýralého to starce, cynika, navštěvujícího harémy, jehož dům stává se rejdištěm prostitutek a ženštin pochybné pověsti. Tytéž vlastnosti zdědil po něm také jeho syn Dmitrij Karamazov. Proti těmto staví Dostojevský za vzor ctnosti Alešu a jeho učitele Zosima. Aleša věří v Boha, v nesmrtelnost duše, jest dobrého srdce, upřímný, plný soucitu, Zosima jest personifikovaná Svatost a Čistota.

Románem tímto chtěl působiti hlavně na ruskou inteligenci, u níž se jevil tou dobou hluboký úpadek jak morální, tak duševní. Dostojevský často napomínal inteligenci ruskou, aby se učila od prostého lidu „křesťanským ideálům“. Budoucnost Ruska vidí jen ve sblížení se intelligence s lidem, s jeho „křesťanskými ideály“.

Všechny své síly vynakládá Dostojevský k tomu, aby objevil prvotní čistotu duchovního člověka i pod nejhroznějšími úkazy mravní neb fysické hniloby. Ponořuje se až do bahna našeho života, aby z něho vylovil poklad. Neštítí se nemocných, hrubých, odporných, ke všem přistupuje se stejnou láskou, se stejnou energií, všem přináší útěchu v křesťanském uznání jejich lidské důstojnosti.

Málokterý spisovatel takovou měrou propaguje ono vznešené učení Kristovo, které nezná rozdílu mezi boháčem, oplývajícím statky pozemskými a mezi hladovým polonahým chudásem. Avšak Dostojevský nehlásá jen soucit s bídými a poníženými lidmi, nýbrž on nás učí také trpělivosti. Upozorňuje nás, jak máme trpěti, má-li naše utrpení přinést nám užitek, on vnáší do utrpení jasný paprsek víry Kristovy. — „Bolest jest od Boha a vede k Bohu,“ toť krátký obsah jeho díla. Chcete-li šťastně a spokojeně žíti, neváhejte vzíti na sebe všechna utrpení, všechny kříže, jež na vás Bůh sesílá. „Vezmi kříž svůj a následuj mne!“ volá Kristus a tutéž zásadu hlásá i Dostojevský. Ve víře křesťanské nachází útěchu ve chmurných chvílích života svého, evangelium, které bral do ruky po tvrdé denní práci, když utichl řinkot okovů a řetězů, dodávalo mu síly k životu, z něho se učil trpělivosti. Vážil si svého utrpení nade vše. Celá jeho víra jest obsažena v několika slovech studenta Raskolnikova k chudé opuštěné dívce: „Ne před tebou se ukláním, ale padám na svou tvář před veškerým utrpením lidstva.“ Několik toliko slov, avšak hluboký význam.

FERD. PŘÍVOZSKÝ:

VIDĚNÍ.

Já v šeru mystických chvil jsem viděl duše zemdlené,
slz perla v zraku svítila . A duše zpívaly

Ó světla zářící kdes v dálkách nepoznaných,
k vám žhavá touha duší šlehá
jak ohně bílý žár vše spalující! —

A tmavé propasti zde byly spiaty mosty,
 jež sklenulo jim Utrpení a po nich jdou
 teď jako přízrak zhaslých nadějí,
 zklamaných srdcí, nerozkvetlých snů . . .
 Co zranilo vás? — Proč srdce krví pláče? — — —
 A ticho plynulo jak sen kosmických světů
 dál v mrtvých vlnách,
 a na nich zmíral těžký vzdech duší.
 Jím Láska ruce spíala v sladké okovy.
 A trpělivě jdou tu tíhu nést,
 jež jednou zhojí těžké smutku rány —
 a budou vysvobozeny z pout teskné agonie.
 Ty bílé ruce, z nichž něhy proud se líl
 a utrpení vtisklo znak svůj krvavý,
 se vztyčily a zachvívaly bledé

Ó Tajemství! . . .
 Prismatem věčné věčnosti jen Tebe láska zří,
 v nesmírných světlých perspektivách víry hluboké,
 kde kotva naděje svůj našla pevný, tichý břeh! — —

Až pouta spadnou, duše zajásají očištěné .
 Až černé mraky smrti odlétnou a slunce políbí
 svým bílým světlem novou vytouženou zemi,
 v nádherných chrámech s gotickými oblouky
 a lustry světél zářících
 pak zazní velká, slavná píseň Smilování .

M. OLŠEVSKÝ

TAJEMSTVÍ DUŠE.

Bol tužeb v klenby ticha kanul,
 pláč ztlumen, usnouti mi nedal
 a duši celou co smrt bledá vanul,
 smrtící rukou srdce moje hledal.

Spor myšlenek k mé duši vstoupal,
 krev srdce bol mi rudou vyssál,
 v krvavém potu, v slzách jsem se koupal,
 přemnohá padla v rozevřený missál.

Závratné klenby od pólu až k pólu,
 hudba to v klínu nepřístupných moří,
 žíravou tíhou nežitého bólu
 nárazem jediným v propast se noří.

H.

Z MORAVSKÉHO SLOVÁČKA.

Krátkým článkem svým zavéstí v duchu chci vás do své domoviny, mezi svérázný lid slovácký a pověděti vám, jak žije, cítí a mluví. Snad nevystihnou všech charakteristických známek dobrého lidu našeho, snad zajdu někde v podrobnosti, ale doufám, že přece z obrázku, jež načrtnu, poznáte dosti naše Slovácko.

Lid slovácký je ducha velmi bystrého, povahy ohnivě. Dosud zachoval si krásný národní kroj, ryzí nářečí a starobylé, překrásné písně národní, jež sbírali: Fr. Bartoš, Leo Janáček a jiní. V novější době je sběratelem jich Hynek Bím a Joža Černík.

Dědiny slovácké jsou úhledné a čisté. Domky jsou většinou pokryty slamou, jen tu a tam lze spatřiti břidlicovou střechu bohatého sedláka.

Domky jsou přízemní, s pěkným, malovaným „žúdreem“. (Žúdreem nazývá se obloukovitá část vyčnívajícího zdiva, zdobená ornamenty, kolem hlavního vchodu.) Také zdi kolem oken zdobí Slovačky výplody své fantazie, živými barvami v přesných konturách volnou rukou pracovanými. Nejvíce nás překvapí slovácká kuchyně, zvaná „síň“, kde obyčejně stojí pec. Ve starých chalupách bývají ještě ohniště, na něž se staví třínožka, kde se pekou vařešky a olevance. Milá a útulná je „izba“, slovácká světnice. Těsně u dvou zdí kolem oken stojí lavice a mezi nimi dubový stůl. Nad lavicemi na „lištvě“ jsou zastrčeny obrazy svatých, křížek a obrazy rodinné. V každé řádné „seknici“ musí být: „obrazy svatých, na stole pecen chleba se solí a postel až do stropu nastlaná“, praví slovácký zvyk. Též „pec“ bývá útulným místem starců a dětí.

V slovácké rodině uhostí se zármutek, jen když někdo umře, nebo je nemocen. Ale jindy s úsvitem procitne živý zpěv ať při polní, nebo domácí práci. Písňe slovácké vyznamenávají se zejména tklivou, měkkou melodií. Když jsou rychlým tempem zpívány, vyznívají namnoze žalnými akkordy. I tance své doprovázejí Slováci milým zpěvem, jako: „Danaje“, „Kúlané“ a j.

Nadešla neděle v dědině slovácké. To je nějakého šukání a běhání v selském stavení, kde mají několik dívek! Každá děvčica chce být na „hrubú mšu svatú“ „nastrojená“. — Slovácké děvče počíná se strojit od hlavy. Už skoro ráno ide k tetičce Komínkové, aby jí uvazaly šátek na ocas, lebo na „záušnice“. — Když je Slovačka ustrojena, opáše se.

Hlas zvonu po prvé vyzývá zbožné Slováky na „hrubú“ a děvčica už je hotova. Ešče zaběhne do zahrádky pro pěknou voničku nebo rozmarýn. Selka vyšla před dům podívat sa, má-li děva vše „akorát“ Se zálibou patří za odcházející vyšňorenú cérú. Také súsedka přišly a povídajú selce: „Ulišo, ty máš majolenku, ta fa stóji peněz.“ „No stóji, enom dyž sa bude líbit,“ odpovídá zhrda selka a spokojeně odchází po domácí práci.

U druhých súsedú vrzla branka. Statný šohaj také „ide“ na hrubú, ale napřed se mosí podívat ešče do puténky s vodú, má-li punt (vyšívaná náprsenka) na rovno a jak mu pasujú „kosírky“. — Šak sa naběhal, než „ich“ mohl vytrhnút kohútovi a dát za širák. — Včil mosí ponáhlát, aby Mařu Mokrašovu dohnal. — Už je blízko Maře. Má sa přidat? Co řekne ona, co doma? Jožka pochválil rozmarýn a už idú spolem do kostela. Při tom přemýšlá Jožka, jak by dostal rozmarýn od Maře. Podařilo se mu to. Dostal rozmarýn a je blažen, neboť má naději, že može časem přijíti pod okno a později k celé rodině do „izby“.

Lidové obyčeje zachovávají si Slováci od nejstarších časů. Mezinárodní vzdělanost vede sice tuhý boj s kmenovými zvláštnostmi, stírajíc je nemilosrdně, ale přece úplně vliv ten nepůsobí. Chození s Moranou ještě před 20 lety tak rozšířené, vyskytuje se jen v některých místech. Ostatní zvyky jako: vánoční, velikonoční a j. dosud věrně so zachovávají.

O velikonocích se těší mládež na „šlaháčku“ a přemýšlá, kde by sa veselila. V pondělí velikonoční chodívají šohajové před dům, kde je děvčica, o níž se ví, že se bojí. Aby byla po celý rok hodně čilá, dost jí vyšlehají. — Krásné kraslice přinese pak děvčica za odměnu nepřijemného šlehání.

K zachovalým zvykům náleží ještě chození s maškarami, když sa „vařijú trnky“ (švestky). Z trnek vaří každého roku Slovačky povidla ve zvláštních, k tomu účelu zřízených kotlech. Zdlouhavé míchání ukracují maškary, které bývají až příliš fantasticky ustrojeny, že věru těžko poznati, co představují. Maškary chodí ochutnat „lízačky“. Vůdce družiny dlouhou

lžící naběře šťávy, ochutná ji se všemi ostatními maškarami, vysloví svou libost nebo nelibost a mrzí se na celý svět. Jakmile zaslechne zvenčí zvuky houslí, dává notným kotrmelcem na jevo svůj odchod.

Největším národním svátkem na Slovácku je „půť“ u sv. Antoníčka nad Blatnicí. Tam stojí prastarý kostelíček, zasvěcený sv. Antonínovi. Rádi tam putují zbožní Slováci a Slovačky. Velice malebně se vyjímá jejich průvod; šuhajové vykračují si v obleku vyšíváním zdobeném a na hlavách jejich pyšně fábory ozdobené klobouky dovršují krásu jejich kroje.

Kroj slovácký činí krásným jedině vyšívky, které svědčí o důvtipu, fantasii a zručnosti Slovaček. Na vyšivkách jsou vystiženy tvary z říše živočišné i rostlinné.

Ráda si uvědomuji, že z prostých chatek slováckých vyšli mužové umělci, kteří dovedli mistrně vystihnouti poesii lidu svého a ukázat na ni. Mezi nimi jest zajisté všem známý Józsa Úprka, který svým štětcem seznámil svět s drahým Slováckem. Jiní malíři z moravské Slovače jsou: Antoš Frolka, Josef Škamrala, Cyrill Mandel, Václav Jicha a Ludvík Ehrenhaft.

Slováci jsou lidé pohostiní a rádi vidí každého člověka, který s nimi tak prostě promluví, jak oni prostinci jsou. Brzo každý obdrží vyzvání: „idú dál paní slečinko“, nebo „mladý pán“.

Až se někdy vydáte na cesty, zatoulejte se též do našeho Slovácka a odejdete s dojmy, na něž nikdy nezapomenete.

JIROVEC:

V SNĚNÍ — —

Když večer v náruč znavený kraj jímá
a v rubáš halí les i luka vzkvetlá
když luna kraje tiché topí deštěm světla —
když ptáček v korunách již libě dřímá —

když víly vábné u potoků pějí
sve písně, jimiž sníče v hloubi svádi,
když noc se loudí ve kraj stmělý kradí,
v oblohu když mraky tiše v dál kams' spějí,

tu duše moje v snů říš ulétává,
v kraj unáší mne dálný — blaha plný,
kde štěstí nervou dravé žití vlny,
kde anděl míru křídly tiše mává -- —

Má duše ktajným hvězdným říším pílí
a volně křídla v tichu rozestírá,
v něm svatý klid dlí — duši nic nesvírá —
v něm srdce jása — bědně nezakvílí —

Má duše pluje v nadhvězdne ty říše
a v blaha tůně noří křídla svoje — —
Tu v tichu slyším mávat křídla tvoje —
ty se mnou letíš — plujeme tak tiše — —

SERFILIOLOV:

LÁSKA.

(Báseň v próse.)

Odněkud z daleka přivánul jemný zefyr, vlahý takový, jaký povstává, když hvězdnatá noc s pláštěm svým dýmavým skládá se na krajinu.

Přivál z daleka a dechl do rubínové brány chrámu — otevřela se tiše a vlahý vánek zavál pod hvězdnými klenbami, na nichž plála tisícerá světla, vysílající

magické paprsky, podobné paprskům luny. Zaváněl nekonečnou něhou nad vodami pokrytými lekníny.

Lekníny široce rozvily své bílé květy a hladina vodní najednou se zvlnila.

Safírová okna stala se světlejšími a světlo z hvězd, jež odráželo se na amethystové dlažbě, padalo v ně a snoubilo se tam v nevysvětlitelný světelný soulad, ve veliké sváteční osvětlení duše.

Teď přišla sama celá bílá — nekonečně, nepochopitelně zářící — s nevýslovnou něhou a smutkem v očích.

Zastavila se nechala padat bílé světlo hvězd do svých očí. — Dýchala, něhou její rostly jasmíny, lekníny bělely, hladiny vod se leskly.

NADĚNKA.

(Ze zápisníku ruského studenta.)

FRANTIŠEK HEPPNER.

TAŤANA: „— *Pověz ty mně, Náňo, když mladost svou jsi prožila, zda láska tebe trápila? . . .*“
(Z „Eugenija Oněgina“.)

Podivná věc! Dnes dostal jsem dopis od Naděnky. — Ach, Bože můj, — mademoiselle Naděnka! „La jolie cantatrice.“ Už zase mi píše ve verších ta, která mne nazývala před svou tetou opilcem a tulákem! Jaký to paradoxon, dušinko moje?

Ó reminiscence, jak jste mnohdy bolné!

Vzpomínám si tak maně na typ hezké, vzdělané dívky, se zářícíma očima a hebkou líci (vždyť jinak nemůže ani býti) a hned za ním, jako kapka za kapkou následuje z dálného mlhavého tkaniva obraz hloupého nihilisty Dmitrije

Zhýčkaný a protivný chlap! V rozmaru překypujícího mládí utrácí stále roční pensi několik set rublů (otec jeho byl ruským důstojníkem), se sestrou svou nežije, hraje náruživě v karty, nedbá o čistotu, tloustne, opíjí se a při tom píše hloupé romány a satiry, které mu censura nepovoluje do tisku (snad jsou plny blasfemie).

Vždyť znáte ruský tisk!

„Nevědomost! Náruživost! Opilství! Šílenost!“

Dne 4. dubna.

Když jsem byl minulého roku u Naděnky, (bydlí v zašlém patricijském domě na Petěrburgské straně), prosil jsem ji, aby mi vypravovala něco o Dmitriji. Pojednou se její výraz tváře zachmuřil, opřela se o stěnu salonku a dlouhé, bílé její ruce počaly se chvěti. Stala se pojednou něhou jako hliněné amoretky na dubových skříních.

Chtěla snad vypravovati s upřímnou vřelostí a vzpomínka na něj nutila ji nyní k pláči. Na konec odvětila mi několik něžných slov, z kterých jsem mohl vycítiti její velikou lásku k Dmitriji. (Ale to nebyly pomluvy.) Ó, jak klameš sama sebe, pomyslíl jsem si na schodech.

A Naděnka? Zvláštní žena. Když je s někým v salonku samotna, ať je to student z bursy, kolleje, nebo mužik, bývá až extrémně hloupou a zamlklou, salon zdá se jí pouští, nedovede spojití dvou francouzských slov ve větu a stále čeká, čeká, zdali ji dotýčný začne milovat a líbat. Nedovedl jsem nikdy ze sebe dělati panáka, tím méně se někomu otrocky kořit.

A Dmitrij, — zapřísáhlý nihilista, nevěřící v pranic na světě. Vede stále čilou korespondenci s universitními studenty, u nichž je znám jako „le grand tétras“ a při tom všemožně proklíná život velkoměstský!

Dne 15. dubna.

Jak nemám vzpomínat, když nedovedu zapomínat. Zhoubné myšlenky mne tvrdošijně pronásledují jako smečka vlků v široširé ruské stepi, až

mne uštvou. A samota? ta mne k tomu nutí. A zase vzpomínám na Naděnkou. Byla tehda asi dívkou šestnáctiletou a její podlouhlý obličej, černé jako jantar lesknoucí se vlasy spletené v mocný cop, hnědé gazelí sameťové oči, z nichž vyzařovala láska a unylost, nosejček jako alabastrový a nachové rty činily ji vynikající grácií mezi „hraběnkami“ velkoměstskými a já ji nazýval andělem.

Věděl jsem jistojistě, že mě měla ráda.

Dne 20. dubna.

Že jsem ji mohl tenkrát opustiti, tomu se divím. To byl vinen jenom Dmitrij. Vychvaloval tehda, když jsme společně seděli na zahradě její náušnice a amulet, a ta licoměrnost se mně zhnusila. Sebe vynášel a mne nazýval plebejským otrokem (a já byl přec synem maloruského statkáře s vysokými ideály).

Na konec hladil její hlavinku, kreslil před ní do písku hlavy řeckých bohů a bohyň, (byl malířem karnací a krajinářem), a Naděnka hledívala mu přes tlusté rámě do práce.

Já patřil po celou tu dobu na ně, jak se milují . . .

Cítil jsem var horké své krve a momenty zoufalé tísně a melancholie malomoci se mne zmocňovaly.

Mně nebylo zcela volno u srdce, když tiskl jsem její teplou, chvějící se ruku.

Hloupý chlap ten Dmitrij a sybarita (alespoň dle mého mínění; nedovede milovati, ale zostouzeti).

Jaká to pochybená láska a milostné zápletky, pomysllil jsem si okamžitě

Dne 22. května.

Měl jsem se vrhnouti do některé redakce výnosného žurnálu a ne studovati chladnou filosofii. Filosofové připadají mi jako voskoví svatí u fantastických oltářů v kostele, s věčným vzájemným kaceřováním a při tom tyjí ostatní z mozolů jiných lidí . . .

Dnes mohla býti Naděnka mojí ženou. A ona odvrhla od sebe mne jen k vůli němu. Vždyť připadal jí divným ve své zatemnělosti, únavě a bezmyšlenkovitost a omrzlost hleděla mu přímo z očí

Jak mohla by s ním žítí?

Co bych za to dal, toulati se zase jednou s krásnou Naděnkou v zamklém parku při svitu měsíce a třpytivých hvězd

(Pokračování.)

VÍTĚZSLAVA CHLUMSKÁ:

TOBĚ, MARIA!

Prostičkou píseň přijmi nebes Máti,
ze srdce, které dobrotu Tvou zná!
Je v nadšení nech láskou k sobě pláti —
Maria, Touho má!

Tys jasná hvězda nebes na výsosti
nám záříš světlem krásy nevýslovné!
Koho Ty v lásce máš, má štěstí dosti,
jemužto dary světa nejsou rovné!

Kéž za Tvým velkým vzorem duše spěje!
Královnu andělů kéž opěvá vždy ret!
Kéž láska její blaho v duši leje
jež nikdy dáti nemůže jí svět.

Ferdinand Přívozký: Ave Maria: — P.: Z věčného Říma. — V. Jičínský: První přijímání. — Věnceslav Boleslavský: Nás nenávidí. — Andrej Živan: Fedor Michajlovič Dostojevský, jeho život, dílo a význam. — A. Živan: Jarní nálada. — Fr. Smutný: Rád zadívám se v naše lány. — Vlastimil K.: Ukolébavka. — František Heppner: Naděnka. — M. Olševský: Jdu, Pane, za Tebou!

FERD. PŘÍVOZSKÝ:

AVE MARIA!

Květ bledý utrhl jsem v zahradě mých snění v jara době,
květ skromný, Nejsvětější Panno, na oltář dnes nesu Tobě.
V samotách rost' a úsměv blaha nazlatil mu líce,
ni slunka žhavý pohled zde jej neoblažil více
A touha vřelých citů, přivábena vůní jarních květů,
dnes kleká před oltářem hvězdných světů,
Ave Maria!

Ó Hvězdo jitřní! . . . Ve vzduchu, jenž vůní opojen se chvěje,
pták slaví písní Tvoji moc a slávou Tvou dnes omámeno vše je.
Má písní tichá, rozpni též svou perut' slabou k letu
a k Tajemství se vznes všech národů a dob a světů!
Tam v kosmické vzlet krajiny, kde touha lásky zve tě
k novému jaru, žití jasné metě,
Ave Maria!

Královno máje! . . . Krásná příroda když slavně vstává k žití,
jak oltář stojí okrášlena, bílé květy hvězdou svítí
a zažehují našich srdcí lásku svatou, čistou .
Kéž spějem vždy jen oddaně pod ochranu Tvou jistou,
pod mocný prapor Tvůj, jenž národy ved k slávě v míru,
jest znakem síly v bouřném světa víru,
Ave Maria!

Královno andělů! Jas aureoly Tvé ať stále svítí
— jak maják zářný v mořích nekonečna — naši cestou k Žití,
ať tužby Velkých, Svatých jasně planou v slabé hrudi
a tichý mír ať mává perutěmi, lásku budí . . .
Ó zůstaň, zůstaň s námi stále, v boji sil nás svatém,
až vzejde vítězství se slunka zlatem,
Ave Maria!

P.:

Z VĚČNÉHO ŘÍMA.

Studoval na gymnasiu mladý hoch. A když přišla chvíle, kdy nutno si zvolit zorný úhel a dívat se jím na problem života, jeho smysl a cíl, dal se cestou, kterou kráčela většina jeho druhů. Širokou a pohodlnou cestou, od níž si sliboval radosti, krásu a štěstí. Té cesty druhé nedbal. Je trnitá a kamenitá a mnoho hloží na ní. Žádá oběti a sebezapírání, nekvetou tam rudé máky, je šero tam a ticho. A život přec tolik lákal dát se tou cestou širokou a pohodlnou, cestou davu. A tak šel s ostatními.

Maturoval s vyznamenáním, dal se zapsat na filosofii. Pilně studoval, o prázdninách ve spolcích přednášel, časopisy a revue přinášely jeho prosy i žhavé verše — svět mu dal za to vše, co má: cetky popularity i talmové

zlato obdivu. Tak plynula léta; jen v duši jeho stále zela jakási prázdnota, v duši, která žádala více, než jí poskytnout mohli druzi, společnost, svět, verše a knihy. Zastavil se na cestě života mladý hoch a zamyslíl se. Hlavou prolétly upomínky mládí, jež neznalo bolestných krisí, vztyčených a zase shroucených nadějí, palčivé duševní žízně a nenasyceného hladu, mělo však své mladé štěstí a své dětské modlitby. To vše pak zahodil jako zbytečnou přítěž.

To byly chvíle, kdy na bránu jeho duše tiše a jemně zaklepal Pán. Otevřel dokořán — a za krátko klidný život malého města východních Čech rozvířila zpráva, že on, absolvovaný filosof, vstoupil do české kolleje v Římě.

Zde několik malých úryvků jeho dopisů, jež zaslal svému katechetovi, aby některá místa přečetl chlapcům na gymnasiu, aby byli vyvarováni bolestných chvil, jež sám prožil, a skalisek, na nichž mnoho z jeho vraku uvízlo, aby tam, kam on došel, i oni nešli oklikou marných snah a cílů

* * *

*„Peccata inventutis meae ne memineras,
Domine!“*

Tak tedy plyne náš čas: modlitba, každodenní sv. přijímání, které na celý den rozleje blahodárné teplo duší, meditace, mše svatá, studium a vycházky do přírody, v níž se pořád ještě zelenají pinie, cedry, palmy, kvetou astry a chrysanémy, dozrávají pomeranče. Tak žijeme vzdálení bolestných otřesů, marných snah, v sebe ponoření, v přátelském poměru se svými představenými, již nás milují a v ideálním soužití druhů. Je tu ticho chrámu, přítmí i jas duny, vůně kadidla a tušení mysteria.

Ach — pravda — nechci lhát; i krise přijdou i vzpomínky. Co je dělat? Mládí je přec jen to tam, a život má jiné cíle. Jen se s ním ještě rozloučit — a já se tak těžko loučím. A lék? Vždyť se tak sladce pláče při snášejícím se večeru a za šepotu fontány. Ty, Bože, mě slyšíš: dávám, co mám. Radosti světa i rodinné, svobodu, vůli — a jen klid chci, klid s Tebou a v Tobě, jenž je štěstím.

* * *

— — nebylo jiné cesty; buď obnovit se od samých základů a zpřetrhat pouta, jimiž mne posledních pár let v podobě popularity, oblíbenosti, významu etc. svázalo, nebo zoufalství nad ničemností a filigránstvím vši té dosavadní tak zv. veřejné činnosti a životního cíle. Těm mladým pomoci k vyhranění názoru, je varovat před úskalími a víry životní pouti, jí býti příkladem — není-liž vznešený a krásný úkol? „Vše pro dítě“, ježto ono je naší nadějí, pokračováním našich myšlenek a snah (co dobrého lze vystavět na špatných základech?), ježto ono má nejvyšší právo na naši pomoc a své štěstí. Krátce má právo „vyžít se“, jak propaguje Keyová, jenom že v dobrém slova smyslu, t. j. v desíti letech žít život tvora desítiletého, v šestnácti šestnáctiletého, ale ne zpozdňovat se a nepředbíhat; má právo na radost, naivitu myslí, čisté bouře mládí, rozpětí těla a sil, rozhled duše. Ale nemá práva pohrdat tím, čemu nerozumí, odhazovat to, čeho svým nedospělým rozumem nechápe, násilně převracet pojmy takřka vrozené, jež jsou nerozlučně spjaty se smyslem pravé pravdy a krásy, stavět a hned zas bořit hradby, jejichž ceny ještě nezná a v nichž by jednou tak rádo našlo útočiště před hrůzou prázdna a tíží duševní bídy — bude-li lze! A nemá práva vzdávat se již nyní pro celý život čistých požitků, plně

dostačující filosofie žití, vši nadsmyslnosti a štěstí. Na to i naši studenti rádi zapomínají ve své překotné a nerozmyšlené honbě po tak zv. pokrokovosti a moderně. A přijde jednou okamžik, kdy ucítí nutnost — neodvratnou nutnost — padnout tváří na zem a plakat; plakat nad svou vlastní bídou a maličkostí. „A srdce zaleje se přívaly slz a večer zašumí hlasi-
tými vzdechy.“ — Nuže k veslům a napnout plachty! Bůh dá, že se vy-
hneme! —

* * *

(Pokračování.)

V. JIČÍNSKÝ:

PRVNÍ PŘIJÍMÁNÍ.

Snítku myrty na můj šat
zatkla vroucně drahá má,
otce chvěl se vlídný ret
k stolu Páně když mne ved'.

Žhavou tužbou byl jsem zpít,
patře na oltáře třpyt,
svatostánku z astia
snese až se hostia.

Prvně byl té cesty sled,
jítko svátku mělo vzhled,
z Božího když atria
kynula mi — hostia.

Lačností se třásl ret
přijmout rajske many květ;
nitro vřelo mého já
touhou k tobě — hostia.

V duši mladé prvně jas
zasvit nebe skrytých krás,
v srdci květem lília,
zkvetla když mi hostia.

VĚNCESLAV BOLESLAVSKÝ:

NÁS NENÁVIDÍ .!

Nás nenávidí! — — —
nás zničit touží slinou potupy
a důvěřivé lidu zástupy
štvou, po nás aby vrhly kamenem.
Jak lidstva byli bychom břemenem,
jen zlobu vidí
a lstivých úkladů jen divý roj
ve snažení, jímž duch náš povždy jatý.

Že plá nám v hrudi plamen přesvatý,
vznešených citů křišťalový zdroj,
že z něho prýští
úmyslů čistých mocný veletok,
jenž vzpruží, vzkřísí zmalátnělý krok,
že v Bohu, pouze v Něm — svůj zříme cíl
a před Všemocným skláníme svou šíj',
že neporušen
nám v nitru září svaté víry skvost,
— jej zachovat si chceme v ryzosti —
že v srdci často nebeský dlí Host
nám poklad skýtaje svých milostí —
— — — nás nenávidí — — !

Než vzhůru, bratři! Neskloníme zbraně,
v boj urputný se vrhnem' jménem Páně!
Bůh tomu chce — — je s námi —; jistě víme,
že kříže ve znamení zvítězíme!

FEDOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKÝ: JEHO ŽIVOT, DÍLO A VÝZNAM.

(Dokončení.)

Téměř ve všech románech Dostojevského jeví se veliký sklon k filosofii. Jeho díla hemží se duchaplnými aforismy a hluboce promyšlenými poznámkami o utrpení, tak že právem můžeme nazvat Dostojevského (a někteří také jej zovou) „filosofem bolesti“. Otázku bolesti řeší šťastně.

Dostojevský zavrhuje materialismus, který jménem evoluce zapovídá soucit a pomoc slabým a nemocným. K utrpení lidskému jest materialismus buď lhostejný, nebo ukrutný. Proti učení tohoto filosofického systému hlásajícího, že soucit nemocnému neprospívá, nýbrž škodí, poněvadž prý trpí dva místo jednoho, proti systému, který káže člověka na smrtelné posteli dobít, aby se urychlila evoluce, příkře vystupuje Dostojevský, který vidí „v agonii soucitu, bolesti, úzkosti, úžasu, šílené beznaděje“ zářící obraz trpícího Krista. Těmito věčnými otázkami filosofickými mučil se Dostojevský po celý život, hledaje jejich rozřešení. V jakém kontrastu stojí proti němu dnešní pseudo-filosofie, prosáklá skepticismem, filosofie mělkých duší a bezhlavých, nemyšlicích davů, která bez badání na všechny otázky „a priori“ odpovídá krátce: „Ignoramus et ignorabimus“! Ovšem filosofie, u níž Bůh jest „dávno překonaným stanoviskem“, filosofie atheistická, která vidí Boha ve svém „Já“, k jiným konkluzím a resultátům dojít nemůže.

„Neexistuje-li Bůh, pak jsem Bohem já a pak jest mi dovoleno vše,“ hlásá Dostojevský, jasně prohlédnuv následky náboženského nihilismu, na jehož podvratnou činnost častěji upozorňuje. Že měl pravdu, ukázalo se po jeho smrti, když vypukla v Rusku krvavá revoluce. Díla Dostojevského mají zakřiknouti ty, kteří holdují materialismu a tak krok za krokem, pomalu sice, ale jistě spějí k jisté záhubě.

Avšak: „Proč trpíme?“ Touto otázkou, kterou se zabývala již řecká filosofie a postupně filosofové všech národů a věků, zabýval se také Dostojevský, ba on jde ještě dále a táže se: „Proč trpí nevinné děti?“ Dostojevský nespokojuje se s odpovědí socialistů, kteří tvrdí, že utrpení napomáhá celkovému vývoji konečné harmonie světa. „Já sám chci býti šťasten! Netrpěl jsem přece proto, abych sebou, svým utrpením pohnojil někomu budoucí pole harmonie“, praví Dostojevský. „A jak k tomu přijdou malé děti, aby někdo z pole, skropeného jejich krví, sklízel užitek? Ne! To není možno, to nelze připustiti!“

Dostojevský, nespokojiv se s řešením takovým, sám pokouší se tuto otázku luštit a můžeme říci, že šťastně. „Kříž Kristův“ dle Dostojevského jest uspokojivým rozluštěním tohoto problému, onen kříž, který naučil člověka bolesti trpělivě snášeti, ba dokonce je milovati. — Dostojevský nestává se pessimistou, ač byl k pessimismu náchylný, ale hledá a konečně nalézá uspokojivou odpověď.

„Radujte se přátelé ze života, byť vás bolest stihala za bolestí, neštěstí za neštěstím, neboť strádání jest právě život . . . Bez strádání, jakáž pak by v něm byla radost?“ (Br. Kar. I. 174.) — Toť filosofický resultát Dostojevského.

Člověk má sice svobodnou vůli, ale za každý přestupek má také zodpovědnost. Každý přestupek se musí vykoupiti utrpením, bolestí. — Dosto-

jevský podobně jako Tolstoj hlásá „sebezdokonalování“, jež považuje za princip blaha celé společnosti lidské, avšak dochází k naprosto jiným konkluzím, než Tolstoj. Láska, trpělivost a pokora, podrobiti své „já“ vyšší zásadě, jest psychologickým základem života mravního. Pryč tedy s egoismem a jeho stoupenci, kteří nevidí v životě nic jiného kromě sebe, své vůle, svého „já“.

Dostojevský chtěl, aby se každý člověk choval k svému bližnímu, jako člověk ke člověku. „Každý z lidí jest vinný před každým,“ říkával sám Dostojevský. Lidstvo může vykoupiti toliko vzájemná ideální láska jeho členů.

Učení své o lásce a bratrství, jež rozřeší všechny otázky, jež hýbou světem, vyložil Dostojevský v „Zimních poznámkách o letních dojmech“. Práví: „Svobodné, úplně vědomé a úplně nepřinucené obětování sebe ve prospěch všech jest po mém mínění známkou nejvyššího rozvoje osobnosti, nejvyšší mohutnosti její, nejvyššího ovládnání sebe samého, nejvyšší svobody vlastní vůle.“ — Ducha lásky, ducha křesťanství vidí posud v původní neporušené podobě toliko v Rusku. — Varuje před západní Evropou, vidí v ní nepřítele Ruska, poněvadž jest oddána nesmyslnému racionalismu neb náboženské lhostejnosti, poněvadž postrádá již ducha křesťanského, ducha lásky. —

Dostojevského neprávem nazvali „ukrutným talentem“, jakoby si rád zahrával s bolestí lidskou, ba skoro se pásl na lidské krvi. Úžas a bázeň nás jímá, čteme-li díla Dostojevského, ale přece knihy jeho nás lákají, opojují, uchvacují hloubkou myšlenek. A marně se bráníme. Vsugeruje nám své city, spoutá nás, provede nás kalným životem, upozorní nás na všechny jeho hrůzy a boly, připoutá nás k hrdinovi svého románu, tak že musíme s ním cítiti, prožívatí jeho boly, jeho strasti. — Romány jeho vzbuzují sice hrůzu a děs, mučí čtenáře, avšak Dostojevský nepíše tak proto, aby je mučil, nýbrž proto, že sám vše, co píše, protrpěl a prožil. Knihy své psal vlastní krvi, svými slzami, v nich podává nám svou zmučenou duši. Bolest, kterou v nás působí díla Dostojevského, jest jen bolestí zdánlivou, jest spíše lékem pro neduhy dnešní společnosti.

Dnes lidstvo trpí více, než kdy jindy a neví, proč trpí, nezná účelu utrpení, neví, jak má trpěti. Dnešní generace vidí v utrpení něco strašného, jakési zlo, jež se lidem staví v cestu, jež olupuje lidi o klid a spokojenost, dává jim do ruky smrtící zbraň, aby předčasně skončili svůj život a tak tomuto zlu unikli. Dnešní lidstvo nechápe, neb — lépe řečeno — nechce chápati významu utrpení a bolesti.

„Zapomněli jsme, že utrpení jest „poslem Božím“, naším nejlepším vychovatelem, neusínajícím strážcem našeho života, pečlivým lékařem, jenž prvně konstatuje vadu našeho organismu, že jest nám ochranným andělem a obezřelým vůdcem mravního pokroku, oddaným pomocníkem při všech našich pracech, tvůrcem duševní naší velikosti a krásy, musou všech krásných umění, inspirátorem vši naší kultivy.“*) — Dnešní lidstvo zapomnělo, že jen utrpením dosáhne „království nebeského“ Odtud onen šílený shon po radostech života, po požítcích, jež naše doba vidí jen v alkoholu a v životě sexuálním. A následek toho všeho? Bída morální i fysická slaví své triumfy! Odtud ona nespokojenost davů, ona sociální bída, která těžce doléhá na dnešní lidstvo. Nerozumí životu, léčí nemoci zhoubným jedem, protože lék tento jest v „módě“. Málokterý z nich uvažuje, kde vlastně jest hledati původ, kořen všeho toho zla, jež na lidstvo doléhá. „Jak bídný jest život těch, kteří nevědí, proč vlastně žijí,“ praví Thomas Carlyle.

*) „Nový Obzor“ 1912. Nekula: „Problem utrpení v díle F. M. D.“

Jinak pohlížely na bolest a utrpení generace předešlé, v nichž tolik duší prahlo po bolesti jen proto, poněvadž znaly tajemství bolesti. „Zemřítí nebo trpětí!“ volala sv. Terezie, a podobných výkřiků k nebesům slyšíme v předešlých stoletích více. I Dostojevský trpěl, mnoho trpěl, prožíval bolesti celé generace. Díla jeho jsou plna bolesti a smutku, ale nikdy Dostojevský neproklíná tuto bolest, nýbrž ji velebí. Jeho díla jsou skvělou apotheosou bolesti.

Dostojevský nám ukazuje, proč trpíme a jak máme trpětí. Jen utrpením se vykoupíme a povzneseme do závrtných výší. Toť význam bolesti a utrpení v knihách Dostojevského.

Zbývá mi promluvit ještě o vlivu Dostojevského. Vliv tento byl nesmírný. Jemu patřilo srdce mládeže ruské a po památné řeči při odhalení pomníku Puškinova, můžeme říci, že si získal přízně všech soudobých spisovatelů i lidu.

„Když umřel,“ praví o něm S. Volkonskij, „lidé cítili, že cosi velikého odešlo ze světa a jeho slovy opakovali: „Spravedlivý odchází, ale světlo jeho zůstává.“

Světlo, které zůstalo po Dostojevském, jest jedno z nejčistších, které kdy svítilo na zemi; je to jeden z nejvzácnějších pokladů, které člověk odkázal budoucím pokolením.

A. ŽIVAN:

JARNÍ NÁLADA.

Jaro již táhne krajinou,
mraky se po nebi honí,
po návsi písní láskovných
jásot a dětí smích zvoní.

Odpluly ledy — roztály;
zmodralo blankytem nebe,
vlaštovky plují aetherem
z daleka vítají tebe.

Příroda hávem zeleným
zakrývá nahotu svoji,
dýchají lesy — milo tam,
boly kde naše se hojí.

Šveholí vzduchem vlaštovky,
Bože můj! jaká to krása!
včeliček roje bzučivých,
moudrostívou mravenec hlásá.

Jaro tu! — Plno radosti
na polích, v lesích i lukách,
což teprv v naší dědině
v podvečer po denních mukách.

Jaro již táhne krajinou,
mraky se po nebi honí,
pod jarním nebem za návsi
fialka hlavu v zem kloní

FR. SMUTNÝ:

RÁD ZADÍVÁM SE V NAŠE LÁNY.

Rád zadívám se v naše lány,
když ony jsou tak rozorány
a zlatý na ně svítí jas,
když život v nich a jara zvěsti,
když vše chce zpívat, jásat, kvěsti
a míti v loktech nových krás.

Vždyť nevýslovným kouzla jasem
mne vábí vše to, volá hlasem:
„Ó, pojď v to naše objetí;
zde najdeš klid, zde v práci zdroji
hned zapomeneš tísně svoji,
zde ždané štěstí vzkvete ti!“

O, rád bych šel, a v práce potu
tam zaháněl bych chmury slotu
a štěstí svého brázdil sad;
tam snil bych zpěvem našich luhů
a věncem květů zdobil stuhu. —
— Ó Bože, tam bych byl tak rád!

Ba, rád bych vás, mé drahé lány,
rád brázdil pluhem, hrotem brány,
rád sel bych ve vás pšenky hrst;
vždyť touha moje — vaše líchy
a život váš tak pěkně tichý,
vždyť domov můj — ta vaše prst!

Však marně toužím v zadumání —
Mně osud v jiný život vhání
a jiné sudby zve mne hlas;
však přec rád toužím v naše lány,
když ony jsou tak rozorány,
když zlata svítí na ně jas!

VLASTIMIL K.:

UKOLÉBAVKA:

Hajej, milé, zlaté robě —
andělíčku můj;
milý Bůh tě v bouře době,
láskou ochraňuj!

Rozvíje se v brzkém čase
snivý mládí máj.
Kouzlo najdeš v jeho hlase,
sladký, svůdný taj.

Matička ti jenom zbyla —
otec vydán v plen
smrti — hrozná chvíle byla
Tys mi zůstal jen.

Nebude tě snad již v boji
chrániti můj štít — —
Vzpomeneš-li matky svojí,
budeš šťastně žít!

FRANTIŠEK HEPPNER:

NADĚNKA.

(Ze zápisníku ruského studenta.)

(Pokračování.)

TAŤANA: „— *Pověz ty mně, Náňo,
když mladost svou jsi prožila,
zda láska tebe trápila?*“
(Z „Eugenija Oněgina“.)

Dne 5. října.

Ach! Zás píše mi Naděnka samé hlouposti. Vypravuje o své budoucnosti, o lásce a manželství, o rozhovorech s rozčuchaným Dmitrijem. Co je to láska? Vzpomněl jsem si na „Kreutzerovu sonatu“.

„Láska jest dávatí přednost jednomu neb jedné před všemi ostatními.“ A dále mi píše: Dmitrij v poslední době doprovází nějakou starou polskou šlechtičnu a mne si ani nevšímá. Na vesnici vystupuje jako ruský gentilhomme. Já čekám jen na tebe, můj holoubku Ivane Nikolajeviči! Kdy přijedeš zase k nám? Ty jsi mně byl vždycky vším a teta má častokráte na tebe vzpomíná.

Mám na to vše odpovědět

Dne 4. listopadu.

Nemohu usnout. Venku po celý den sněží a mrazivý vítr metá chomáčky kypřého sněhu na okna . . .

Ó chtěl bych mítí někoho po boku, komu bych se mohl vyzpovídati. Hříchy — hříchy, ty vrhají do hrobu.

Dmitrij zajisté s výrazem vysokého sebevědomí mučí zase srdce hezké Naděnky a ona nedovede přemoci ohnivost první lásky. Její stará teta „Fräulein Miny“ přála si vždycky z celého srdce, a co nejdříve provdati svou Naděnkou a žítí s ní někde ve městě na nejživějším prospektu. Co člověk mnohdy všechno nechce?

Chtěla pro tento svět vychovávatí děti provdané Naděnky podle ruského časoslova a Rousseauova „Emila“ — cha, cha, cha

A mimo toho živiti se výnosným vykládáním z ruky.

Byla chiromantkou vysoké ruské společnosti.

Ach! Jakou as udělala z Naděnky nevěstu. Dmitriji, protahujícímu se věčně u stolu na všechny strany odpouští každou hloupost a neslušnost, sama jim vaří čaj a podává cigarety.

Venku sněží, sněží a na rohu ulice hulákají opilí izvozcíci

Dne 12. dubna.

Včera přijel jsem na vesnici. Byl chladný, dubnový večer. Lehký oblouk měsíce vyhoupl se z načechraných mraků a osvětloval celou krajinu. Řeka v širokých březích plynoucí zdála se zrcadlící plochou, nad níž v mihotavém letu kroužili netopýři

V krčmě, kde jsem měl přespávat, a posilnit se trochu na cestu do Petrohradu bylo hlučné svatební veselí .

Hudba hrála, pilo se, hýřilo, ženy tancovaly divoký hopák, výskaly, zpívaly a já nemohl usnouti.

Vstal jsem, rozsvítil mrkavou lampičku v koutě světnice a přistoupil k oknu . .

Jakýs starý, bosonohý muž v otrhaném zeleném kaftanu a zablácených šarovarech přijížděl se svou tělegou před krčmu.

Skrze špinavá okna padalo matné světlo měsíce do světnice na podlahu. Vyšel jsem ven.

U okna krčmy seděla hezká dívka, hlavu majíc podepřenu a hledíc oknem na silnici. Mladíci kolem tančili, výskali jako ďáblem posedlí
V dívce poznal jsem Naděnkou.

Zakryla okamžitě nachovou tvář a lehký úsměv laškoval kolem jejích rtíků. Jak byla nyní krásnou a spanilou.

Přistoupil jsem k ní blíže a hleděl upřeně jí do hlubokých laškových očí
Naděnkou jakoby mne nepoznávala. Odvrátila se ode mne a hleděla kamsi upřeně do temného kouta krčmy.

Tehdáž zajisté v hlavě její vířily ty nejčernější myšlenky a srdce její prudce poskakovalo, co ostatní mladíci a děvčata křepčili a laškovali jako bludičky, za zvuků cimbálů, houslí a bubnů, vyhazující hedvábné a pestře vyšíváné šátky do dusného ovzduší.

Vyšli jsme do temné noci . .

Objav ji kolem pasu, cítil jsem horké její tělo a obličej její, kdysi tak krásný změnil se v obličej démona.

To nebylo již v hlubokých důlkách skryto laškovné a jiskřivé oko s dlouhými brvami, to nebyly již ty nachové rtíky a hebké líce kolem něžných úst — to byla tvář šklebící se čarodějnice

Kolem nás plížila se tiše taratajka s udýchanou kobyloou

Stulili jsme se ještě více .

V dále hučel jez a za námi doletovala vřískavá hudba z krčmy.

Naděnkou se mi ze všeho vyznala . .

Cítil jsem z její upřímné zpovědi lítost a bolest, kterou byla zakusila od dob, kdy jí zemřela stará její teta.

(Dokončení.)

M. OLŠEVSKÝ:

JDU, PANE, ZA TEBOU!

Tak odhodlaně sáh' jsem pro svůj los,
jak cetku bezcennou by dítku hodil kdos.

Leč duši teskno je jak za dnů zimy — —
tak tiše, bez hlesu když žití obracívám list,
kde možno city a sny mládí čist
tajemnou mluvou hovořími.

Svět stále horší — — v srdcích balvan leží —
lže každá těcha — hynem' v naději . .
sny mládví v dálku matnou běží.
Pojď za Mnou, tak děl ke mně Pán,
Své Tělo, krev Svou tobě dám.

Jdu krokem tichým, Pane, za Tebou,
oslněn jase — — Tvoji velebou.

OBSAH: Andrej Živan : Pod kvetoucími jabloněmi. — Andrej Živan: V jaře a jeseni žití. — František Heppner: Naděnka. (Dokončení.) — J. Veník: V brněnském lese. — V. M.: Radhošský motiv. — P.: Z věčného Říma. (Dokončení.) — Karel Slováček: Večerní reflexe. — Andromaché: Na prvním místě. — Miloslav Olševský: Rosa mystica. — Miloslav Olševský: Ave! — J. V. Loucký: Hovor lesů — — Fr. V. Loucký: Světla.

ANDREJ ŽIVAN:

POD KVETOUČÍMI JABLONĚMI.

Když v květy jabloní mé zahledí se oko,
v to moře květů bílých — v sadech večer šerých —
v ty jeho vlnky nacheť západu se rdící,
když dýchám vůni květů těch a rosa padá,
v jích kalichy, jež medem přetékať sladkým
tu zdá se mi, že v ráji čarokrásném stojím,
v tom ráji — v zahradách — jež ztratily jsme kdysi,
z jichž krásy zbyla nám jen muka věčné touhy

Jen zajdi večer v sady, když tě bolest mučí,
a věř! zrak tvůj že zahledí se v stromy
a duše citlivá se ztopí v blaha moři
po denní práci tvrdé — znavená a skleslá.
Mně věř! Že síly načerpá ta zemdlená
a bolem vyprahlá, tvá duše v květech sadů
Mír hrobů hlubokých v tvou duši skane chorou,
vždyť smutek žití vlny Lethe s duše smyjí;
tvá duše spoutaná se vznese výš' v to světlo
a hymnem vítězným ty zajásáš zas v světy,
až přetrháš jen pouta řetězů, jež skula
ti ruka bídných rabů

Ožije tvá duše
a květem jabloní ti vzkvete v duši choré
klid dávno zašlý — pokoj dětských, čistých srdcí;
ty s chutí k životu se vrátíš k pluhu v liše,
jež nechal's nezorané — znaven prací — státi,
a vesele zas zapráhneš se v jármo žití,
bys pole dooral a zasel símě v brázdy
a čekal užitek, jenž vzejde z hrud těch černých

Jen zajdi večer v sady! když tvá duše zoufá,
tam balsám vonných květů bol tvůj ztiší krutý

ANDREJ ŽIVAN:

V JAŘE A JESENI ŽITÍ.

V hloubi lesa slavík plesá
v křoví stinném kdes',
v jarní písni, v žalu, tísni
tone tichý les

Stromy šumí, písně tlumí,
mladík trhá květ,
v klín jej klade dívce mladé
žizní prahne ret

V lesa ráji v květném máji
dívku libá v ret,
klopí zraky, v lících máky,
dál se točí svět

Máky svadly — rety schladly,
letí lásky čas,
jeseň žití stáří cítí,
ke žni zraje klas

V domku sedí, v hřbitov hledí,
tam, kde křížů řad,
tam je oba pozve doba
v hrobu stinný chlad . .

FRANTIŠEK HEPPNER :

NADĚNKA.

(Ze zápisníku ruského studenta.)

(Dokončení.)

TAŤANA: „— *Pověz ty mně, Náňo,
když mladost svou jsi prožila,
zda láska tebe trápila? . .*“
(Z „Eugenija Oněgina.“)

Dne 19. listopadu.

Minuly měsíce, co jsem Naděнку neviděl!

Povaha její byla pro mne stále zajímavější; v pohledech jejích bylo tolik zoufalství. Když byla u mne včera večer, četl jsem v jejích hlubokých očích jakýsi smrtelný zápas a lítost, a kolem úst tékal jízlivý úsměv fauna.

Při odchodu podávala mi několik rublů a cigarett. Šel jsem za ní ji doprovodit. Vyšli jsme spolu na bídně osvětlenou ulici, nemajíce ve světnici poklidu. V duševní své sklíčenosti mřela nad svým hřichem s jistým opovržením . .

Byla nevinnou ve své bolesti; leč šla za hlasem svého svědomí a neočekávala již od života lepšího údělu.

„Velikým jest člověk teprve v neštěstí.“

Dne 13. ledna.

Vžil jsem se do vážné kontempace za španělskou stěnou a již delší dobu pozoruji, že padl jsem do prokleté ruské manilovštiny.

Já a mé svědomí!

Co Dmitrij? Vaše Vysokoprevoschoditelstvo? vyrazil jsem ze sebe. Ten? Zavezen byl na Sibir!

„Tam stane se zajisté ve všem frugálním,“ šeptal dlouhý, černý stín, plížící se po stěně.

Zhasnul jsem blikající lampu a šel na večerní rozhovory k sousedovi. Četl noviny. Nahnul jsem se přes jeho rámě. Cítil jsem protivný zápach od žhavých karbunkulů, které měl nasázeny hustě na tlustém krku. Posadil jsem se tedy naproti němu.

Ticho! jen hodiny svým tikotem brázdily ono zachmuřené prostředí.

Pojednou zachmuřil ohyzdnou tvář a nesouvisle začal čísti:

„K velice vzrušujícímu výjevu došlo včera večer v ulici N . . . Za tmy, kdy tu nebyly již lampy rozsvíceny, procházela se dívka s jakýmsi nápadným vzrušením.“

Pojednou vytáhla z kapsy revolver a střílela se do hrudníku. Byla okamžitě mrtva . . Tělo její odvezeno bylo do městské márnice, kdež doktor Bogdanov konstatoval, že náboj revolverový proletěl mezi pátým a šestým žebrem na levé straně těla a prorazil srdce. V dívce té později poznána byla Naděнка U z Petěrburské storony.“ — —

Svaté ticho bylo v dusné světnici.

Vyrazil jsem jako šílený na temnou ulici a lítal sem tam jako zběsilý. Zhoubné myšlenky jako divé furie štvály mne k mostu . . . Letím, letím, divím se perspektivě světél na rampě mostu, naslouchám, zdali někdo nejde, sám? opuštěný? a . . .

Tady zápisky ruského studenta končí.

J. VENÍK:

V BRNĚNSKÉM LESE.

Poledními žáry hoří
žehy slunce, oslňují,
v lesů hlubou tiš se snují,
zapadají ve stín boří.

Mně tu cizí slunce zdá se,
cize lesy tiché stojí,
že se jich až duše bojí
a zrak plaše rozhlédá se.

Cizí bor tu k nebi stojí,
krásnou píseň smutně hučí,
jaká jenom srdce zmučí,
která rány nezahojí. —

Ba že jinaký náš bor!
Slunce hoří, chladí stíny,
voní zdola lány hlíny.
A což o žni našich hor!

Srdcem radosti jdou hlasy
Vidiš vísek známých řadu
v poli vidiš šatek vnađu
tam, kde pšenky rusovlasy
dozrály a v mandel pílí.

Vědomí, že rozběhnutí,
srdce-lí mě k tomu nutí,
dost, bych viděl tě v tu chvíli,
nade vše je. — Není sporu!
Věru lépe v našem boru.

V. M.:

RADHOŠŤSKÝ MOTIV.

Ve středu věnce modrých hor
při stoku Bečev obou,
domků hrst družíš v tichý sbor,
dost výstavných již dobou.

Lesy, jež tisknou tebe v rám
a v mlhách Radhošť snivý —
drahé mi jste a rád vás mám
i vaše květné nivy.

V idylle té, ty nezříš zpět,
jen chvátáš v žití kroku —
Žel, že pak blínu trháš květ
a lid zas koukol v roku!

Třebas mi mnohou skytl's strast,
mám přec tě rád v té ladi —
Smutek kde pad' — zas tryskla slast —
vždyť dal jsem ti své mládí — — —

P.:

Z VĚČNÉHO ŘÍMA.

Po prvé v životě trávil jsem letos Vánoce mimo kruh rodinný. Je pravda, doma jsou lepší — zdejší schází vůně a intimita domova — ale jaká zde zas na druhé straně krása a jaké dojmy! Kus dětství se v nich vrací i s oním bílým, neposkvřeným lístkem duše. Navštívili jsme mnoho kostelů, kde v jesličkách dřímalo rozkošné „Gesu Bambino“, vzýváno a obdivováno od dospělých i mládeže.

V „Andrea della Valle“ jsou jesličky větší než jeviště, v „Ara coeli“ zase přednášejí před nimi děti po celé dny proslovy a básničky k Jesulátku. Až k slzám radosti dojme tu šesti — osmileté děvčátko či chlapec, jenž

s pohyby herce (všechny italské děti jsou rození herci) a andělským hláskem — sám víc podoben andílku než lidskému dítěti — recituje. V „Maria Maggiore“ zúčastnili jsme se slavného procesí se zbytky betlemských jesliček, v „Andrea della Valle“ holdování králů — průvodu to biskupů armenských a řeckých v jejich orientálních krojích s korunami na hlavách.

Také Řím, jako město krásy a starožitností, těšil se o vánočních prázdninách naší pozornosti. Nedá se upříti: Řím je něco ohromného, tak omamného, že se snad po celý život nelze vybavit ze sladkých jeho spárů, třebas rozháraný a špinavý. Hodiny a dny by trvalo, než bych se naň dosyta vynadával s výšin Janikulu nebo s náměstí pod „Trinita de Monti“, kde kdysi poet snů pod kouzlem panoramatu zakončeného úchvatně pustou kupolí sv. Petra dal vytrysknouti slovům: „Dívatí se na ten věčný Řím, který každého, kdo jej spatřil, věčnou naplňuje touhou, aby jej opět spatřiti mohl.“ (Zeyer „Jan Maria Plojhar.“)

Přede mnou nyní totéž moře budov a výheň mramoru, v pravo tytéž dumavé pinie a cedry Pincia, kol dokola totéž šplouchání vodotrysků, jichž pláče i smích je pln celý Řím. A obraz města v záři zapadajícího slunce, fantom nejsmělejší fantasie! A nemenší dojmy i v jednotlivostech: úžasné chrámy, jež se svým vzletem a hřejivostí takřka vemlouvají v srdce jednoho každého, že se cítí povznesen nad zájmy všedního života (přes 300 kostelů je v Římě), paláce italské renaissance, občanská veleba starořímských for, po jichž zpřerážených sloupech a rozvalených chrámech plazí se melancholický břecfan, pýcha a zpupnost císařství v troskách Palatina, Kolossea a therm, o jichž rozloze a hýřivé nádheře si dnes ani pojmu učinit nedovedeme; vatikánská skulptura, jejíž římský a řecký mramor dýchá teplou krví, vášnivými pohyby, vzepětím sil a myšlenek, sama krása je jeho vůdčí ideou — pinakotheka Doria Pamphilia a j. se svými Tiziany, Raffaely, Rubensy, de Vinci etc starokřesťanské katakomby, v jichž temných, neprostoporných a těžkým vzduchem naplněných chodbách lze aspoň částečně pochopiti nadšení prvotní církve Kristovy, která se nelekala žádné oběti a nesnáze ni protivenství, kráčejíc věrně za světlým ideálem svého božského učitele, trapně bojujíc za práva nejnižších a porobených a ráda opouštějíc římský život umění, rozkoše a radovánek, ale též krve, krutých vášní a duševní i tělesné bídy.

Tady je chyba Macharova a epigonů: váží, co křesťanství lidstvu vzalo, (vlastně nevzalo nic. Řím dosáhl svého vrcholu, vyžil se! Co dál? Umirat marasmem, nebo se stát obětí nového, zdravého pokolení!?) a zapomínají, co dalo, čím se zasloužilo. Vidí starořímskou nádheru, sílu, umění a literaturu, slunce a životní radost, květ těla a volnost ducha, ale přezírají bezedné propasti sociální mizerie, otroctví, zkázu mravů atd. Machar byl umělec, nač to zapírat? (Poslední dobou se vrhl na veršování dějepisů!) a jeho výkřiky a touhy po slunci Říma a Hellady a výčitky „barbarskému“ křesťanství jsou snadno pochopitelný a do jisté míry i oprávněny jako výkřiky a touhy umělce, který, jak to denní zkušenost ukazuje v tak zv. moderním umění, mnohem více tragické i komické látky nalézá v dravém řečišti bujného života, vášní, hrdinství a neomezené volnosti, než v askesi a mystice křesťanství. K tomu má právo, právo tak jako zas umění jiných hluboce tkví v křesťanství. Ale vědomě lže, mluví-li jako člověk, jako sociálně citící člověk! Machar není realista, ne; je utopista a dekadent! Ať se to zdá paradoxní.

A dále bych mohl jmenovati všechny Michel Angely a Q. Reni, které jsem spatřil, vatikánské stanze, kde je Raffaelova „Škola Athenská“ a „Disputa“, musea lateránská etc., že by to konce nemělo. Potom vycházky a

výlety za město: k „Ponte Milvio“, „Tomba di Nerone“, na „Via Cassia“, „Via Apia“ s kostely „S Sebastiano“ a „Domine, quo vadis“, s katakombami „Tomba di Cecilia Metella“, cirkem Maxentiovým a starořímskými aquaedukty, všady široké obzory a rozhledy na modrou kampagnu, na vrchy sabinské a albánské, na Soracte (kde měl Horác svoji villu a jež též Byron v „Childe Haroldově pouti“ opěvá), na Tivoli, Marino, Frascati . . . Nebe je sytě modré, svítí teplé slunce, kvetou mandloňové aleje a voní violky.

Kennst du das Land, wo die . .
Dahin, dahin

KAREL SLOVÁČEK:

VEČERNÍ REFLEXE.

Když v jasné noci k tobě, nebe, zřím,
jak v modru tvém se jasné hvězdy třpytí,
tu zdá se mi mé přání bláhovým,
chtít velebnost si Toho představití,
jenž v nesmírno tvých dálek tolik světů
tak rozhodil, že v harmonickém letu
vpřed řítí se, kams v nekonečnou dáli
a bez srážky se ženou za svým cílem.
Tu člověk cítí jak je bídný, malý
ve srovnání s tím velkolepým dílem!

Kam spějete, vy světy ohromné,
kdy šílený ten chvat svůj zastavíte?
I na vás žití hymny velebné
jak u nás znějí, či snad tiše sníte
o něčem větším, co vám v nitru dřímá?
Ta vaše velkost lidské srdce jímá,
to cítí ji a obdivem je spito;
kde rozum řady suchých čísel píše,
tam ozve se, co v hloubi duše skryto:
spět ku hvězdám, v ty nekonečné výše.

Co bohatství vám v lůno vložil Bůh,
o kolosy, když tvořil vás svým slovem
a zákony když v pevný spíal vás kruh!
Ty od věků v tom ruchu vesmírovém
vás vedou tam, kde Tvůrce chtěl vás míti
a chtěl-li na vás život vykouzlití,
dal zákony, dle nichž vše žije, zmírá.
A člověku, jenž vidí to, co zbývá,
než přiznati, že okem všehomíra
se na něj Věčný — Všemohoucí dívá.

Jen přiznat? Za to, žes nám život dal
a vesmír určil za příbytek skvělý,
ač z malých pouze jisker jsi jej stkal,
jež z nesmírného ohně odletěly.
Tvé věčné, Bože, velikosti a slávy?
My před Tebou v prach kloníme své hlavy
a pokorně Ti duše vzdává chválu,
díků za dobro, jež štědrou skýtáš rukou;
vždy pro Tě jen, ať v bolestech a žalu
neb ve štěstí ta naše srdce tlukou.

*

NA PRVNÍM MÍSTĚ.

— — — Jen ještě několik hodin a všecko milé a blízké bude dalekým — Zamyšlena hledí Marta z okna nízkého domku. Marta jest učitelkou a byla sem povolána na výpomoc za ochuravělého pana řídícího.

Za několik měsíců velice přivykla této malé vesnici i jejím obyvatelům, že bolestně svírá rty, hledíc do temné zahrádky. Zítra — již zítra — — — Lhůta dovolené panu řídícímu vypršela a Marta odchází. Ve škole již se rozloučila, zlíbala ty malé tvářičky a hleděla do jasných, dětských očí s chvějnou otázkou na rtech — zdaž na ni vzpomenou?

Marta zná ty těkavé dětské dušičky a přece — — — Ó, jak bude ona sama vzpomínat, vždyť tolik se na ně natěšila, ač jí byly neznámy. Když na podzim po prvé uzřela tento kraj celý v zlatém hávu žloutnoucího listí, když sestupovala s malého návrší sem do dědiny, měla v srdci již tolik lásky pro ty maličké neznámé, těšila se na ně jako na dobré přátele — a děti ji nezklamaly. Ó, Marta nelituje, že je učitelkou. Tuhý boj musila podstoupiti s otcem, který nebyl přítelem učených žen — mnoho musila prositi, přemlouvati než svolil. Ale nelituje ničeho! — S velikou bázní vstupovala Marta do světa prvními samostatnými kroky. Její vznětlivá, lehce dojmům přístupná duše chvěla se u vědomí neznalosti světa a obavou, že krásné její illuse budou strhány v prach.

Přišla do školy. Čtyřicet párů naivních očí lpělo na její tváři, na jejích rtech. Marta zahlédla se hluboko v ty nevinné, dětsky čisté oči a našla tam upřímnost, lásku i pravdu. Obavy svírající její hrud se rozprchly jako ranní mlhy a Marta poznala, jak je svět krásný. — A nyní?

— — — Dále budou děti skotačiti, veseliti se, zpívati písně, kterým je ona naučila — ale Marta jich neuvidí, neuslyší. — Proč je dnes tak temno? — Marta rozevívá oči do široka, ale vidí vše jako závojem zastřeno. Jak milá je tato malá, útulná zahrádka s mohutnými keři rozkvetlého šeríku, a jak silná vůně! — A všichni ji zde měli rádi, vždy byli k ní laskaví a vlídní.

Dvorem mihla se postava Václava, syna hospodářova. Přešel zahrádkou — postál okamžik — snad chce jí něco říci — — — ne, přešel a zmizel za hustou křovinou šeríků. „Jaký podivín“ — šeptá Marta — „nikdy nemluví.“ Již často zamyslí se nad jeho zádumčivou, nehezkou tváří a marně snažila se vypátrati, o čem tak úsilovně přemýšlí. Nehezký je — ale dobrý a — záhadný, myslí si Marta. Měla by mu něco příjemného říci — ano, škoda, že si nevzpomněla dříve — již zmizel. Ano, musí mu poděkovati za květiny; od prvních sněženek má stále plné sklenice květů — jeho zásluhou. Což kdyby zavolala? Ne, zítra ho uvidí a poděkuje mu za všecku úsluhu a pozornost. Marta se otrásá zimou, večerní chlad proudí do okna, čechrá listí a šeptá cosi sladce a tajemně. Šeríky opojně voní. Je pozdě již. Hvězdy se lesknou záhadným svitem a kývají, jakoby celému světu říkaly: spěte, tiše, tiše — — — Marta naposledy upírá zrak v daleké ty světy a zavírá okno. Široké peruti stříbrných par plují nad krajem, vše usíná v měkkém objetí noci — —

Druhý den Marta odjela. Několik dětí nepovinných školou seskupilo se na dvoře, všichni domácí vyšli před dům. „Buďte tu zdraví, s Bohem!“ naposledy volá Marta. Hlas má jakýsi stísněný, zastřený. Děti dlouho hledí za ní, jak mezi zelení stromů mihá se její světlý šat. — Na návrší obrací se Marta naposledy a hledí do vábného údolí; jako veliká, pestrá kytice

stojí zde vesnička s množstvím rozvitých stromů — a kolem luka — háj, v němž vyniká jen něžná zeleň štíhlých bříz. Na všecko se ještě jednou podívá, zářivým zrakem pojme obraz ten v hloubku své duše, aby nikdy — nikdy nevymizel. I do školy v duchu se zahledí a vidí své malé žactvo v čilém štěbetání — ne, Marta na ně nikdy nezapomene — na svoje první. Posledně líbá celý kraj teplým pohledem a obrací se k další cestě.

Jde Marta zvolna travnatou, sluncem vyhřátou pěšinou — jde dál a dál a — netuší, že v chvíli té pod vonnými květy šeríku svou duši vypláče si podivný, nehezky hoch. Tam ukryl se před celým světem, hlavu zabořil do měkké trávy — — a celé jeho tělo otrásá se silným, zoufalým vzlykotem. Proudý slz stékají do zelené trávy a jeho opálené ruce zarývají se křečovitě v chladivou půdu. Šeríky silně voní a kvítky svými zachycují se v jeho vlasech.

Ale Marta zvolna jde travnatou, sluncem vyhřátou pěšinou dál a dále — vzdaluje se od velikého, nesmírného hoře. Skřivánčí píseň vlévá do její duše nadšení a touhu po vysokých, velikých cílech — a žhoucí slunce šeptá jí báje o jiných krásných krajích a hodných dětech.

Hrozny šeríku volně se houpají; jich těžká vůně, ni chladivý stín neutiší však bolest.

Dozněla pohádka — zlomený vzlykot chvěje se v slunci.

MILOSLAV OLŠEVSKÝ:

ROSA MYSTICA.

(Královně Máje.)

Bolestná touha nežitých jar dotkla se v hloubí srdce strun; zachvěl se vibrací aetherných vln vesmír celý — — —

— — — výkřik Srdcí — — —

Veliké Matce dmula se hrud', dech její vstoupal k azurné báni — —

— — — mluvila Země — — —

Bezdné tůně ruce své spialy, hukotem velikým třásla se země — —

— — — mluvilo Moře — — —

Vesmírem celým plul k dálkám tajemným modliteb van, splýváje s akordy věčných melodií — — —

Hořela magická světla, dým vonných kadidel stoupal k tajemným dálkám — — —

— — — zněl hymnus velebný; cit lásky Věčna pronikal hlubiny srdcí — — —

„O Hvězdo Mořská, v záštitu Svou přijmi modlíci svět — — — —
u rajských prahů postav, ó Máti, mystický květ!

Dej jemu sílu, Matko všech panen nejčistší,
by touhu svatosti k srdcím slal — — —
pod Tvoji ochranou, všech srdcí obranou
majákem zářným k věčnosti plál — — —
Ó Rosa mystica! — — —

M. OLŠEVSKÝ

AVE!
(Pantoum.)

A když duše jata bází,
ruce touhy k Tobě vzpíná
srdcem jejím „Ave zavzní,
odpuštěna jest jí vina.

V úzkosti a srdce žalu,
ká se za své proviny . . .
pozvednul ji z hříchů kalu
Pán, Beránek nevinný.

Ruce touhy k Tobě vzpíná
v úzkosti a srdce žalu . . .
odpuštěna jest jí vina,
pozvednuta z hříchů kalu.

Srdcem její „Ave“ zavzní,
že Beránek nevinný . . .
umyl duše v krve lázni,
pykal za jich proviny.

J. V. LOUCKÝ

HOVOR LESŮ — — —

Den hasně stromů v korunách —
pták tichým šerem k boru táh'
křídlo v obzor klátil — — —
— — Já za dnem volal pod strání
krajem když táhlo klekání —
— on přec se nenavrátil — —

Den v chladnou objet lesů pad —
tam ptáček vznes se z mátoh lad
a mizel v dálce kdesi —
a v divné ticho do šera
do mlhavého večera
zahovořily lesy — — —

— — Tak stojíme tu z dávných dob
a za smutný nám doprovod
v háv slunko zlato hází — —
— — a za to ten náš táhlý hvizd
jenž ptáky plaší z šedých hnízd
slunéčko doprovází — — —

R. V. LOUCKÝ:

SVĚTLA.

Těch ostrých světél zář
mně bije v vlhké zraky —
v tom hluku bloudím sám,
jak bloudí mořem vraky — —

— Těch ostrých světél zář —
— ten hluk a lomoz kol —
pohřbené illuse —
hluboký srdce bol — —

— Těch ostrých světél zář
naivní lidská tvář,
v temnu se mlčky ztrácí —
— a ten můj bolu marný vzdech,
jenž dlouze zmírání na mých rtech,
jen ke mně zas se vrací — —

OBSAH: Braccio Giovanni. (Přeložil Nokr.) — Prof. Em. Vaněček: Za zdravím do Dalmacie. — J. Borská (Ze sbírky básní): Fantasie. — Epigram. — Ukřižuj ho! — Chtěla bych žít. — Bodláčí. — Noci. — Písnička. — H.: První jarní bouře. — Svatojanský květ: S Bohem! — Silvinus: Již dozpíval jsem. — Jest krásno tu. — Není v duši tísně.

BRACCIO GIOVANNI.

(Z italštiny přeložil Nokr.)

*Dívko báječná, nejčistší lásko,
bytosti hymnická, tvore tajemný.*

Tibi DDD, quae es castissima virginum omnium.

V úžasu nesmírném, v prachu šedavém se plaze, jako had lesklý v serpentínách se ploužící, pohlížím k Tobě, světlo čaroskvoucí, vysílající paprsky hřejivé, ultrafialové, léčící neduhy duší zkormoucených bolestí velikou, pohlížím k Tobě zrakem oduševnělým, jenž odvrhuje všechny žádosti a touhy smyslné a paradoxní převrácenosti, jenž opovrhuje monstrosními záhubami rozkoší zemských, jenž touží po rozkoších rajských silou dynamickou — ó pohlédni, prosím, smiluj se, skloň se, vyšli paprsky mocné z tajemného neznáma, věčného daleka, kamž pohlížím v srdci jsa rozechvěn a bolestí v duši jsa zdeptán, vyšli záři polární, vlij v hlubinu duše mé jen kapku nektaru božského, jenž proudem karaktickým řine se ze srdce Tvého, vlij, prosím, jej, abych se občerstvil a zplesal v tajích v mysli své! Ó uděl mi jen billiontou část ambrosie božské, kterou oplýváš. Ty's světlo mé, v tmách temných, jež rudě svítí a poutníku zbloudilému pravou cestu ukazující, Ty's světlo zelené, jež láká k sobě, a táhne silou dynamickou, které odolati nikdo nemůže; Ty's světlo modré, čisté jak obloha azurná, blankytem hýřící, jež konejšivými vlnami kolébá lodičku míru; Ty's světlo bílé, jež hranolem diamantu láme se v iridu sedmibarvou a plá barvami přetajemnými a plně sytými; Ty's duha radosti, hýřivé bujnosti, oplývající rajskou rozkoší, která jest pokladem nikdy neubývajícím, jež kaskádami přemohutnými řine se z dálavy nesmírné. Ty's palma vznešená, věčně svěží, jak smaragd zelená; Ty's myrrha vonná, jež libý zápach šíří a duši v klid přivádí; Ty's slunce ranní, obklopené grandiosními světy, jež v epochách věků svou cestou kol Tebe kolotají; Ty's symfonie lahodná, jež srdce rozeřvané tím bidným dneškem klidní; Ty's rubín rudý, jenž barvou hýří, bují, plá a svítí; Ty's hvězda jasná, jež v modru temném třepotá se a úsměvem lahodným láká k sobě.

Avšak Ty's v daleku nedohledném, vzdálená milliony měr lidských, v kosmu ladně uspořádaném a já mukami krutými ničen jsa, volám po Tobě: přiblíž se, skloň se, přelétni ty pláň žalu letem splývavým v rytmické sloky, přelétni ta moře bolu zdvihem křídel přeskvoucích, vznes se nad ty hory úbělové vzmachem perutí přemocných; ó pobuď v srdci mém, v blízkosti mé jen mikromilliontou část nejmenšího díla času, ať vzplesám radostí gigantskou, abych byl ozáren paprsky titánských slunci, kroužících v ellipsách kol Tebe. Já pohlížeje za Tebou, když prchnul den a noc kryje

zem, cítím, že indukuješ ve mně proudy nesmírných napětí, že stávám se lvem, který strhati chce pouta jej k zemi vížící; cítím, že stávám se orlem, jenž přelétnouti chce v kosmický okruh světů. Však červem jsem, jenž v prachu všedních ulic se plazí bídný a žalem sklíčený, čekající na milosrdné šlápnutí chodce v dумы zabraného. Víím, že jsi bytostí přelaskavou, jež magickou svou silou se vzpruží a mne k sobě povznese, abych v náruči Tvém se kochaje a zapomenutím žalů pozemských se raduje, trávil časy nikdy nepomíjející, časy bez konce. Tvé tělo přeskvoucí již vidím jeho pablesky . jest divem, zázrakem, před nímž se plazím, neodvažuje se je znesvětiti pohledy pozemskými, smyslnými. Ničím v sobě erupce žárů mocných, ničím v sobě vše lidské, abych k Tobě co nejdříve se přiblížil. Buď zdráva, královno mé duše, vládni mi žezlem zlatým, ozářená lásky aureolou, vládni mi mírem svatým.

Castel Nuovo, 12. srpna 191 ...

PROF. EM. VANĚČEK:

ZA ZDRAVÍM DO DALMACIE.

Stává se častěji, že pro samou práci a lopotu denní nemáme kdy věnovati trochu péče tomu nejdražšímu co máme — zdraví. — A tak se pomalu těch nedostatků uhledá v těle tolik, že pojednou to v něm hrkne jako ve starých hodinách a tu teprve ohlížíme se, kde to vázne a proč? — A teprve vidíme, že nás postižených je více a hledíme jak jen to jde — jde-li to vůbec ještě — podniknouti nejdůležitější správkou své chatrné skořápky.

Před čtyřmi roky březnové sluničko mile působilo, že můj tvrdošíjný katar průdušek, který stále vítězně odolával všem hojivým prostředkům, zarazil se a počal ustupovati. — Přirozeně zatoužil jsem po větší dávce toho slunečna a rozhodl se, že velikonoční prázdniny prožiji na břehu slunné Adrie. Znal jsem pohostiné ty břehy od předešlých prázdnin a věděl jsem, jak vytrvale slunce se o ně opírá a proto s důvěrou spěchal jsem nanovo je vyhledat. Cílem cesty měl býti Dubrovník, vlastně Gruž, u něho ležící.

Poněvadž Postojnu, Opatii a Lovranu viděl jsem pře ešlého roku, jel jsem tentokrát přímo k Rjece, abych odtud dostihl Cirkvenice, mně dosud neznámé. Krajina, kterou vlak od Lublaně projíždí, jest hrbovitá, bez větších hor a upomíná silně na naši českomoravskou pahorkatinu.

Milým dojmem působila na mne krátká zastávka lodi v malebné Kralovici (Porto Re). Příjemná cesta do Cirkvenice, při níž vanul občerstvující chladný větřík, rychle mijela, tak že v určené době stanuli jsme u cíle cesty.

Léčiti chorobu a při tom sblížití se s domácími obyvateli, bylo mou tužbou. Proto záhy jsem se vrátil do města a vyhledal pana Vjenceslava Jaričeviče, obchodníka s papírem a knihami. — Hleděl jsem uplatnití svou nevelkou znalostí chorvatštiny, ale nepochodil jsem. — Po několika slovech spustil obchodník česky. Stýkal se v Bosně jako voják s českými vojáky a tam se vpravil do naší mateřštiny. Nepochodiv řečí, odnášel jsem si několik „čítanek“, jichž na tamějších školách „pučkih“ (obecných) se užívalo. — Znal jsem základy chorvatštiny z českých mluvnic a nebyla mi tedy neznámá shoda obou jazyků. Když ale jsem si přinesl domů „čítanku“ a ve „Slovnici“ k ní připojené jsem četl: „podmět, prirok i dopunjak“ a viděl všechny ty vzory sklonění, jako „jelen“, „oráč“, „dobrá žena“ a j., nemohl jsem potlačití výtku, jaký hřích se na nás páše, když se nám ve školách nepodávají základy jiných jazyků slovanských.

Přinesené čítanky byly tisknuty v Zagrebu. „Nakladom kr.-hrv.-slov.-dalm. zemaljske vlade 1908“ a zajímaly mne i z jiného důvodu. Právě tehdy konal se v Záhřebě známý proces pro velezrádu, při čemž přitěžující okolností bylo každému, kdo znal cyrillici. A v těchto čítankách, vládou tisknutých, střídají se články tisknuté latinkou s články tisknutými cyrillicí a to hned od II. třídy. V čítance za druhou razred (třídu) stojí hned na první stránce „Naše se knige štampaju i ciriliskim slovima“ — a hned o dvě řádky níže jest celá azbuka i s výslovností uvedena.

Však špatně pochodí, kdo pospíchá do Dalmacie, aby si pohovořil chorvatsky. Toho docílil by jen návštěvou četných vináren (osterií). Hostince jsou v rukou německých. — „Therapie“ (hôtel) v Cirkvenici je maďarská.

Cirkvenice má na jaře krásnou procházku po břehu, která v létě je asi příliš vysazena slunci. Za to břeh mořský má množství krásného písku, tak že koupání je zde asi příjemné.

Štěstí mé v Cirkvenici se rychle střídalo; v pondělí bylo krásně, v úterý pošmourno, ve středu opět krásně. Ve čtvrtek vyšel jsem na procházku za pěkné pohody. Pojednou začala se obloha chmuřit, a na moři pozoroval jsem zvláštní zjev. V dálce, směrem k Senji, moře se čefilo; na blízku bylo hladké, ne však na dlouho. Ve čtvrt hodině pokrylo se celé moře vlnami a zadul vítr. Cirkvenice jest na svahu, jenž vznáší se nad ní dosti vysoko. Vítr přicházel z krajiny za svahem, ale nepřenesl se přes město ve výšce; bylo viděti, jak s kopce dolů se valí a ohýbá vše, co mu v cestě stojí. — Uchýlil jsem se do hotelu a odtud jsem pozoroval účinky větru, jenž skučel nad domem. Za větru přijeli při poledni asi dvě lodi, na kterých bylo znáti zřejmě kymácení, ač vlny nezdály se značné. Pravím, „nezdály se“, ve skutečnosti však často se stalo, že neveliká vlna přilnula k lodi, po jejím boku se vyhoupla, a již bílá pěna letěla přes loď na druhou stranu.

Prázdné chvíle do odjezdu lodi užil jsem k lepšímu poznání města a přístavu. Při tom jsem seznal, že v končinách těch mnoho záleží na poloze místa. Na nábřeží slunce krásně hrálo a bylo milé teplíčko, ale jakmile se přecházela ulice, která od země vedla přímo k němu, zadul ostrý, studený vzduch. Tu když jsem viděl plné lodi přijíždějící sem z Opatije, měl jsem obecnost na nich se nacházející v podezření, že sem dojíždí z Opatije proto, aby se ohrálo, poněvadž studený vítr cítili asi v Opatiji důkladně.

V šest hodin měla loď vyjeti, ale v době té bylo nakládání v plném proudu. — Teprve v osm hodin vyjela loď z přístavu. Jelo se krásně. Po večeri klidně jsem ulehl a usnul. Náhle mne cosi probudilo a hnedle jsem poznal, že loď silně se kymácí. — Nad hlavou občas ozval se pleskot vlny, která z části přeletěla loď a z části dopadla na stropní skla; na podlaze leželo několik převrácených židlí. — Chtěje seznati, co se děje venku, otevřel jsem dveře, ale ihned v rychlosti je zavřel; z pobouřeného moře vrazila vlna a řítíla se na loď. — Otevřev po okamžiku viděl jsem, jak voda s paluby řine se různými otvory ve stěnách zpět do moře. — Teď mi bylo jasno, co dříve mi bylo tak proti mysli, ty vysoké prahy u lodních dveří, přes něž se tak nepohodlně chodí. — Polévání lodi na všech stranách opakovalo se přes tu chvíli. — Kdož by se divil, že jsa takto sám a sám v opuštěném salonku v té pochmurné noci vzpomínal jsem na své milé v Praze, kteří tou dobou klidně asi byli pohříženi ve spánek, zatím co já činil jsem si výčitky, že jsem se do takovéto nepohody vydal. — Ke druhé hodině nepokoj moře dostoupil vrcholu a s přibývajícím dnem dostavoval se klid. — Východ slunce zastihl mě již na palubě, ač občas přenesla se sprcha, která vzduch naplnila jemnými kapkami mořské vody. — Loď „šla dobrým chodem“, neboť ač jsme vyjeli ze Rjeki o dvě hodiny později, přijeli jsme do

Šibeniku o dvě hodiny dříve, než jsme přijeti měli. Oh, s jakou chutí stanul jsem na pevné půdě ozářené hřejícím sluncem!

Pro ten den byl jsem lodi syt a rozhodl jsem se, že v Šibeniku přespím, a tudíž teprve druhý den vypravím se drahou do Splitu. Loď vykládala v Šibeniku nepřetržitě do sedmi hodin večer místo do tří, jak jízdní řád určoval a tím odpadla také naděje, že bych mohl ze Splitu o půlnoci pokračovati v cestě po Lloydové rychlolodi. — Procházkou, prohlídkou malebného města a zejména památného chrámu odpoledne krásně uběhlo. — Z rána nastoupil jsem cestu po dráze do Splitu.

Když vystoupil jsem z vlaku, zastavil mne člověk, který chorvatsky hlásil se jako policejní agent a žádal: „Gdě je vaša legitimacia?“ Maje legitimaci státního úředníka, sahal jsem pro ní a pravil zároveň: „A gdě je vaša legitimacia?“ Nevím, co ho pohnulo, zdaž tato moje žádost, či nersbská výslovnost, že upustil od své žádosti, dokládaje: „A gospodin je putnik“ (cestující) a tak jsme si legitimace své neukázali.

Odpoledne užil jsem k vyhřátí na sluničku, které na nábreží pěkně bylo cítiti.

K večernímu rychlíku lodnímu dostavilo se mnoho mladých mužů, kteří nastupovali vojenskou službu v Gruži nebo Kotoru. — Do Gruže přijeli jsme ve čtvrtek ráno po chladné noci, již z většiny prožil jsem na palubě. — V Gruži je dubrovnické nádraží a hlavní přístav dubrovnický a proto mezi oběma městy jezdí četné povozy. — Proto silnice mezi těmito městy bývá pokryta prachem, ač několikráte za den ji kropí; neláká proto churavé plícemi. — Za to když se přijde na její nejvyšší bod, kde počíná město Dubrovnik, tu se člověk mimoděk zastaví pro krásný pohled, který je z toho místa báječně vidět. — Na levo jest viděti Dubrovnik, před námi nedaleko ostrov Lokrum, na pravo poloostrov Lapad a před námi polokruh otevřeného, krásně modrého moře. — Procházka přes poloostrov Lapad je rozkošná, rozmanitá a co hlavně, bez prachu. Je to zajisté pravý skvost a až bude na blízku dostatek obydlí, z kterých by sem byl přístup bez silnice prachem kryté, nebude možno si nic lepšího přát. — Procházka ta tak mě osvěžila, že vrátil jsem se v dobré náladě do hostince, ač nenašel jsem bytu.

Namlsán, nelenil jsem hned po ránu nanovo vypraviti se na Lapad. Jarní slunce mile hřálo, prach nedávno smočený se nezdvihal. Jsa dosti spokojen, užíval jsem labužnický rozkošného vzduchu při klidné, pomalé chůzi. Zamířil jsem tam, kde v pěkně zarostlém sadě zdvihá se malá crkva na okraji strmé skály, která přímo z moře vyvstává. — Kostelík tento bez věže jest daleko viditelný se všech stran a jest význačným bodem celého okolí. Stanul jsem u samého kostelíka. Však kostelík je zavřený, zavřený i dnes, na Velký pátek? Modrojasné moře pod skalou šířilo se do dálky, v níž splývalo s modrou oblohou. Slunce jasně svítí, se všech stran slyšeti jest ptačí zpěv, pod nohama šíří se pestrý koberec kvetoucích rostlin a na straně pozemní rozkošný pohled na park, pozadí Gruže, od něhož k východu táhne se nevysoké pohoří, které v bezprostřední blízkosti pne se k obloze. Den jest rozkošný a po nepříjemnostech nedávno prožitých projíždí mimoděk celou bytostí hřejný pocit blaha. Však je dnes významný den, Velký pátek, věnovaný památce toho okamžiku, kdy božský šířitel lásky k bližnímu vydechl naposled na kříži. — Tu lásku k veškerenstvu zřejmě zde cítíš na místě, jehož velebnost mocným dojmem působí. — Dojem ten je tím mocnější, že není človíčka na blízku. Tu je nemožno, neoddati se vážným myšlenkám. — Při tom duch mimoděk zalétne v ty milé kraje domoviny, kde za svého dětství v podobně pohnuté náladě prožíval tento den, zalétne k milým, kteří tam ve stovězaté Praze vzpomínají asi navzájem a nevědí,

jak rozkošný jarní den zde tělo i ducha osvěžuje. V tom rána zaduní vzduchem, rána dělová, za ní druhá, a jiné potom. Střílejí patrně pro cvičení na tvrzi vysoko nad Dubrovnikem umístěně. Bolestně cítím, jak ten milý pocit v duši je zaplašen a v srdci ozývá se trapná dissonance. Což těch ran bylo třeba dnes? Mimoděk pohlédl jsem k jižnímu obzoru, kde tušil jsem sněhem pokrytý Lovčen a cítil, jak daleko jest ještě lidstvo svého ideálu. Upřel jsem oči na železné dveře, jež brání přístup do kostelíka a maně hledal nad nimi nadpis: „zabranjeni Bog“ jako bývá u zapovězeného vchodu nadepsáno: „zabranjeni ulaz“.

Zajímavý kostelík, svým klidem a účelem podobný našim Klokotům, jest na počátku sadu, jde-li se od dubrovnické silnice; jest zasvěcen Panně Marii.

Stěny jsou pokryty četnými obrazy z různých dob, které sem patrně věnovali ti, jichž důvěra v nejtěžších okamžicích zklamána nebyla.

V Dubrovnice, Gruži nebo na Lapadě sejdeme se často s krajany. Ale podivem naplňuje denního hosta sadu, jak málo lidí za pěkné pohody užívá tohoto rozkošného místa. Park silně zarostlý vynikajícími četnými piniemi, jehož vzduch jest sluncem mile prohřát a při tom čistý, bez prachu, park, z něhož pohled je každou chvíli jiný, ale každý rozkošný, neláká četné navštěvovatele Dubrovniku; Dubrovník je plný hostí a přece na prstech ruky spočítáš dopolední navštěvovatele Lapadu.

Dubrovník, Gruž a četné výlety popisovati nehodlám. — Připomenu jen, že z Gruže může člověk dojít k pramenům řeky (Rjeki), kde pod vysokou skalou vyvěrá hned mohutný a široký proud, který zásobuje vodou Gruž i Dubrovník.

Nerad loučil jsem se s Gruží po desítidenním pobytu.

Po celý ten čas měl jsem rozkošnou letní pohodu, při níž květena hýřila krásami, ale celý ten pěkný čas nestačil k tomu, aby vyhladil následky, jež pro mé zdraví měl nepříznivý příjezd. Vrátil se do Prahy, lehkým krokem stoupal jsem do kopce, ale nedovedl jsem utajiti zklamání své nad tím, že zde holé keře a stromy teprve rašily.

J. BORSKÁ:

(Ze sbírky básní.)

FANTASIE.

Když krutý osud raní mě,
v sluch výsměchem mi bije —
tu divoce jak na křídlech
se vzpíná fantasie.

Ať srdce plesá radostí,
neb v žalu temném nyje —
do končin světů rozkošných
má prchá fantasie.

Má duše bdíc, přec stále sní,
v ten žal i touhu kryje —
život mi pouhou pohádkou,
a žitím fantasie.

EPIGRAM.

Svatý Petr pouze jednou
mimo vůli veden byl —
Ó, co Pán Bůh takých Petrů
v české zemi zůstavil!

UKŘIŽUJ HO!

„Ukřižuj ho!“ Tak luza hřměla,
když Ztýranému v proudu s čela
kapala rudá krev.

„Ukřižuj ho!“ A vina smrti
ať nás a děti naše drtí —
žeš přítel náš, nám zjev!“

„Ukřižuj ho!“ Tak lid se bouřil,
smrt Spáasy svoji uzřít toužil,
trestu se ne'ekal —
jak dbal by vzdechu smutných lidí,
jež pro svou radost trpět vidí,
jak by tu trest čekal?

„S ním na kříž!“ V oku lidu čteme.
To heslo věky nezměněné
jim zlobně v srdcích vře, —
a která duše dcerou jasu,
ta marně hledá v světě spásu
a v jejich heslu mře.

CHTĚLA BYCH ŽÍT,

Chtěla bych žít, chtěla bych žít,
nechci jen stále snít a snít!
Vždyť i ten motýl v pospěchu
nalézá v žití útěchu,
vždyť i ten mráček na nebi
svůj život v plesu velebí —
vždyť všude kolem žití hluk,
jen já neslyším srdce tluk,
jen u mně prázdno ve hrudi,
nic z věčných snů mě nevzbudí —
a já chci žít, ach Bože, žít! —
a znavená chci potom mřít.
Ach, žít chci, žít, ach žít, jen žít —
nechci jen stále snít a snít.

BODLÁČÍ.

Ty samo za to nemůžeš,
že píchá tvoje tělo —
přec každý se ti vyhýbá,
jak jed bys v ostnech mělo.

Nu, nedělej si z toho nic!
Tak to i v světě chodí —
na tvář jen člověk pohlíží
a dle ní soud svůj tvoří.

Nu, nedělej si z toho nic!
Jen když máš dobré jádro —
zlo přece zlem jen zůstane,
byť tváří bládkou vládlo!

NOCI.

liž bylo pozdě večer. Temná noc
již rozestřela křídla havrani
nad krajem tichým, vonným, ospalým,
kde vše se ukládalo ku spaní.

Jen cvrček kdes provádí koncert svůj
a potok šplouchá tiše, tajemně —
a nahoře — tam plno zlatých hvězd
a jim tak zpívá slavík dojemně —

Ó noci tichá, požehnána buď —
ty a tvé svaté ticho kol a kol,
jež mírní žal, jež srdce ucpává,
v němž klidně zdřimne všechen lidský bol.

PÍSNÍČKA.

Zahraj mi tu píseň ještě,
ať je mi zas do skoku,
ať mě nepíchá ta bolest
do srdce a do boku!
Ruče vyskoč, zpívej, pij,
smyčcem v struny divě bij,
starou bolest v srdci chorém
písničkou svou utlum, spij!

Zahraj mi tu píseň ještě,
přetrhej své struny v ráz — —
místo strun svých moje srdce
moh' bys bítí snadně zas — —
Ruče výskni, zpívej, pij,
smyčcem v struny divě bij,
starou bolest v srdci chorém
písničkou svou otup, spij!

H.:

PRVNÍ JARNÍ BOUŘE.

„Jak krásný je letošní jarní den!“ pochvaloval si kde kdo. Lidé veseleji a pilněji pracovali v polích a v zahradách. Zlatovlasé slunce mile hrálo, smálo se vesele na zemi a radostí jen jen se třáslo v nadoblačné výši. Tráva vesele bujela a svou smaragdovou hlavou skotačivě po větru klátila. Osení zdálo se zrovna vyskakovati ze země radostí nad příchodem Vesny. Stromy halily se v zeleném plášti listů, zdobily se šperky pupenů květných, tak něžně zbarvených, jež čekaly na dotek kouzelné hůlčičky jara, aby se otevřely v nádherný květ, jež navštěvovaly by s bzukotem zlaté včelky, jež trhaly by děvy s veselou písní na rtech.

Co vůně tu bylo, co svěžesti a mládí! Každý lupen voněl, každá travka. Vše kypělo štěstím, jase, veselím, jež mládí je tak blízké!

A v povětří — co tam bylo jasu! Komáři a mušky vířily tu ve veselém tanci a bzučely radostí nad celým světem. A což teprve skřivánek! Vzlétl ve volný prostor, letěl výš a výše do modré dálavy, jásal, radostí se až zajíkal, ale jásal a zpíval dále ku chvále boží, až unaven zajíkl se — a umkl docela.

Rolník spěchal do boží přírody, ne aby jásal, ale aby pracoval k boží chvále. Za rolníkem spěchali měšťáci ve volný prostor přírody, aby okráli na čerstvém, zdravém vzduchu.

Všude plno jasu, veselí, ale přece něco zkaziti chce krásný ten den. Na východě se modrá, temní, vzniká tam malý mráček, který vzrůstá v obrovského netvora, jenž věští zkázu kráse jarního dne. V dálce již ozývají se hrozivé fanfáry hromu, který oznamuje příchod blížící se první jarní bouře.

Za chvíli již zaskučí vítr v žalostné, skoro až děsivé melodii, kotouče prachu vznášejí se nad silnicemi, jakoby ochranu hledaly před blížící se bouří. Prudký lijavec však je srazí k zemi, kde přitulí se s deštěm k sobě tak těsně, že vzniká bláto, jež bombardováno je prvním krupobitím. . . Nad krajem hrozí již hučivým hlasem posel boží.

Avšak jeho hlas slábně, slábně, až umlkne docela, aby ustoupil zase kráse dne. Příroda osvěžena dýchá zase novými vůněmi, směje se novými úsměvy, slunce, jež tone dosud v slzách, dýchá novým životem a jarou zdravotou.

Z každé kapky vody vane vůně, ze všech lesů a lučin vystupují nové vonné páry jako Abelův obětný dým.

Skřivan zajásá ještě veseleji, nese se ještě výš a výše, až jako malá tečka jeví se zraku, ale jásal stále víc a více, až skončí v trylkujícím výkřiku, v hlasném projevu radosti a blaha nad příchodem Vesny.

S BOHEM!

Věnováno A. S.

Poslední, sestro, den již dnes, poslední,
vždyť srdce Tvé, drahá, věčně, věčně sní! ...
Vůkol mlha divá spouští se, tajemná,
a duše moje bolem tak zmámená
ukrývá vzpomínky tísnivé, žalné —

S Bohem buď, s Bohem, ty vůně šeríku!
Všecko tak jako ty spěje k zániku,
všechno tak usnulo jako ty na podzim,
jakoby řídilo příkladem se tvým.
Nuž, s Bohem již drahá, svém buď ve snění,
jáť dále musím jít v tichém tesknění.

Svatojanský květ.

SILVINUS:

JIŽ DOZPÍVAL JSEM.

Již dozpíval jsem píseň bolu
a smutek v duši není již —
ten prchl zase s zimou spolu
v tu cizí — nepříjemnou říš.

Již dozpíval jsem píseň starou,
již dost jsem neměl rád — — —
já chci jen píseň svěží, mladou,
a tu chci zpívat napořád!

JEST KRÁSNO TU.

Jest krásno tu, nás nikdo neruší
a vítr hned jak na rozkaz sí leh',
kdo touhy srdce nyní přeruší,
když něžný, mladý právě jeho dech?

Je volno kolem — život náš je slast
a my ji ssajem jsouce žízni —
je volno kolem — neznámá nám strast
a vidíme svět krásný, zářivý.

To srdce tak se divně rozhřívá,
jak žhavý oheň v něm by náhle vzplál
a hudba jeho píseň zvonivá,
jež nitrem chví a plaší cizí žal.

NENÍ V DUŠI TÍSNĚ.

Už nezní rytmická to hudba
pod kroky ve zářícím sněhu —
tu stihla také její sudba,
když ztichla v teplém slunce žehu.

A staré není v duši tísně —
teď volněji se zase dýše —
kol zpěv a jásot, samé písně,
jež znějí v háji s hvězdné výše.